

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ:
ПРАВОВІ ДОКТРИНИ ТА ПРИНЦИПИ
ПРАВОТВОРЧОСТІ.**

**Навчально-методичний посібник
для самостійної роботи
студентів першого курсу денної форми навчання
за напрямком підготовки фахівців освітнього
ступеня «магістр»,
за спеціальністю 081 «Право»**

**За загальною редакцією
доктора юридичних наук,
професора В.О. Меркулової**

**м. Одеса
2023**

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ:
ПРАВОВІ ДОКТРИНИ ТА ПРИНЦИПИ
ПРАВОТВОРЧОСТІ:
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

*студентів першого курсу денної форми навчання
за напрямком підготовки фахівців освітнього
ступеня «магістр»,
за спеціальністю 081 «Право»*

**За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора В.О. Меркулової**

**Одеса
2023**

УДК 343.2(072)

*Рекомендовано до друку
науково-методичною радою
Одеського державного університету
внутрішніх справ (протокол №5 від 21 грудня 2023 р. 2023 р.)*

Авторський колектив:

В.О. Меркулова – доктор юридичних наук, професор;

В.Я. Конопельский – доктор юридичних наук, професор;

Г.М. Резніченко – кандидат юридичних наук, доцент;

І.М. Чекмарьова – кандидат юридичних наук, доцент.

Рецензенти:

О.А. Чуваков - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права, кримінального процесу і криміналістики Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

О.А. Гритенко – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кримінальна юстиція: правові доктрини та принципи правотворчості: навчально-методичний посібник для самостійної роботи / Меркулова В.О., Конопельский В.Я., Резніченко Г.С., Чекмарьова І.М. за заг. ред. В.О. Меркулової.— Одеса: ОДУВС, 2023. — 124 с.

Навчально-методичний посібник підготовлений відповідно до навчального плану навчальної дисципліни «Кримінальна юстиція: правові доктрини та принципи правотворчості». Має сприяти підвищенню якості самостійної підготовки та засвоєння здобувачами вищої освіти системних теоретичних знань щодо особливостей функціонування вітчизняної системи органів кримінальної юстиції, взаємозв'язку у досягненні ними цілей та завдань правоохоронної діяльності; сучасних проблем їхнього організаційно-правового забезпечення; впровадження міжнародно-правових стандартів та позитивного міжнародного досвіду в сучасну систему кримінального судочинства; гарантій та пріоритетних напрямів подальшого розвитку органів кримінальної юстиції в Україні в контексті реформування судово-правової системи держави та приведення її інститутів до вимог європейських та міжнародних стандартів. Рекомендується здобувачам набуття освітнього ступеню «магістр права», «доктор філософії».

© ОДУВС 2023

Зміст

Передмова	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	6
2. Тематичний план навчальної дисципліни	7
3. Програма навчальної дисципліни	9
4. Методичні матеріали для забезпечення самостійної підготовки... 13	
5. Тестові завдання для самостійного контролю.....	73
6. Самостійна та індивідуальна робота студентів (зміст та спрямування).	103
7. Рекомендований бібліографічний перелік нормативно-правових актів та літератури	104
8. Питання для самостійної підготовки до іспитів.....	116
9. Словник основних термінів.....	121

Передмова

Методичні рекомендації для забезпечення самостійної підготовки студентів першого курсу денної форми навчання за напрямком підготовки фахівців освітнього ступеня «магістр», за спеціальністю 081 «Право» з навчальної дисципліни «Кримінальна юстиція: правові доктрини та принципи правотворчості» підготовлені відповідно до тематичного плану та відповідної програми курсу. При підготовці цих матеріалів використовувалися чинне кримінальне, кримінально-виконавче, кримінальне процесуальне законодавство, постанови Пленуму Верховного Суду України, окремі міжнародно-правові акти, що містять міжнародні стандарти щодо функціонування системи органів кримінальної юстиції, спеціальна навчальна методична та наукова література, перелік якої надається.

Цей посібник призначений для сприяння вивчення курсу дисципліни, закріплення знань стосовно основних положень, понять даного курсу для контролю знань студентів з усіх тем курсу, що передбачає самостійну підготовку, поглиблене опрацювання питань, які розглядаються на лекції.

Посібник містить тематичний план дисципліни, програму курсу, рекомендований бібліографічний перелік літератури, тестові завдання для самостійного контролю, питання до іспитів, предметний покажчик основних понять тощо. Великий обсяг методичних рекомендацій присвячений пропозиціям щодо ефективного вивчення визначених тем навчальної дисципліни «Кримінальна юстиція: правові доктрини та принципи правотворчості». До даної частини посібника увійшли визначення основних понять та категорій з кожної окремої теми, питання для самостійної підготовки, практичні завдання, теми рефератів та перелік рекомендованої літератури з кожної теми.

Самостійна робота (поряд із лекціями, семінарськими та практичними заняттями) покликана забезпечити виконання навчальної програми та навчального плану; глибоке та творче вивчення і засвоєння програмного матеріалу; сприяти розвитку у студентів самостійності в навчальному процесі, під час відпрацювання вмій теоретичного аналізу, тлумачення змісту нормативно-правових норм, їх практичному застосуванню під час вирішення конкретних завдань.

Метою навчальної дисципліни «Кримінальна юстиція: правові доктрини та принципи правотворчості» є отримання здобувачами вищої

освіти глибоких системних теоретичних знань щодо загальних положень та суб'єктів кримінальної юстиції в Україні; міжнародного досвіду становлення та розвитку органів кримінальної юстиції; Європейських стандартів у галузі кримінальної юстиції; організаційно-правового та матеріально-технічного забезпечення органів кримінальної юстиції в Україні; гарантій та пріоритетних напрямів подальшого розвитку органів кримінальної юстиції в Україні в контексті реформування судово-правової системи нашої держави та приведення її інститутів до вимог європейських та міжнародних стандартів.

Відповідно до освітньої програми «Право», вивчення дисципліни «Кримінальна юстиція: правові доктрини та принципи правотворчості» має сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти *як загальних* (зокрема, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації; проведення досліджень на відповідному рівні; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; приймати обґрунтовані рішення тощо), *так і спеціальних компетентностей* (здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України; оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України; використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції; застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні тощо).

Отримання знань з даної навчальної дисципліни передбачає певні *міждисциплінарні зв'язки, а отже застосування отриманих раніше знань з навчальних дисциплін*: конституційне право, кримінальне право, кримінологія, кримінальне процесуальне право, кримінально-виконавче право, криміналістика, адміністративне право та ін.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	Заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 08 Право			
	Спеціальність: 081 Право			
		Рік підготовки:		
		1-й	1-й	
		Семестр		
Загальна кількість годин - 150		2-й	1-й та 2-й	
		Лекції		
	Освітній ступінь: магістр	20 год.	8	
		Семінарські		
		24 год.	6	
		Практичні		
		26 год.		
		Самостійна робота		
		80	134	
		Вид контролю:		
Екзамен	Екзамен			

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Денна форма					с.р
	усього	у тому числі				
		л	с	п	ін	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Загальна характеристика кримінальної юстиції України та система її органів.	16	2	4	2		8
Тема 2. Кримінальна юстиція в механізмі протидії вчиненню кримінальних правопорушень	16	2	2	4		8
Тема 3. Кримінальне судочинство в Україні	16	2	2	4		8
Тем 4. Прокуратура України	14	2	2	2		8
Тема 5. Органи досудового розслідування	16	2	2	4		8
Тема 6. Адвокатура України.	14	2	2	2		8
Тема 7. Державна кримінально-виконавча служба України	18	2	4	4		8
Тема 8. Відновне або реституційне правосуддя у кримінальній юстиції	16	2	2	4		8
Тема 9. Кримінальна юстиція країн континентальної Європи	12	2	2			8
Тема 10 Міжнародна організація кримінальної поліції - Інтерпол	12	2	2			8
Усього годин	150	20	24	26		80

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна ф.н.
1	Загальна характеристика кримінальної юстиції України та система її органів.	4
2	Кримінальна юстиція в механізмі протидії вчиненню кримінальних правопорушень	2
3	Кримінальне судочинство в Україні	2
4	Прокуратура України	2
5	Органи досудового розслідування	4
6	Адвокатура України.	2
7	Державна кримінально-виконавча служба України	4
8	Відновне або реституційне правосуддя у кримінальній юстиції	2
9	Кримінальна юстиція країн континентальної Європи	2
10	Міжнародна організація кримінальної поліції - Інтерпол	2
	Усього	24

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна ф.н.
1	Загальна характеристика кримінальної юстиції України та система її органів.	2
2	Кримінальна юстиція в механізмі протидії вчиненню кримінальних правопорушень	4
3	Кримінальне судочинство в Україні	4
4	Прокуратура України	2
5	Органи досудового розслідування	4
6	Адвокатура України.	2
7	Державна кримінально-виконавча служба України	4
8	Відновне або реституційне правосуддя у кримінальній юстиції	4
9	Кримінальна юстиція країн континентальної Європи	-
10	Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол	-
	Усього	26

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин заочна ф.н.
1	Загальна характеристика кримінальної юстиції України та система її органів.	8
2	Кримінальна юстиція в механізмі протидії вчиненню кримінальних правопорушень	8
3	Кримінальне судочинство в Україні	8
4	Прокуратура України	8
5	Органи досудового розслідування	8
6	Адвокатура України.	8
7	Державна кримінально-виконавча служба України	8
8	Відновне або реституційне правосуддя у кримінальній юстиції	8
9	Кримінальна юстиція країн континентальної Європи	8
10	Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол	8

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Загальна характеристика кримінальної юстиції України та системи її органів

Органи кримінальної юстиції як правоохоронні органи та частина механізму правоохоронної діяльності. Поняття та значення кримінальної юстиції. Місце та роль кримінальної юстиції у правовій системі України. Система органів кримінальної юстиції та їх функції. Загальна характеристика системи органів кримінальної юстиції. Цілі діяльності органів кримінальної юстиції в Україні.

Концептуальні підходи до реформування кримінального законодавства. Концепція реформування кримінальної юстиції України (2008р.). Поняття кримінального пропуску та його співвідношення зі злочином. Концептуальні підходи до реформування кримінального процесуального законодавства. Кримінальне переслідування, поняття місце та роль у системі кримінальної юстиції.

Модернізації правоохоронної системи. Соціальна конвергенція та правоохоронна діяльність. Соціальна складова реформування органів кримінальної юстиції.

Тема 2. Кримінальна юстиція в механізмі протидії кримінальним правопорушенням

Поняття та кримінологічні ознаки кримінальної протиправності (кримінально-протиправної поведінки). Якісні та кількісні показники вчинення кримінальних правопорушень (злочинності). Динаміка вчинення кримінальних правопорушень (злочинності). Стан та основні тенденції вчинення кримінальних правопорушень (злочинності) в Україні. Латентна кримінально-протиправна поведінка (злочинність) та її види.

Протидія вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності) в Україні: поняття, форми, рівні, суб'єкти. Заходи протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності) в Україні: поняття, види. Соціально-правовий механізм протидії кримінальним правопорушенням (злочинності). Механізм спеціальної протидії кримінальним правопорушенням (злочинності). Місце кримінальної юстиції в механізмі протидії кримінальним правопорушенням. Демілітаризація органів кримінальної юстиції.

Тема 3. Кримінальне судочинство в Україні

Поняття кримінального судочинства. Стадії кримінального судочинства. Поняття, види, характеристика принципів кримінального судочинства. Процесуальний статус судді, слідчого судді. Загальні положення здійснення кримінального судочинства за новим КПК України. Суд присяжних. Ювенальна юстиція та кримінальне судочинство.

Тема 4. Прокуратура України

Поняття прокуратури та її роль в системі кримінальної юстиції України. Правова основа діяльності прокуратури. Правове регулювання діяльності органів прокуратури. Основні принципи організації і діяльності прокуратури. Функції прокуратури. Система органів прокуратури. Поняття прокурорського нагляду. Акти прокурорського реагування на порушення закону. Підтримання публічного обвинувачення як функція прокуратури. Повноваження прокурора у судовому процесі. Нагляд за дотриманням законів органами, які здійснюють дізнання, досудове слідство і оперативно-розшукову діяльність. Нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень.

Тема 5. Органи досудового розслідування

Органи досудового розслідування в Україні. Правова основа діяльності органів досудового розслідування. Завдання органів досудового розслідування. Принципи діяльності органів досудового розслідування в Україні. Компетенція слідчих підрозділів органів Національної поліції України, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, Державного бюро розслідувань, НАБУ.

Система і структура органів Національної поліції України. Правова основа діяльності органів НПУ. Завдання НПУ. Принципи діяльності органів НПУ. Правові засади діяльності органів НПУ. Структура НПУ.

Служба безпеки України та її завдання. Правове регулювання діяльності органів безпеки. Принципи діяльності Служби безпеки. Система органів Служби безпеки. Структура Центрального управління СБУ. Колегія Служби безпеки, її склад і повноваження. Гарантії законності в діяльності Служби безпеки. Соціальний і правовий захист працівників органів безпеки.

Тема 6. Адвокатура України

Адвокатура в Україні: поняття, ознаки. Правова основа діяльності адвокатури. Завдання адвокатури. Принципи та засади адвокатської діяльності. Організаційні форми адвокатської діяльності. Набуття права на заняття адвокатською діяльністю. Вимоги до осіб, які бажають займатися адвокатською діяльністю. Адвокатська діяльність та її види. Правове регулювання адвокатської діяльності. Гарантії адвокатської діяльності. Професійні права та обов'язки адвоката. Договір про надання правової допомоги. Кримінально-процесуальна діяльність адвоката.

Модуль 2

Тема 7. Державна кримінально-виконавча служба України

Загальна характеристика та поняття кримінально-виконавчої системи України. Державна кримінально-виконавча служба України та її структура. Поняття та види органів і установ виконання покарань, їх місце у системі державних органів, які мають запобігати кримінальним правопорушенням. Завдання органів і установ кримінально-виконавчої системи України, принципи їх організації та діяльності. Класифікація установ, що виконують покарання. Персонал органів і установ виконання покарань. Органи виконання покарань. Державна кримінально-виконавча служба України, як центральний орган виконавчої влади в сфері виконання покарань, його завдання, функції та структура. Територіальні органи управління Державної кримінально-виконавчої служби України. Кримінально-виконавчі установи по виконанню покарання у виді позбавлення волі. Види кримінально-виконавчих установ. Кримінально-виконавчі установи мінімального, середнього та максимального рівнів безпеки. Виховні колонії. Інші державні органи, що виконують кримінальні покарання, не пов'язані з ізоляцією засуджених. Взаємодія органів і установ виконання покарань з іншими правоохоронними органами.

Тема 8. Відновне або Реституційне правосуддя у Кримінальній Юстиції

Відновне правосуддя: поняття та сутнісні ознаки. Завдання та значення відновного правосуддя. Сутність програм відновлювального правосуддя. Програми, моделі, форми реалізації відновлювального правосуддя. Примирення та «медіація»: поняття, сутнісні ознаки, співвідношення, форми реалізації. Інститут примирення в сучасному кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві: зміст та проблеми співвідношення правових положень. Мета процедури примирення або «Медіації». Основні завдання процедури примирення. Принципи процедури примирення. Фази процедури примирення або «Медіації». Актуальні проблеми Медіації у Кримінальній юстиції. Реституція щодо осіб, які постраждали від кримінального переслідування. Угоди в кримінальному судочинстві України.

Тема 9. Кримінальна юстиція країн континентальної Європи

Загальна характеристика системи кримінальної юстиції країн континентальної Європи. Розвиток європейської та вітчизняної наукової доктрини та правозастосування щодо діяльності органів кримінальної юстиції: порівняльно-правовий аналіз за матеріалами Швейцарії, ФРН та України. Система кримінальної юстиції Сполученого Королівства (Великої Британії). Реформування органів кримінальної юстиції: досвід Грузії, Чеської республіки та Латвії. Особливості кримінальної юстиції Франції, Італії, Польщі. Європол.

Тема 10. Міжнародна організація кримінальної поліції - Інтерпол

Форми міжнародного співробітництва у сфері боротьби із злочинністю. Історія створення Інтерполу. Поняття і значення Інтерполу. Основні завдання Інтерполу. Правові засади функціонування Інтерполу. Статут міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол. Принципи організації і діяльності Інтерполу. Головні напрямки діяльності Інтерполу. Бюджет Інтерполу. Система органів Інтерполу. Генеральна асамблея. Виконавчий комітет. Президент і віце-президенти Інтерполу. Повноваження Генерального Секретаря Інтерполу. Структура Генерального Секретаріату Інтерполу. Європол. Радники Інтерполу. Національне центральне бюро Інтерполу в Україні (Укрбюро Інтерполу). Організаційно-функціональна структура національних центральних бюро Інтерполу в зарубіжних країнах.

4. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ З КУРСУ «КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ: ПРАВОВІ ДОКТРИНИ ТА ПРИНЦИПИ ПРАВОТВОРЧОСТІ»

(понятійний апарат, питання для самостійної підготовки, практичні завдання, теми рефератів, перелік рекомендованої літератури)

Тема 1. Загальна характеристика кримінальної юстиції України та система її органів

Під час вивчення теми слід засвоїти: методологічний підхід щодо виділення необхідної та достатньої кількості сутнісних ознак, які дозволяють структурувати певні системні соціально-правові явища на певні конкретні елементи (складові); важливість наявності не лише розмежувальних ознак, але й тих, що доводять доцільність функціонування і розвитку системи зв'язків між цими елементами; по-друге виявити розходження субординаційних (різнорівневих) і координаційних (однорівневих) відносин між елементами системи. При виділенні зв'язків між елементами системи ми виокремлюємо властивість структури, що відбиває її якісний рівень і має назву цілісність системи. Усі ці методологічні підходи мають безпосереднє відношення до розуміння функціонування системи органів кримінальної юстиції.

Під час підготовки студенти мають: орієнтуватися у матеріалі, який вивчається, вміти виокремлювати головні положення щодо розглядуваної теми; набути навичок використання певних теоретичних концептуальних положень під час аналізу та тлумачення функціонального спрямування органів кримінальної юстиції, особливостей та доцільності їхнього комплексного сприйняття, відповідно до вирішення завдань (цілей) правоохоронної діяльності; вміти формулювати основні *концептуальні положення* щодо чинного стану та перспектив реформування системи кримінальної юстиції в Україні відповідно до *дотримання основних принципів* та міжнародно-правових стандартів.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Загальна характеристика кримінальної юстиції України та система її органів».

Правоохоронні органи - це державні органи (недержавні громадські формування), основою функціонування яких є охорона законності, правопорядку, захист прав та свобод людини, боротьба із кримінально-протиправною поведінкою, злочинністю, зокрема (прокуратура,

суди, органи МВС, служба безпеки, адвокатура, нотаріат, податкова поліція, різні державні комісії та комітети, що здійснюють правоохоронну діяльність тощо).

Правоохоронна діяльність - це практичний аспект, пов'язаний із діяльністю органів виконавчої влади, уповноважених державою здійснювати правоохоронні заходи, які мають різний зовнішній прояв і полягають у запобіганні та припиненні протиправної поведінки, притягненні винних осіб до відповідальності та в забезпеченні дотримання прав громадян.

Система органів кримінальної юстиції (як частини державно-правового механізму), ґрунтуючись на правових приписах, через відповідну інституційну систему суб'єктів правоохоронної діяльності забезпечує реалізацію правоохоронних функцій держави, а от же є частиною правоохоронної системи держави і на неї поширюються всі ознаки, притаманні системі правоохоронних органів.

Органи кримінальної юстиції функціонують у специфічній сфері запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, а також у сфері вжиття заходів, спрямованих на виявлення та розслідування вчинених кримінальних правопорушень і притягнення винних осіб до відповідальності.

Якщо керуватися цілями конкретних галузей права, які є основою правового регулювання правоохоронної діяльності та здійснення кримінального судочинства, маємо визнати, що *цілями системи органів кримінальної юстиції у функціонально-правовому аспекті є:*

охорона прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також правопорядку (ст. 1 КК України);

швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень, викриття винних і забезпечення правильного застосування закону для того, щоб кожен, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура (ст. 2 КПК України);

забезпечення виконання кримінального покарання з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових

кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також *запобігання тортурам та нелюдському або такому, що при-
нижує гідність, поводженню із засудженими (ст. 1 КВК України).*

До системи органів та установ кримінальної юстиції, діяльність яких прямо або опосередковано пов'язана із її функціонуванням, входять оперативні підрозділи, органи досудового розслідування, прокуратури, системи виконання покарань, інститут адвокатури.

Суди реалізують частину функцій кримінальної юстиції, проте є незалежною гілкою влади, а отже структурно і функціонально не можуть належати до аналізованої системи.

Ювенальна юстиція – це система державних і муніципальних, судових, правоохоронних органів, освітніх і виховних установ, правозахисних і громадських організацій, що на основі права, медико-соціальних, психолого-педагогічних методик здійснюють попередження правопорушень дітей та проти дітей, правосуддя щодо дітей, захист їхніх прав, свобод та інтересів, а також ресоціалізацію дітей.

Питання для самостійної підготовки:

1. Яка мета створення спеціальної інституції – органів кримінальної юстиції?
2. Які функції забезпечують установлення істини у кримінальних провадженнях?
3. Що становить систему органів кримінальної юстиції?
4. Які межі компетенції застосування заходів державного примусу в під час здійснення правоохоронної діяльності?
5. Який вичерпний перелік правоохоронних органів та їх системи?
6. Який механізм правоохоронної діяльності?
7. Яка система правоохоронних органів?
8. Яка мета кримінальної юстиції в системі правоохоронних органів?
9. Яке визначення кримінальної юстиції України?

Практичні завдання

1. Відобразити схематично сутнісні ознаки та значення кримінальної юстиції.
2. Зазначити в таблиці цілі кримінальної юстиції.
3. Схематично зобразити систему кримінальної юстиції.

Теми рефератів:

1. Роль різних суб'єктів кримінальної юстиції у механізмі правоохоронної діяльності.
2. Правоохоронна діяльність в Україні: особливості системи функціонування правоохоронних органів та взаємодоповнення.

Рекомендована література.

Базова література

1. Концепція реформування кримінальної юстиції України : Указ Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008 [*Електронний ресурс*]. Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008
2. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 3541. *Голос України*. 2014. 25 жовтня. № 206.
3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 22. Ст. 303.
4. Про державні цільові програми : Закон України від 18 березня 2004 року № 1621-ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 25. Ст. 352.
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» : Указ Президента України від 8 квітня 2008 року № 311. *Офіційний вісник України*. 2008. № 27. Ст. 838
6. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : підруч. / Захарова О. та ін.; відп. ред. В. Маляренко. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 352 с.
7. Україна: поступ у ХХІ століття. Стратегія економічної та соціальної політики на 2000–2004 рр. : Послання Президента України до Верховної Ради України 2000 рік. *Урядовий кур'єр*. 2000. 28 січня. С. 6.

Допоміжна література

1. Барчук Г. І., Олійник А. Ю. Діяльність судових та правоохоронних органів щодо забезпечення прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2003. № 2. С. 173–181.
2. Бараш Є. Ю. Організаційно-правові засади діяльності установ виконання покарань : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2006. 20 с.

3. Бандурка О. М. Стратегія і тактика протидії злочинності : моногр. Харків: Ніка Нова, 2012. 318 с.
4. Бондаренко І. Правоохоронна діяльність і правоохоронні органи: поняття та ознаки. *Право України*. 2003. № 4. С. 18–21.
5. Вакан Л. Нарис неоліберальної держави : ринок праці, в'язниці та соціальна незахищеність. *Спільне: журнал соціальної критики*. 2010. № 1. С. 9–17.
6. Кальман О. Деякі проблеми реформування правоохоронних та контролюючих органів України. *Вісник прокуратури*. 2002. № 4. С. 88–91.
7. Корнякова Т. В. Прокуратура і органи позавідомчого контролю: нагляд і взаємодія : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Одеса, 2004. 214 с.
8. Кучук А. М. Правоохоронна система України: визначення поняття і структура. *Науковий потенціал майбутнього України на шляху до європейської інтеграції* : матеріали наукової конференції курсантів, студентів та молодих науковців (м. Дніпропетровськ, 26 березня 2004 року). – Дніпропетровськ, 2004. С. 183–184.
9. Кучук А. М. Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2007. 213 с.
10. Міщенко С. Г. Роль кримінальної юстиції в протидії злочинності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2011. 19 с.
11. Мельник Н. И. Правоохранительные органы и политика в Украине. *Зеркало недели*. 2004. № 23. С. 10.
12. Онопенко П. В. Правоохоронні функції Української держави: зміст і реалізація : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2005. 204 с.
13. Пікуля Т. О. Правоохоронні органи в механізмі держави України (теоретико-правові питання функціонування) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2004. 203 с.
14. Правові основи протидії злочинності в Україні: навч. посіб. / Литвинов О. М., Пабат О. В., Мірошніченко О. С., Галкіна О. М. Харків: Титул, 2009. 132 с.
15. Сердюк І. А. Правоохоронні відносини: поняття, їх особливості та види : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. К. : Київський національний університет внутрішніх справ, 2008. 200 с.

16. Система органів уголовної юстиції США : структурний аспект. *Правоведение*. 1991. № 5. С. 99.

17. Тарасишина О. М. Справедливість і толерантність у сучасному праві України : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2007. 182 с.

18. Тюріна О. В. Сучасні системи правоохоронних органів (порівняльно-правове дослідження) : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2001. 184 с.

19. Фатхутдінов В. Г. Правоохоронна діяльність: природа, сутність, гуманізм (теоретико-правові та методологічні аспекти) : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01. К. : Київський національний університет внутрішніх справ, 2006. 223 с.

20. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. К. : Атіка, 2005. 332 с.

Тема 2. Кримінальна юстиція в механізмі протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності)

Під час вивчення теми слід у повному обсязі: засвоїти відповідні поняття (категорії, явища); співвіднести структуру системи органів кримінальної юстиції із функціональним призначенням кожного органу у загальному процесі протидії вчиненню кримінальних правопорушень, злочинності - як найбільш тяжкої форми кримінально-протиправної поведінки; опанувати інструментарієм структурного аналізу кількісних та якісних показників стану вчинення кримінальних правопорушень (злочинності як такої) та механізму протидії цьому суспільно небезпечному явищу. Отже вміти виділяти в даній структурованій системі різні конкретні елементи, відповідно від змісту, сутнісного призначення, функціонального спрямування.

Набути практичних навичок розуміння (формулювання) основних *концептуальних підходів* щодо чинного стану, проблем протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинів) в Україні та шляхів їхнього вирішення, відповідно до *дотримання основних принципів* та міжнародно-правових стандартів.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Кримінальна юстиція в механізмі протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності)».

Злочинність – це історично мінливе явище, оскільки її рівень та структура залежать від особливостей соціально-економічної формації суспільства, визначення державою переліку дій, які мають розглядатися як суспільно-небезпечні і підпадати під дію кримінального закону. Цей перелік і за кількістю, і за видами (характером) залежить від особливостей історичного етапу становлення та розвитку держави та суспільства.

Злочинність – це, безумовно, соціальне явище, оскільки, вона породжується причинами та умовами, що носять соціальний характер і ступіть соціальної небезпеки діяння оцінюється саме залежно від спричиненої шкоди суспільству, державі, громадянам. Будь-яке кримінально-протиправне діяння є антисоціальним по суті. Це означає, що у злочинності насамперед відтворюються негативні суперечності, що існують в нашому суспільстві.

Злочинність є кримінально-правовим явищем, адже поняття «кримінальне правопорушення» є базовими та суто кримінально-правовим, оскільки лише у кримінальному законодавстві визначається вичерпний перелік діянь, вчинення яких заборонене під загрозою застосування кримінального примусу – покарання; лише порушення кримінального закону складають статистичні показники злочинності.

Злочинність – це не механічна сукупність, а цілісна сукупність, *система кримінальних правопорушень, вчинених на певній території, у відповідний період часу*.

Стан злочинності – це певна кількість скоєних кримінальних правопорушень і осіб, що їх скоїли, на певній території за визначений період часу

Рівень (коефіцієнт) злочинності визначається із кількості кримінальних правопорушень, вчинених на тій чи іншій території з урахуванням числа мешканців за певний період часу на задане число мешканців (наприклад, на 10 чи 100 тисяч).

Динаміка вчинення кримінальних правопорушень – це зміни відповідних показників злочинності (стану, рівня, структури) за певний період часу.

Структура злочинності розкриває її внутрішній зміст, співвідношення різних груп або окремих видів кримінальних правопорушень в загальній їх кількості за певний період часу на визначеній території, виокремлених на підставі різних критеріїв та ознак (кримінально-правових, кримінологічних, соціально-демографічних та інших).

Латентна злочинність – це частина кримінальних правопорушень, що були реально вчинені, але не отримали відображення в офіційній кримінальній статистиці, а отже не потрапили в поле зору правоохоронної діяльності державних органів кримінальної юстиції.

Під *природною* латентністю – розуміється сукупність тих випадків, коли суспільно небезпечне діяння було вчинене, але залишилося невідомим правоохоронним органам (кишенькові крадіжки, згвалтування, хуліганство у побуті, насильство в сім'ї).

Штучна латентність – має місце тоді, коли факт кримінального правопорушення відомий, але з різних причин він *не поставлений на облік* правоохоронними органами.

Гранична латентність – це коли факт вчинення кримінального правопорушення *не усвідомлюється* потерпілою особою (кишенькова крадіжка).

Сіра латентність – сферу вчинення кримінальних правопорушень, які *не були розкриті*, а отже особи, які їх вчинили не підлягають кримінальній відповідальності у зв'язку із недоведеністю вини.

Суб'єкти запобігання злочинності – це державні органи, громадські організації, соціальні групи, службові особи, громадяни, які спрямовують свою діяльність на розроблення та реалізацію заходів, пов'язаних з попередженням, обмеженням, усуненням криміногенних явищ та процесів, що породжують злочинність, у зв'язку з чим мають певні права, обов'язки і несуть відповідальність.

До *специфічних суб'єктів* відносяться інституції і особи, діяльність яких безпосередньо спрямована на протидію злочинності (наприклад, правоохоронні органи, прокуратура, суд тощо, які зобов'язані виявляти причини і умови, що обумовлюють кримінально-протиправну поведінку людини).

Специфічна профілактична діяльність - це діяльність спеціально уповноважених органів, що безпосередньо спрямована на протидію злочинності. Ця діяльність може полягати у запобіганні кримінальним правопорушенням (системі дій, спрямованих на перешкоджання здійсненню кримінально-протиправного наміру конкретною особою до початку посягання на стадіях виявлення умислу або готування до кримінального правопорушення); у припиненні кримінальних правопорушень (діях, спрямованих на припинення вже розпочатої кримінально-протиправної діяльності та відвернення кримінально-протиправних наслідків; у охоронній діяльності (охороні тих чи інших об'єктів від кримінально-протиправних посягань).

Застосування кримінальної репресії (примусу) як виду кримінально-правового реагування держави на факт безпосереднього вчинення кримінального правопорушення є відтворенням профілактичної та правоохоронної сутності кримінального правосуддя як такого, різних його стадій, відповідно діяльності системи органів кримінальної юстиції.

Питання для самостійної підготовки:

1. Які ознаки притаманні для всіх видів правопорушень?
2. Які існують основні форми запобігання вчиненню кримінальних правопорушень (злочинів) органами місцевого самоврядування?
3. Перечислити суб'єктів, для яких запобігання кримінально-протиправної поведінки є однією з головних функцій у межах правоохоронної діяльності.
4. Назвати форми процесуальної діяльності слідчого щодо запобігання вчиненню кримінальним правопорушенням (злочинам).
5. Що необхідно мати на увазі при оцінці стану та тенденцій в сфері кримінальної протиправності за кримінальною статистикою?
6. В чому полягає зміст та сутність індивідуальної соціально-правової протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності)?
7. Продовжте визначення «Суб'єкти запобігання кримінальних правопорушень (злочинності) –це ?»
8. Що означає принцип економії правоохоронних засобів?
9. За якими критеріями розрізняють суб'єкти правоохоронної діяльності?

Практичні завдання:

1. Петренко засуджено за ст. 167 КК України до виправних робіт строком на один рік із відрахуванням 10% від заробітку в дохід держави. Після того як вона відбула шість місяців строку покарання, Петренко надала у кримінально-виконавчу інспекцію медичну довідку про те, що стала вагітною.

Які дії має виконати кримінально-виконавча інспекція за даних обставин?

2. Визначте основні показники, які містять кількісні та якісні характеристики сучасної злочинності, відтворюють стан її латентності.

Теми рефератів:

1. Кримінальна протиправність: поняття, сутнісні ознаки, критерії класифікації.
2. Кримінально-правові заходи протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності).

Рекомендована література.

Базова література

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст.141
2. Національна економіка : навч. посіб. / за заг. ред. О. В. Носової. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 512 с.
3. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 травня 2016 р. № 418-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 47.
4. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 № 1700-VII : за станом на 15 бер. 2016 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 87. С. 156.
5. Тенденції протидії злочинності Аналіз загального стану злочинності в Україні за 2018 рік (у порівнянні зі статистичними даними за 2013-2017 роки).//<https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tendentsiyi-i-protydiya-zlochynnosti-analiz-zagalnogo-stanu-zlochynnosti-v-ukrayini-za-2018-rik-u-porivnyanni-zi-statystychnymy-danymy-za-2013-2017-roky-2/>.

Допоміжна література

1. Алексеев А. И., Герасимов С. И., Сухарев А. Я. Криминологическая профилактика: теория, опыт, проблемы. М., 2001. 496 с.
2. Андрушко А.В. Геронтологічна злочинність: криминологічна характеристика, детермінація та запобігання : монографія . Ужгород : Ліра, 2011. 247 с.
3. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Протидія злочинності та профілактика кримінальних правопорушень : монографія. Харків : ХНУВС, 2011. 308 с.
4. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Парадокси протидії злочинності. *Вісник криминологічної асоціації України*. 2013. № 3. С. 83–90.
5. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Стратегія і тактика протидії злочинності: монографія. Харків : НікаНова, 2012. 318 с.
6. Бараш Є. Ю. Організаційно-правові засади діяльності установ виконання покарань : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2006. 20 с.

7. Бесчастний В. М. Поняття нормативно-правового забезпечення протидії злочинності. *Сучасні тенденції в юридичній науці України та зарубіжних країн* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 25–26 вересня 2015 р.). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2015. С. 83–86.

8. Веприцький Р. С. Фактори впливу суспільних процесів на злочинність. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2013. № 5. С. 101–109

9. Гладкова Є. О. Тенденції злочинності у Харківській області. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 3. С. 87–96.

10. Кримінологія. Академічний курс / кол. авторів ; за заг. ред. О.М. Литвинова. Київ : Кондор, 2018. 588 с.

11. Кулик О. Г., Наумова І. В., Бова А. А. Злочинність в Україні: фактори, тенденції, протидія (2002-2014 рр.) : монографія. Київ : ДНДІ МВС України, 2015. 362 с.

12. Леоненко Т.Є. Злочинність і релігія: кримінологічне дослідження : монографія. Запоріжжя : Кругозір, 2015. 699 с.

13. Юзікова Н.С. Суспільство і злочинність неповнолітніх у розрізі епох (від Давнини і Середньовіччя до ХХІ століття): монографія . Дніпропетровськ : Ліра, 2015. 327 с.

Тема 3. Кримінальне судочинство в Україні

Під час вивчення теми слід засвоїти: поняття та сутнісні ознаки кримінального судочинства; характер підстав для існування різних стадій кримінального судочинства; співвідношення процесуального статусу та обсягу компетенції суб'єктів кримінального судочинства; особливостей функціонального призначення кожного учасника кримінального провадження.

Набути навичок: правильного тлумачення відповідних положень кримінально-процесуального законодавства; розмежування різних стадій кримінального судочинства; визначення сутності критеріїв (підстав) такого розмежування; виокремлення сутнісних ознак таких інституцій як «кримінальне судочинство», «суд присяжних», «ювенальна юстиція»; розуміння (формулювання) основних концептуальних підходів щодо чинного стану в кримінальному правосудді України, причин існування проблем в даній сфері та шляхів їхнього вирішення, відповідно до дотримання основних принципів та міжнародно-правових стандартів.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Кримінальне судочинство в Україні».

Кримінальне судочинство - це діяльність сторін кримінального провадження, слідчого судді, суду, а також інших суб'єктів, що залучаються до цієї процесуальної діяльності з метою виконання завдань кримінального провадження.

Кримінальне судочинство слід віднести до форми реалізації судової влади, у процесі якої розглядаються й вирішуються по суті кримінальні провадження. Воно направлене на вирішення, визначених у ст. 2 КПК України завдань кримінального провадження, має чітко визначену процесуальну форму та має відбуватися відповідно до закону та засад кримінального провадження. Правосуддя може здійснюватися виключно судами: колегіально, одноособово чи судом присяжних.

Завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Стадії кримінального провадження - відносно самостійні, але взаємозалежні частини кримінальної процесуальної діяльності, що відокремлені одна від одної кінцевими процесуальними рішеннями, характеризуються безпосередніми завданнями, похідними від загальних завдань кримінального судочинства, колом учасників.

Критеріями віднесення певного етапу руху кримінального провадження до самостійної стадії кримінального процесу є наступні: своєрідні завдання кожної стадії; визначене коло її учасників; специфічний процесуальний порядок діяльності суб'єктів та правовідносин, які між ними виникають (або, інакше кажучи, її зміст); встановлені в законі строки даного етапу процесуальної діяльності; своєрідне коло процесуальних рішень, які приймаються на кожній стадії.

Система кримінального процесу також включає: 1) особливі порядки у суді першої інстанції: а) спрощене провадження щодо кримінальних проступків; б) провадження в суді присяжних; 2) особливі порядки кримінального провадження: а) кримінальні провадження на

підставі угод; б) у формі приватного обвинувачення; в) щодо окремої категорії осіб; г) щодо неповнолітніх; г) щодо застосування примусових заходів медичного характеру; д) яке містить відомості, що становлять державну таємницю; е) на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованому в Україні

Стадія досудового розслідування є першою у системі стадій кримінального провадження. Основною її метою є збирання та перевірка доказів, які у подальшому будуть представлені під час судових стадій для вирішення питань про наявність події, складу кримінального правопорушення, встановлення причетних осіб, відшкодування шкоди тощо.

Підготовче провадження – це стадія кримінального процесу, на якій суддя одноособово за участю прокурора та інших учасників кримінального провадження (обвинуваченого, захисника, потерпілого, його представника та законного представника, цивільного позивача, його представника та законного представника, цивільного відповідача та його представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження) здійснює процесуальну діяльність спрямовану на перевірку повноти і правильності проведеного досудового розслідування і вирішує питання про можливість розгляду матеріалів кримінального провадження по суті у судовому засіданні.

Судовий розгляд у суді першої інстанції має забезпечити швидке, повне та неупереджене дослідження обставин учинення кримінального правопорушення. Тільки внаслідок судового розгляду суд може визнати особу винуватою у вчиненні кримінального правопорушення і призначити їй покарання. Судовий розгляд завершується постановленням вироку від імені держави.

Під час апеляційного провадження, яке може бути розпочато за апеляційною скаргою здійснюється перегляд судових рішень, які не набрали законної сили. В апеляційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення, які були ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили.

Касаційне провадження передбачає можливість оскарження вироків та ухвал про застосування або відмову у застосуванні примусових заходів медичного чи виховного характеру суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також судові рішення суду апеляційної інстанції, постановлені щодо зазначених судових рішень суду першої інстанції.

Питання для самостійної підготовки:

1. В чому полягає сутність основних ознак кримінального судочинства?
2. Визначте розмежувальні ознаки різних стадій кримінального судочинства.
3. В чому полягає сутність процесуального статусу судді?
4. В чому полягає сутність процесуального статусу слідчого судді?
5. В чому полягає головне призначення утворення суду присяжних?
6. Назвіть головні підстави (критерії), які обумовлюють становлення та подальший розвиток ювенальної юстиції та ювенального кримінального судочинства.

Практичні завдання

Задача № 1

Громадянин Арбузов В.О. 24.12.2021 року, проникнув до житла гр. Ватутіна Г.В. та таємно заволодів його майном на суму 8980 гривень. Цього ж дня було внесено відомості до ЄРДР. 10.01.2022 року Арбузову В.О. було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України. 20.01.2022 року *обвинувальний акт було направлено до суду*. 24.01.2022 ухвалою суду було призначено судовий розгляд. За результатами розгляду кримінального провадження по суті Арбузова В.О. було визнано винним у вчиненні інкримінованого діяння. Після набрання законної сили вироком захисник Арбузова В.О. подав касаційну скаргу щодо призначеного підзахисному покарання.

1. Визначить, про які стадії кримінального провадження йдеться у задачі?
2. Які завдання вирішуються на кожній із визначених стадій?
3. Якими процесуальними рішеннями завершується кожна із цих стадій та якими документами оформлюються такі рішення?
4. Чи може бути подана касаційна скарга захисником Арбузова В.О., якщо апеляційна скарга не подавалася? Відповідь обґрунтуйте.

Задача №2.

16 грудня 2021 року адвокат Верняк Л.Р. в інтересах ОСОБА_1 звернувся до слідчого судді Печерського районного суду м. Києва про встановлення процесуальних строків у кримінальному провадженні №..... від 08 травня 2014 року.

Клопотання мотивовано тим, що у даному кримінальному провадженні органом досудового розслідування порушуються права та законні інтереси ОСОБА_1, які знаходять свій прояв у здійсненні процесуальних та слідчих дій відносно останнього, зокрема накладені арешти на майно, інші дій, що призводять до матеріальних збитків та руйнують ділову репутацію.

У вимогах даного клопотання заявник просить суд встановити строк для завершення досудового розслідування та прийняття одного з процесуальних рішень передбачених ч. 2 ст. 283 КПК України відносно ОСОБА_1 прокурору Генеральної прокуратури України у кримінальному провадженні №...

В судовому засіданні адвокат Верняк Л.Я. підтримав скаргу та просив задовольнити з наведених у ній підстав.

Прокурор заперечував з приводу задоволення скарги, вказавши на її не обґрунтованість, адже строки досудового розслідування не закінчились, з 31 березня 2014 року підозрюваного ОСОБА_1 оголошено в розшук. На даний момент досудове розслідування у кримінальному провадженні зупинено.

1. Про дотримання яких засад кримінального провадження йдеться у задачі?
2. Розтлумачте зазначені засади.
3. Чи входить до повноважень слідчого судді вирішення скарг щодо строків досудового розслідування? Відповідь обґрунтуйте.
4. Яке рішення у цьому випадку має прийняти слідчий суддя.

Задача № 3.

У кримінальному провадженні по обвинуваченню гр. Корнілова В.Я., Міцюка Є.В. та Шляхти С.А. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого п. 1 ч. 2 ст. 115 КК України було призначено судовий розгляд.

1. Визначить у якому складі суду має розглядатися зазначене кримінальне провадження.
2. Чи може розглядатися таке кримінальне провадження судом присяжних?
3. Який процесуальний порядок розгляду кримінального провадження судовим присяжних?

Задача 4.

15-річні Олександров В.Я. та Ніконов В.І. вчинили кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 185 КК України та були затримані на місці вчинення злочину.

1. Які процесуальні гарантії мають Олександров В.Я. та Ніконов В.І. під час *досудового розслідування*?
2. Які запобіжні заходи можуть бути застосовані до підозрюваних Олександрова В.Я. та Ніконова В.І.?
3. Чи обов'язковим є проведення судово-психіатричної або психолого-психіатричної експертизи у цьому кримінальному провадженні?
4. Які особливості ювенального правосуддя?
5. Яким суддею має здійснюватися судовий розгляд щодо Олександрова В.Я. та Ніконова В.І.?

Теми рефератів:

1. Завдання кримінального судочинства України.
2. Суд присяжних: особливості становлення та розвитку даного інституту в Україні.
3. Ювенальна юстиція: поняття, ознаки, напрямки реформування.

Рекомендована література.

Базова література

1. Конституція України: прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. №4651– VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12. № 13. ст.88.
3. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. N 30. *Офіційний веб-портал Судової влади України*. URL: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds>
4. Положення про органи досудового розслідування Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017 р. № 570. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>
5. Про адвокатуру і адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

6. Про вдосконалення організації діяльності органів прокуратури у сфері захисту прав дітей та протидії насильству : Наказ Генерального прокурора від 14.02.2020 р. № 90. *Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора*. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/iord?_m=publications&_t=rec&id=262782

7. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

8. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 2102-VIII. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

9. Порядок організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України від 28.03.2019 №51. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>

Допоміжна література

1. Аленін Ю.П., Волошина В.К. Поняття та система принципів кримінального провадження. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Одеса: НУОЮА, 2014. Т. 14. С. 78-89

2. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.

4. Капліна О. Проблеми визначення компетенції слідчого та прокурора на етапі закінчення досудового розслідування. *Право України*. 2018. №8. С. 72- 84.

5. Кіпер О.О. Щодо класифікації повноважень слідчого у кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 3 березня 2017 року)*. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 539-542.

6. Колодчин В.В., Туманянц А.Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.

7. Організація судових та правоохоронних органів : підручник / І.Є. Марочкін, Л. М. Москвич, М. П. Каркач та ін. ; за ред. І. Є. Марочкіна. Х.: Право, 2014. 448 с.

8.Торбас О. Застосування розсуду під час визначення підстав для початку досудового розслідування. *Юридичний вісник*. 2020. №3. С. 81-85.

9.Торбас О.О. Сутність і суб'єкти суддівського розсуду в кримінальному процесі України. *Юридичний вісник*. 2020. №1. С. 65-69.

10.Шульгін С. Поняття обґрунтованості підозри в кримінальному провадженні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №1. С. 295-303.

Тема 4. Прокуратура України

Під час вивчення теми слід засвоїти: поняття та сутнісні ознаки такого інституту як прокуратура; характер підстав для виокремлення доволі широкої сфери впливу на стан правоохоронної діяльності в державі; зміст та спрямування діяльності органів прокуратури; види формалізації різних рішень прокурора під час використання своїх повноважень.

Набути навичок та вмінь: правильного тлумачення відповідних положень кримінально-процесуального законодавств, інших законних та відомчих нормативно-правових актів; виокремлення сутнісних характерних ознак кожного із напрямків діяльності прокуратури та їхнього значення для правоохоронної системи, системи кримінальної юстиції, загалом; розуміння (формулювання) основних концептуальних підходів щодо чинного стану в прокуратурі України, причин існування проблем в даній сфері та шляхів їхнього вирішення, відповідно до дотримання основних принципів та міжнародно-правових стандартів.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Прокуратура України».

Конституція не відносить прокуратуру в цілому і її системні органи до будь-яких гілок державної влади, хоча вони наділені доволі суттєвими владними повноваженнями. Прокуратура України має *самостійний конституційний статус в системі державного механізму*. Проте система органів прокуратури, її структурні підрозділи виконують свої багаточисельні функції у взаємозв'язку з іншими державними органами, з органами місцевого самоврядування, різними формуваннями самоорганізації населення.

Прокуратура – це єдина централізована система правоохоронних органів, які здійснює відповідні функції. А отже в сучасний період

органи прокуратури України є важливим елементом системи органів кримінальної юстиції.

Прокуратура – це система органів центрального та місцевого рівнів, які від імені держави уповноважені на виконання функцій, чітко визначених у Законах України (Конституції, Законі «Про прокуратуру»), у спосіб та порядок, чітко регламентований кримінально-процесуальним законодавством.

Систему прокуратури України становлять: 1) Офіс Генерального прокурора; 2) обласні прокуратури; 3) окружні прокуратури. А в разі потреби рішенням Генерального прокурора можуть утворюватися *спеціалізовані прокуратури* на правах структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора, на правах обласних прокуратур, на правах підрозділу обласної прокуратури, на правах окружних прокуратур, на правах підрозділу окружної прокуратури. На правах структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора на сьогодні діють, разом з САП, три спеціалізовані прокуратури: спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері, екологічна прокуратура.

Функціональне призначення прокуратури: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. Згідно з вимогами пункту 9 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України (в редакції Закону України № 1401-VIII від 02.06.2016) прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів функцію нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, - до набрання чинності законом про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій.

Правову основу діяльності прокуратури України становить : міжнародно-правові стандарти та договори, Конституція України, Закон України «Про прокуратуру», Кримінальний, кримінально-виконавчий, Кримінальний процесуальний кодекси України, підзаконні та відомчі нормативно-правові акти (накази, розпорядження, інструкції, положення, вказівки).

Поняття «публічне обвинувачення» є ширшим за поняття «державне обвинувачення», адже в такому випадку прокурор виступає у суді

не тільки від імені держави, але і від усього суспільства і в його інтересах. Прокурор захищає інтереси суспільства в цілому і інтереси кожної людини, а не тільки державні інтереси.

Організація і процесуальне керівництво прокуратурою досудовим розслідуванням.

Прокурор здійснює нагляд за дотриманням законів в ході досудового розслідування шляхом процесуального керівництва – організовуючи процес досудового розслідування, визначаючи його спрямування, координуючи процесуальні дії оперативних підрозділів, а також забезпечуючи дотримання вимог законодавства України при отриманні доказів та винесенні процесуальних рішень при проведенні досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Представництво прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді полягає у здійсненні прокурорами від імені держави процесуальних та інших дій, спрямованих на захист у суді інтересів громадянина або держави у випадках, передбачених законом. Підставою представництва в суді інтересів громадянина є його неспроможність через фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність самотійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження. Наявність таких підстав має бути підтверджена прокурором шляхом надання суду відповідних доказів.

Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Механізм здійснення зазначених видів нагляду закріплено у відповідних наказах Генерального прокурора. Постанови та вказівки прокурора щодо додержання порядку і умов тримання затриманих, заарештованих, засуджених до позбавлення волі та виконання ін. покарань, а також осіб, до яких застосовано заходи примусового характеру, є обов'язковими і підлягають негайному виконанню⁴.

Питання для самотійної підготовки:

1. В чому полягає значення та особливість змісту актів прокурорського реагування на порушення закону?
2. В чому полягає зміст, значення повноважень прокурора у судовому процесі, зокрема щодо підтримання ним публічного обвинувачення?
3. В чому полягає зміст, значення нагляду прокуратурою за дотриманням законів органами, які здійснюють дізнання, досудове слідство і оперативно-розшукову діяльність?

4. В чому полягає зміст, значення нагляду прокуратурою за додержанням законів під час виконання судових рішень?

Практичні завдання

Задача № 1

До суду першої інстанції направлено обвинувальний акт за обвинуваченням І. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

У підготовче судове засідання з'явилися прокурор, обвинувачений та його захисник. Після відкриття підготовчого судового засідання та виконання вимог ст. 342-345 КПК України головуючий з'ясував у присутніх думку щодо того, чи можливо призначити судовий розгляд. Сторона захисту вказала, що справу не може бути призначено до розгляду, оскільки органом досудового розслідування та прокурором неправильно кваліфіковані дії обвинуваченого. Зокрема, з обвинувального акта, який був наданий стороні захисту в порядку ст. 290 КПК України, чітко вбачається, що в діях І. наявний склад злочину, передбаченого ст. 119 КК України, проте аж ніяк не ч. 1 ст. 115 КК України.

Вивчивши обвинувальний акт, суддя погодився з доводами сторони захисту та повернув обвинувальний акт прокурору на підставі п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України, вказавши що в обвинувальному акті неправильно кваліфіковані дії обвинуваченого І.

Питання: Визначте, як повинен діяти прокурор у такій ситуації і чому?

Задача № 2

15.03.2019 П. перебуваючи біля будинку по вул. Енергетиків у м. Києві, попросив у знайомої мобільний телефон під приводом здійснення телефонного дзвінка, після чого, не бажаючи його повертати, заклав у ломбард, а кошти витратив на власні потреби.

16.03.2019 відомості за вказаним фактом внесені до ЄРДР, а 18.03.2019 П. повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 190 КК України.

21.03.2019 П. загинув унаслідок ДТП.

24.03.2019 слідчий прийняв рішення про закриття кримінального провадження на підставі п.3 ч.1 ст.284 КПК України – не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати, про що прийняв відповідну постанову, копію якої надіслав прокурору.

Питання:

1. Чи порушено порядок закриття кримінального провадження?
2. Як має діяти прокурор у вказаній ситуації?

Теми рефератів:

1. Основні принципи організації та діяльності прокуратури.
2. Прокурорський нагляд: сутність, спрямування, сучасні проблеми.

Рекомендована література:

Базова література

1. Конституція України: прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. №4651– VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12. № 13. ст.88.
3. Положення про органи досудового розслідування Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017 р. № 570. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>
4. Про прокуратуру: *Закон України* від 14.10.2014 № 1697-VII. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
5. Про вдосконалення організації діяльності органів прокуратури у сфері захисту прав дітей та протидії насильству : Наказ Генерального прокурора від 14.02.2020 р. № 90. *Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора*. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/iord?_m=publications&_t=rec&id=262782
6. Порядок організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України від 28.03.2019 №51. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>

Допоміжна література

1. Капліна О. Проблеми визначення компетенції слідчого та прокурора на етапі закінчення досудового розслідування. *Право України*. 2018. №8. С. 72- 84.
2. Колодчин В.В., Туманянц А.Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.

3. Кравчук В.М. Прокуратура України як орган державної влади: інституційно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10, К.: Генеральна прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України., 2012. 200 с.

4. Мавдрик М.Я. Становлення та розвиток прокуратури України як інституту захисту прав і свобод людини і громадянина. *Вісник Харківського університету внутрішніх справ*. 2012. № 3(58). С. 22–35.

5. Попович Є.М. Шляхи розвитку прокуратури України: монографія. Харків: Торнадо, 2009. 352 с. С. 15.

6. Прокурорське право: навч. посібник / Г. Д. Борейко та ін.; за заг. ред. В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 640 с.

Тема 5. Органи досудового розслідування

Під час вивчення теми слід засвоїти: поняття та сутнісні ознаки досудового розслідування як однієї із важливих стадій кримінального провадження; зміст, особливості повноважень та спрямування діяльності різних органів кримінальної юстиції на стадії досудового розслідування; види формалізації різних цих органів під час використання своїх повноважень.

Набути навичок та вмінь: правильного тлумачення відповідних положень кримінально-процесуального законодавств, інших законних та відомчих нормативно-правових актів, які регулюють діяльність відповідних органів; виокремлення сутнісних характерних ознак кожного із напрямків досудової діяльності різних органів кримінальної юстиції з встановлення ознак складу вчиненого кримінального правопорушення (злочину), доказів доведення винуватості особи, яка його вчинила; формулювання основних концептуальних підходів щодо характеристики чинного стану в сфері досудового розслідування України, причин існування проблем в даній сфері та шляхів їхнього вирішення, відповідно до дотримання основних принципів та міжнародно-правових стандартів.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Органи досудового розслідування».

КПК України передбачає 2 форми досудового розслідування: дізнання та досудове слідство.

Дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків. Дізнання – це форма досудо-

вого розслідування кримінальних проступків, яке здійснюється слідчими органів досудового розслідування, а також у встановлених законом випадках співробітниками інших підрозділів органів внутрішніх справ, органів безпеки та органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;

Досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів. Досудове слідство – одна з форм досудового розслідування кримінальних правопорушень, що здійснюється одноособово слідчим чи слідчою групою органу досудового розслідування.

Види підслідності: предметна - за видом кримінального правопорушення; спеціальна - за суб'єктом. На сьогодні слід говорити також і про змішану підслідність в основі визначення якої лежать ознаки як виду кримінального правопорушення, так і суб'єктів, які його вчиняють, а також про підслідність за зв'язком кримінальних проваджень Розмежування компетентності органів досудового розслідування відбувається за рахунок визначення підслідності за кожним з цих органів у ст. 216 КПК України.

Слідчі органів Національної поліції здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування.

Слідчі органи безпеки здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 109, 110, 110², 111, 111¹, 111², 112, 113, 114, 114¹, 114², 201, 201¹, 258-258⁶, 265¹, 305, 328, 329, 330, 332¹, 332², 333, 334, 359, 422, 435¹, 436, 436-2, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 446, 447 Кримінального кодексу України.

Детективи органів Бюро економічної безпеки України здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 199, 200, 203², 204, 205¹, 206, 212, 212¹, 218¹, 219, 220¹, 220², 222, 222¹, 223¹, 224, 229, 231, 232, 232¹, 232², 233 Криміналь-

ного кодексу України; статтями 191 (якщо предметом кримінального правопорушення є бюджетне відшкодування), 206², 210, 211 Кримінального кодексу України, у разі якщо досудове розслідування таких кримінальних правопорушень не віднесено до підслідності Державного бюро розслідувань чи Національного антикорупційного бюро України;

Слідчі органів державного бюро розслідувань здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень: 1) вчинених Президентом України, повноваження якого припинено, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України, першим заступником та заступником міністра, членом Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Головою Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Головою Фонду державного майна України, його першим заступником та заступником, членом Центральної виборчої комісії, народним депутатом України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Директором Національного антикорупційного бюро України, Директором Бюро економічної безпеки України, Генеральним прокурором, його першим заступником та заступником, Головою Національного банку України, його першим заступником та заступником, Головою Національного агентства з питань запобігання корупції, його заступником, Секретарем Ради національної безпеки і оборони України, його першим заступником та заступником, Постійним Представником Президента України в Автономній Республіці Крим, його першим заступником та заступником, радником або помічником Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, суддею, працівником правоохоронного органу, особою, посада якої належить до категорії "А", крім випадків, коли досудове розслідування цих кримінальних правопорушень віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України згідно з частиною п'ятою цієї статті тощо.

Детективи Національного антикорупційного бюро України здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 191, 206², 209, 210, 211, 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 364, 366², 366³, 368, 368⁵, 369, 369², 410 Кримінального кодексу України, якщо кримінальне правопорушення вчинено певною категорією осіб, чітко визначеною у законі.

Питання для самостійної підготовки:

1. Визначте обсяг компетенції слідчих підрозділів органів Національної поліції України.
2. Визначте обсяг компетенції органів Служби безпеки України.
3. Визначте обсяг компетенції детективів органів Бюро економічної безпеки України.
4. Визначте обсяг компетенції Державного бюро розслідування.
5. Визначте обсяг компетенції детективів Національного антикорупційного бюро України.

Практичні завдання

Задача № 1

Ознайомившись з матеріалами кримінального провадження, прокурор дійшов висновку, що підозрюваний, який свою вину у вчиненні інкримінованого йому кримінального правопорушення, не визнає, дає неправдиві показання. З метою отримання від підозрюваного необхідних показань, прокурор дав вказівку слідчому, що здійснював це кримінальне провадження, вирішити питання про зміну запобіжного заходу щодо підозрюваного на більш суворий.

1. Як повинен діяти слідчий?
2. Що означає обов'язковість вказівок прокурора у кримінальному провадженні?
3. Які повноваження слідчого та прокурора у кримінальному провадженні?

Задача № 2

Гр. Павлютою В.Я. було вчинено кримінальні правопорушення, передбачені ч.3 ст. 185 КК України (крадіжка), ч.2 ст. 201 КК України (контрабанда) та ч.2 ст. 212 КК України (ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)). Крім того, було встановлено, що у травні 2014 року гр. Павлюта В.Я., який перебував на посаді заступника голови облради під час публічних виступів неодноразово закликав владу до створення відокремленої від України «Донецької Народної Республіки».

1. Визначити підслідність вчинених кримінальних правопорушень.
2. Які повноваження мають органи досудового розслідування до підслідності яких відносяться кримінальні правопорушення, вчинені гр. Павлютою В.Я.
3. Які правові основи діяльності цих органів досудового розслідування.

Задача № 3

Гр. Івасютою Л.Д., який перебував на посаді заступника керівника прокуратури, були нанесені легкі тілесні ушкодження гр. Лагуті Ж.М., який перебував на посаді судді.

1. Визначить форму досудового розслідування та підслідність вичненого кримінального правопорушення.
2. Які повноваження органу досудового розслідування, який має розслідувати зазначене кримінальне провадження.

Задача № 4

09.07.2019 Міністру енергетики і вугільної промисловості України повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України.

1. До підслідності якого органу досудового розслідування віднесено зазначене кримінальне провадження?
2. Чим відрізняються повноваження дізнавача, слідчого та детективів.

Задача № 5

Під час досудового розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 260 КК України виникла необхідність надання доручення працівникам оперативних підрозділів СБУ.

1. Чи уповноважений слідчий Національної поліції давати доручення працівникам оперативних підрозділів СБУ?
2. Який порядок надання та виконання доручень слідчих?
3. Які правові основи взаємодії слідчих та оперативних підрозділів?

Теми рефератів:

1. Сучасні концепції реформування досудового розслідування.
2. Зарубіжний досвід діяльності слідчих підрозділів.

Рекомендована література:

Базова література

1. Кримінальний процесуальний кодекс від 13 квітня 2012 р. № 4651–VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № № 9–13. Ст. 88.
2. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 6 липня 2017 р. № 570. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0918-17>.

3. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. № 794–VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 6 Ст. 55.
4. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698–VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 47. Ст. 2051.
5. Кримінальний кодекс України: Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № № 25–26. Ст. 131.
6. Про Службу безпеки України: Закон від 25 березня 1992 р. № 2229–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.
8. Про Бюро економічної безпеки України»: Закон України № 1150-IX від 28.01.2021 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#n87>

Допоміжна література

1. Аленін Ю.П., Волошина В.К. Поняття та система принципів кримінального провадження. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Одеса: НУОЮА, 2014. Т. 14. С. 78-89
2. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.
3. Досудове розслідування: навч. посібник / Р. І. Благута та ін.; за заг. ред. Ю. А. Комісарчук та А. Я. Хитри. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 600 с.
4. Капліна О. Проблеми визначення компетенції слідчого та прокурора на етапі закінчення досудового розслідування. *Право України*. 2018. №8. С. 72- 84.
5. Кіпер О.О. Щодо класифікації повноважень слідчого у кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 3 березня 2017 року)*. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 539-542.
6. Колодчин В.В., Туманянц А.Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.
7. Кравчук В.М. Прокуратура України як орган державної влади: інституційно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10, К.:

Генеральна прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України., 2012. - 200 с.

8.Мавдрик М.Я. Становлення та розвиток прокуратури України як інституту захисту прав і свобод людини і громадянина. *Вісник Харківського університету внутрішніх справ*. 2012. № 3(58). С. 22–35.

9.Організаційно-правові засади діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : монографія / В. Г. Дрозд та ін.; Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 352 с.

10.Попович Є.М. Шляхи розвитку прокуратури України: монографія. Харків: Торнадо, 2009. 352 с. С. 15.

11.Прокурорське право: навч. посібник / Г. Д. Борейкота ін.; за заг. ред. В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 640 с.

12.Яковлев Р. М., Мулявка Д. Г. Реформування органів досудового розслідування в Україні : монографія. Ірпінь : Університет ДФС України, 2017. 196 с.

Тема 6. Адвокатура України

Під час вивчення теми слід засвоїти: поняття та сутнісні ознаки такого інституту як адвокатура; характер та критерії підстав для виокремлення відносно широкої сфери впливу на стан правоохоронної діяльності в державі системи адвокатських органів; зміст та спрямування діяльності органів адвокатури; види формалізації різних рішень адвоката під час надання правової допомоги, захисту прав та законних інтересів громадян України.

Набути навичок та вмінь: правильного тлумачення відповідних положень кримінально-процесуального законодавств, інших законних та відомчих нормативно-правових актів, які регулюють сферу діяльності адвокатури; виокремлення сутнісних характерних ознак кожного із напрямків діяльності адвокатури та їхнього значення для правоохоронної системи, системи кримінальної юстиції, загалом; розуміння (формулювання) основних концептуальних підходів щодо чинного стану в адвокатурі України, причин існування проблем в даній сфері та шляхів їхнього вирішення, відповідно до дотримання основних принципів та міжнародно-правових стандартів.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Адвокатура України».

Адвокатура України – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів

правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом (ст. 2 Закону).

Правовою основою діяльності адвокатури України є Конституція України, Закон України від 2 липня 2012 року «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Закон України від 2 червня 2011 року «Про безоплатну правову допомогу» та інші законодавчі акти України.

Принцип незалежності адвокатури означає насамперед її самостійність у вирішенні поставлених перед нею завдань незалежно від впливу будь-яких органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб. Цей принцип забезпечується в першу чергу недержавним характером формування адвокатури і її самостійністю як добровільного професійного об'єднання юристів.

Принцип конфіденційності передбачає зобов'язання адвоката зберігати адвокатську таємницю, предметом якої є питання, з якими громадянин чи юридична особа звернулися до нього за допомогою.

Адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності (ст. 22 Закону).

Конфлікт інтересів – суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи невчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності. Адвокату, адвокатському бюро або адвокатському об'єднанню забороняється укладати договір про надання правової допомоги у разі конфлікту інтересів.

Адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Кваліфікаційний іспит є атестуванням особи, яка виявила бажання стати адвокатом. Кваліфікаційний іспит полягає у виявленні теоретичних знань у галузі права, історії адвокатури, адвокатської етики особи, яка виявила бажання стати адвокатом, а також у виявленні рівня її практичних навичок та умінь у застосуванні закону.

Кваліфікаційні іспити проводяться не рідше одного разу на три місяці. Особі, яка склала кваліфікаційний іспит, протягом десяти днів з дня складення кваліфікаційного іспиту кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури безоплатно видає свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту.

Стажування полягає в перевірці готовності особи, яка отримала свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту, самостійно здійснювати адвокатську діяльність. Стажування здійснюється протягом шести місяців під керівництвом адвоката за направленням ради адвокатів регіону.

Організаційні форми адвокатської діяльності: особи, які одержали свідоцтво про право заняття адвокатською діяльністю, мають право здійснювати адвокатську діяльність індивідуально, створювати своє адвокатське бюро чи об'єднуватися з іншими адвокатами і створювати адвокатські об'єднання (організаційні форми адвокатської діяльності).

Рада адвокатів України забезпечує ведення Єдиного реєстру адвокатів України з метою збирання, зберігання, обліку та надання достовірної інформації про чисельність і персональний склад адвокатів України, адвокатів іноземних держав, які відповідно до цього Закону набули права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, про обрані адвокатами організаційні форми адвокатської діяльності.

Видами адвокатської діяльності є: 1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;

2) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;

3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка

притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

4) надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні;

5) представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні;

6) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

7) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодавством іноземних держав, статутними документами міжнародних судових органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

8) надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань.

Питання для самостійної підготовки:

1. Надайте визначення поняття та змістовних ознак адвокатури України.

2. Визначте систему правових актів, які регулюють сферу діяльності адвокатури України.

3. Визначте принципи діяльності адвокатури, надайте узагальнену характеристику кожному із зазначених принципів.

4. Розкрийте сутність та значення дотримання принципів верховенства прав та законності.

5. Розкрийте сутність та значення дотримання принципів незалежності та

конфіденційності.

6. Розкрийте сутність та значення дотримання принципу уникнення конфлікту інтересів.

Практичні завдання:

1. До Міністерства юстиції звернувся громадянин К. із проханням видати свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. Він є громадянином України, має вищу юридичну освіту, пройшов стажування

у адвоката, що займається приватною практичною діяльністю, протягом двох років. Які ще умови висувуються перед громадянином К.?

- а) скласти кваліфікаційний іспит;
- б) не мати судимості і обмежень дієздатності;
- в) стажування має бути продовжене ще на 4 місяці.

2. Адвокату запропонували роботу за сумісництвом - юрисконсультантом фірми з досить значною платнею. Як має вчинити адвокат?

- а) прийняти пропозицію, оскільки адвокат має право надавати консультації;
- б) консультиувати лише у неробочий час;
- в) не може працювати за сумісництвом на цій посаді.

3. Назвіть, на яких принципах засновується діяльність адвокатури:

- 1) незалежності, демократизму, гуманізму, конфіденційності, об'єктивності, гласності, рівноправності.
- 2) демократизму, гуманізму, конфіденційності, об'єктивності, гласності, уникнення конфлікту інтересів;
- 3) незалежності, законності, верховенства права, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів;
- 4) демократизму, гуманізму, об'єктивності, рівноправності.

4. Назвіть завдання адвокатури:

- 1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;
- 2) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;
- 3) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;
- 4) всі відповіді вірні.

5. Адвокатура України – це:

1) недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому законом;

2) державний орган, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі;

3) це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення;

4) недержавний самоврядний інститут, що здійснюється через систему органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права та надання інших видів правової допомоги на професійній основі.

Теми рефератів:

1. Органи адвокатського самоврядування.

2. Право на безоплатну правову допомогу. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги.

3. Поняття, система та правове регулювання безоплатної правової допомоги в Україні.

Рекомендована література:

Базова література

1.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.: за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х.: Право, 2012. – 768 с.

2.Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я Тацій, А. Р. Туманянц та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліноїх, О. Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.

3. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011р. *Верховна Рада України; офіційний веб-сайт*. Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

4.Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. *Верховна Рада України; офіційний веб-сайт*. Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

5.Про затвердження Порядку і умов проведення конкурсу з відбору адвокатів, які залучаються для надання безоплатної вторинної право-

вої допомоги: Постанова Кабінету Міністрів від 28 грудня 2011 року № 1362 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 915 від 10.10.2012 № 110 від 11.03.2015 № 575 від 09.08.2017} *Верховна Рада України; офіційний веб-сайт*. Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1362-2011-%D0%BF>.

6. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Постанова Кабінету Міністрів від 17 вересня 2014 року № 465 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 110 від 11.03.2015, № 1048 від 21.12.2016, № 1049 від 20.12.2017} *Верховна Рада України; офіційний веб-сайт*. Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>.

7. Правила адвокатської етики схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999 року протокол від 1 – 2 жовтня 1999 р. N 6/VI // <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001699-99?lang=uk>

8. Статут Співки адвокатів України: прийнятий у новій редакції VI Звітно-виборним З'їздом САУ 18 листопада 2006 р. // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001699-90>

Допоміжна література

1. Бабчинська Т. В. Адвокатура як правозахисний механізм у кримінальному судочинстві. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 2. С. 12-18.

2. Бреус С.М. Суб'єкти права на безоплатну професійну правничу допомогу. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 30-38.

3. Енциклопедичний довідник майбутнього адвоката: у 2-х ч. / С.Ф. Сафулько, О.Д. Святоцький, Т.Г. Захарченко та ін.; відп. ред. С.Ф. Сафулько [2-ге вид., доповн.]. К.: Вид. Дім "Ін Юре", 2009. – 341 с.

4. Заборовський В. В. Плюралізм у розумінні поняття "адвокатура" та його співвідношення із поняттям "адвокат". *Проблеми законності*. 2016. Вип. 135. С. 234-244.

5. Заборовський В. В. Адвокатура як невід'ємний інститут громадянського суспільства на сучасному етапі становлення правової держави в Україні. *Конституційно-правові академічні студії*. 2016. Вип. 2. С. 56-65. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kpac_2016_2_

6. Зосімович О. Ю. Адвокатура Волинської губернії: від прокураторів до присяжних повірених. *Переяславський літопис*. 2018. Вип. 13. С. 5-12. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Perlit_2018_13_3.
7. Корнієнко П. С. Правозахисна діяльність адвокатури як ефективний спосіб запобігання свавіллю держави. *Часопис Київського університету права*. - 2017. № 1. С. 49-53.
Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2017_1_12.
8. Погорецький М.А., Яновська О.Г. Адвокатура України: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2014. 368 с.
9. Прилуцький С. В. Адвокатура як незалежний інститут громадянського суспільства в конституційному механізмі правосуддя України. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 3. С. 174-183. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2017_3_21
10. Савінова Н. А. Адвокатура України: новітнє навчальне видання. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 292-294. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2015_1_42
11. Святоцька В. Стандарти адвокатури: поняття, ознаки класифікація, джерела. *Право України*. 2017. № 7. С. 163-174.
12. Святоцький О.Д., Михеєнко М.М. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства. *Адвокатура України*. 1997. С.188-202.

Тема 7. Державна кримінально-виконавча служба України

Під час вивчення теми слід засвоїти зміст та сутність таких понять та категорій, як «кримінально-виконавча система», «пенітенціарна система», «пенітенціарні установи», «органи виконання покарання», «установи виконання покарань», «кримінальні покарання не пов'язані із ізоляцією», «пробація» тощо; розмежовувати функціональну складову управління, органів та установ виконання покарання різного рівня підпорядкування; знатися на основних критеріях класифікації багато чисельної кількості органів та установ по виконанню покарання.

Набути вмінь та навичок щодо тлумачення кримінально-виконавчих законодавчих положень, системного порівняльно-правового підходу щодо застосування чинного кримінально-виконавчого законодавства та положень правових норм підзаконного (відомчого) характеру; формулювання доцільних напрямків подальшого реформування чинної системи виконання покарань в Україні,

відповідно до основних принципів виконавчої діяльності та міжнародно-правових стандартів щодо поводження із в'язнями.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Державна кримінально-виконавча служба України».

Згідно статті 51 Кримінального кодексу України (далі КК України) існують такі *види кримінальних покарань*: 1) штраф; 2) позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу; 3) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; 4) громадські роботи; 5) виправні роботи; 6) службові обмеження для військовослужбовців; 7) конфіскація майна; 8) арешт; 9) обмеження волі; 10) тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців; 11) позбавлення волі на певний строк; 12) довічне позбавлення волі.

До органів виконання покарань належать: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, його територіальні органи управління, уповноважені органи з питань пробації.

Установами виконання покарань є: арештні доми, кримінально-виконавчі установи, спеціальні виховні установи (виховні колонії), слідчі ізолятори у випадках, передбачених КВК України. Установи виконання покарань – це організації, які безпосередньо здійснюють виконання конкретних видів кримінальних покарань та в яких безпосередньо утримуються засуджені.

Державна виконавча служба не відноситься ні до органів ні до установ виконання покарання, вона здійснює виконання покарання у виді конфіскації майна. Законодавством окремо виділяються військові частини, гауптвахти та дисциплінарні батальйони, які здійснюють виконання покарань щодо засуджених військовослужбовців.

В Державній кримінально-виконавчій службі України *налічується 182 установи виконання покарань*, 29 з яких розташовані на території Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, 5 на тимчасово окупованій території АР Крим.

Центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації – Міністерство юстиції України. Функцією реалізації державної політики у сфері виконання покарань Мініюст України наділено з травня 2016 р.

Територіальні органи управління. В Україні створено шість міжрегіональних управлінь: Центральне, Центральньо-Західне, Південно-Східне, Північно-Східне, Західне, Південне.

Уповноважені органи з питань пробації.

Пробація - система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого.

Державна виконавча служба України виконує покарання у виді конфіскації майна у випадках та в порядку, передбаченими КВК та іншими законами (ст. 59 КК України).

Військові частини, як органи виконання покарань, виконують такі покарання, як:

- а) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, у випадку призначення його судом як додаткового;
- б) службові обмеження для військовослужбовців;
- в) тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців;
- г) тримання на гауптвахті.

Дисциплінарний батальйон – це військова частина, яка утримується на окремому штаті та призначена для забезпечення виконання кримінального покарання стосовно військовослужбовців, яких вироком суду, що набув законної сили, засуджено до утримання в дисциплінарному батальйоні.

Під гауптвахтою розуміють спеціальні приміщення, які обладнано в органах управління Військової служби правопорядку, з метою виконання покарання для військовослужбовців, засуджених до арешту, а також тримання взятих під варту і затриманих військовослужбовців.

Установи виконання покарань: арештні дома; кримінально-виконавчі установи (відкритого типу (виправні центри) та закритого типу (виправні колонії)); спеціальні виховні установи (виховні колонії); слідчі ізолятори у випадках, передбачених законом.

Арештні дома виконують покарання у виді арешту. Це різновид короткострокового позбавлення волі в умовах суворої ізоляції. В арештних домах тримаються повнолітні особи, а також неповнолітні, яким на момент постановлення вироку виповнилося шістнадцять років і які засуджені за кримінальні проступки.

У виправних колоніях виконується покарання у виді позбавлення волі на певний строк і довічного позбавлення волі. Кримінально-

виконавчим кодексом передбачається диференціація виправних колоній за рівнями безпеки (*мінімальний, середній і максимальний*).

Виховні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк стосовно засуджених неповнолітніх.

Слідчі ізолятори — це вид установ, які виконують дві функції — тримання осіб, щодо яких обраний запобіжний захід у виді тримання під вартою в порядку, визначеному кримінальним процесуальним законодавством, а також виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк щодо осіб, які залишені для роботи з господарського обслуговування.

Питання для самостійної підготовки:

1. Визначте сутнісні ознаки кримінально-виконавчої системи України.
2. На підставі якого головного критерію розмежовується система установ та органів виконання покарання в Україні?
3. В чому полягає головна сутність (зміст) категорії «пенітенціарні установи»?
4. Визначте концептуальні основи реформування кримінально-виконавчої системи України в сучасний період.
5. В яких питаннях в сучасний період набуває актуальності проблема взаємодії органів і установ виконання покарань з іншими правоохоронними органами?
6. Що регулює Закон України “Про Державну кримінально-виконавчу службу України”?
7. Що відноситься до повноважень Центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації?
8. В чому полягає основне призначення територіальних органів управління Державної кримінально-виконавчої служби України?
9. Які завдання стоять перед персоналом органів і установ виконання, що виконують покарання у виді позбавлення волі?
10. Які завдання стоять перед персоналом органів і установ виконання покарання, не пов’язаного із позбавленням волі?

Практичні завдання

Задача № 1

Засуджений Павленко А.П. 24 січня 2017 р. звернувся зі скаргою на ім’я прокурора району, на території якого розташована виправна колонія, що протягом останніх 2 місяців начальником колонії та головним бухгалтером не здійснюється особистий прийом засуджених.

Графік особистого прийому засуджених на інформаційній дошці структурної дільниці, зі слів засудженого Павленка А.П., не вивішувався майже 3 місяці.

Під час перевірки скарги засудженого Павленка А.П. факти, викладені в ній, частково підтвердилися.

Прокурором було внесено письмовий припис начальнику колонії про усунення порушень при організації особистого прийому засуджених.

Яких заходів повинен вжити начальник виправної колонії? Якими нормативно-правовими документами передбачено прокурорський нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян?

Задача № 2

Адміністрацією виправної колонії стосовно засудженого Калашника І.П., який утримується в колонії середнього рівня безпеки, до спостережної комісії, створеної при виконавчому комітеті міської ради, 20 січня 2017 р. було направлено для погодження подання до суду про заміну покарання у виді позбавлення волі на виправні роботи відповідно до ст. 82 КК.

Калашник І.П. був засуджений Дніпровським районним судом м. Києва 20 січня 2014 р. за ч. 2 ст. 185 КК до 5 років позбавлення волі.

При розгляді подання щодо заміни невідбутої частини покарання у виді позбавлення волі на виправні роботи члени спостережної комісії дійшли висновку, що більш доцільним буде заміна невідбутої частини покарання засудженому Калашнику І.П. на обмеження волі, мотивуючи своє рішення тим, що до кінця строку покарання більше 2 років і виправний центр є такою установою, яка має більші можливості контролювати поведінку засудженого та проводити з ним цілеспрямовану соціально-виховну роботу.

Чи є рішення спостережної комісії таким, що відповідає чинному законодавству? Назвіть основні завдання спостережної комісії. Назвіть основні нормативно-правові акти, які регламентують діяльність спостережної комісії.

Задача № 3

Під час перевірки додержання законів про виконання судових рішень у кримінальних справах прокурором м. Чернігова було виявлено, що за період з 1 червня 2017р. до 1 вересня 2017 р. до Чернігівсь-

кої виправної колонії № 44 із слідчих ізоляторів України прибуло 450 засуджених жінок, 12 із яких раніше були засуджені до різних видів покарання, в тому числі і позбавлення волі, але фактично не відбували покарання в установах державної кримінально-виконавчої системи, 6 жінок вперше притягнуті до кримінальної відповідальності і засуджені до позбавлення волі.

Які заходи реагування були вжиті прокурором? Які дії начальника колонії?

Задача № 4

Самойленко О.П. був засуджений вперше за ч. 3 ст. 286 КК України із застосуванням до нього ст. 69 цього Кодексу до 5 років позбавлення волі.

Визначте, до якого виду колонії буде розподілений та направлений для відбування покарання засуджений Самойленко О.П. Який орган визначає рівень безпеки виправної колонії, та на підставі якого нормативно-правового документу він створюється? Який документ є підставою для направлення засудженого до виправної колонії відповідного рівня безпеки?

Задача № 5

Іваненко К.П., 1996 р.н., був у січні 2016 р. засуджений Залізничним районним судом м. Києва відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України до 11 років позбавлення волі.

У червні 2017 р. за попередньою змовою з засудженими Січкара Р.І. та Ротар В.П. на ґрунті неприязних відносин вчинили замах на вбивство засудженого Петриченка В.М., за що були притягнуті до кримінальної відповідальності, і в серпні 2013 р. були засуджені Іваненко К.П. - до 15 років позбавлення волі, Січкара Р.І та Ротар В.М. - до 10 років позбавлення волі кожний.

У якій колонії відбуватимуть покарання у виді позбавлення волі засуджені Іваненко, Січкара та Ротар? До колонії якого рівня безпеки будуть переведені засуджені після досягнення 18-річного віку?

Теми рефератів:

1. Сучасні концепції реформування кримінально-виконавчої системи України.

2. Ефективність функціонування кримінально-виконавчих установ по виконанню покарання у виді позбавлення волі: критерії та показники.

Рекомендована література.

Базова література (інформаційний ресурс)

1. *Державна кримінально-виконавча служба України* : веб-сайт URL : <https://kvs.gov.ua/about-service/structure/>

2. *Кримінально-виконавчий кодекс України* : Закон України від 11.07.2003 № 1129-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>

3. *Про прокуратуру* : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

4. *Прокурорський нагляд за виконанням кримінальних покарань* : веб-сайт URL : <https://legalexpert.in.ua/komkodeks/uik/98-uik/6298-22.html>

5. *Про Державну кримінально-виконавчу службу України* : Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>

6. *Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України* : Постанова Кабінету міністрів України від 02.07.2014 р. № 228 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#n8>

7. *Про пробацію* : Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>

8. *Пробація забезпечує повернення людини до суспільства* : веб-сайт URL : <https://sud.ua/ru/news/publication/120169-probatsiya-zabezpechuye-povernennya-lyudini-do-suspilstva>

Допоміжна література

1. *Кримінально-виконавче право* : підручник / В.В. Голіна та ін.; за ред. В.В. Голіни і А.Х. Степанюка. Х. : Право, 2015. 392 с.

2. *Кримінально-виконавче право України* : підручник : ТОМ I (у 2-х т.) / Музика А. А. та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Є.Ю. Бараша. Київ : Нац. акад. внут. справ, ФОП Кандиба Т.П. 2018. 364 с.

Тема 8. Відновне або реституційне правосуддя у кримінальній юстиції

Під час вивчення теми слід засвоїти змістовні та сутнісні ознаки таких понять (категорій) як «відновне правосуддя», «примирення», «медіація», «пробація», «реституція», які є новелами як в законодавчій, так і правозастосовній діяльності органів кримінальної юстиції; правильно тлумачити правові положення щодо підстав та умов їхнього застосування та розмежування у правозастосовній практиці; знатися на різних формах та моделях їхньої реалізації в різних країнах світу.

Набути вмій та навичок щодо визначення тотожних та розмежувальних ознак між даними інституціями, особливостей їхньої реалізації за чинних умов та особливостей вітчизняного законодавства та практики; формулювання пропозицій (власного бачення) щодо подальшого удосконалення діяльності органів кримінальної юстиції в даній сфері.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Державна кримінально-виконавча служба України».

Відновне правосуддя - це процес, у якому жертва, злочинець та/або інші особи чи члени громади, що потерпіли від злочину, активно беруть участь у розв'язанні конфлікту, що виник в результаті вчинення злочину.

Основою відновного правосуддя є створення умов для примирення потерпілих і правопорушників, усунення наслідків, спричинених злочином або кримінальним проступком, визначення заходів посилення захисту прав потерпілої особи, гарантованого відшкодування завданої злочином шкоди.

Особливе місце у відновленому правосудді посідає правовий статус потерпілої особи. Задоволення потреб потерпілої особи у відновному правосудді є пріоритетом. Потерпіла особа за рахунок більш широкої участі у розгляді та вирішенні кримінально-правового конфлікту має можливість ефективно захистити свої права, отримати реальне відшкодування збитків, відновити відчуття безпеки, психологічно зцілитися, здійснювати контроль над ситуацією.

Інтенсивність відновного результату взаємопов'язана із постзлочинною поведінкою винної особи. Усвідомлення правопорушниками (обвинуваченими, підсудними) негативних наслідків своїх вчинків, їхнє щире каяття, яке має відтворюватися у здатності прийняття ними

відповідальності за власні дії, в більш інтенсивному задоволенні потреб жертви, відновленні у потерпілого почуття безпеки, гідності та самоповаги, у відшкодуванні заподіяної потерпілим моральної та матеріальної шкоди, - у підсумку свідчать про дострокове досягнення цілей покарання, виправлення та ресоціалізацію правопорушників.

Специфічність порядку вирішення кримінально-правового конфлікту та форм (моделей) його реалізації: на відміну від традиційного змагання протилежних сторін у кримінальному правосудді, сутність відновного правосуддя відтворюється у проведенні певних зустрічей, конференцій.

Відновне правосуддя – це новий підхід до вирішення правових конфліктів (зокрема, кримінально-правових), і його застосування має розглядатися як обов'язкове доповнення до традиційної судової системи (на будь-якому етапі кримінального процесу).

Впровадження відновного правосуддя сприятиме підвищенню ефективності у вирішенні завдань класичного кримінального правосуддя, оскільки сприятиме профілактиці кримінально-протиправної поведінці (злочинності) через *досягнення мети виправлення та спеціального попередження вже на досудовому етапі* провадження кримінальної справи.

Відновне правосуддя є *більш гуманним правосуддям*, оскільки передбачає більш м'які правові наслідки для правопорушника – без застосування кримінальної відповідальності та покарання.

Примирення сторін (правопорушника та постраждалого) без втручання компетентних державних органів (або ж з втручанням) свідчить про *дієвий механізм досягнення результатів* у вирішенні конфлікту, у наданні реальній можливості потерпілому ефективно захистити свої права, отримати реальне відшкодування збитків, відновити відчуття безпеки.

Суто *економічне значення* відновного правосуддя полягатиме у значному зменшенні витрат держави на забезпечення правосуддя, яке здійснюється не в повному обсязі, на утримання пенітенціарної системи.

Медіація - це процес, де жертві та правопорушнику надається можливість, у разі їхньої згоди, брати активну участь за допомогою нейтральної сторони (медіатора) у вирішенні питань, пов'язаних із кримінальним правопорушенням (злочином).

Медіація – це процедура позасудового вирішення конфліктів (спорів) їх сторонами на засадах добровільності, самовизначення й рівності сторін, конфіденційності, незалежності та неупередженості із залу-

ченням медіатора, що спрямована на самостійне досягнення сторонами рішення щодо позасудового врегулювання конфлікту (спору) у порядку, передбаченому законом.

Щодо *співвідношення інституту «медіації» та «примирення»*: примирення – є результатом здійснення медіаційних (посередницьких) процедур, а отже кінцева мета вирішення кримінально-правового конфлікту.

Примирення - акт прощення в результаті вільного волевиявлення потерпілим особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, що включає будь-який неправомірний вплив, незалежно від того, яка зі сторін була ініціатором, та з яких мотивів.

Кримінально-правова реституція - це поновлення прав та законних інтересів потерпілого від злочину шляхом відшкодування обвинуваченим, підсудним чи засудженим завданої потерпілому матеріальної та моральної шкоди.

Компенсацією є грошове відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди у повному обсязі. Добровільне здійснення реституції та компенсації суттєво впливатиме на визначення засобів кримінальної відповідальності.

Режим вітчизняного правового захисту потерпілої особи у кримінальному правосудді передбачає наявність певної системи правових заходів, спрямованих на забезпечення правозахисної діяльності у кримінальному судочинстві.

Питання для самостійної підготовки:

1. Надайте визначення поняття відновного правосуддя та його значення у кримінальному правосудді України..
2. Визначте змістовні та сутнісні ознаки програм (моделей) відновлювального правосуддя.
3. Визначте тотожні та розмежувальні сутнісні ознаки процедури примирення та «Медіації».
4. Надайте перелік основних завдань процедури примирення.
5. Визначте основні принципи процедури примирення та надайте їм характеристику.
6. Назвіть основні етапи процедури примирення («Медіації») та їх відмінні характеристики.
7. Які сучасні актуальні проблеми процедури примирення («Медіації») у кримінальній юстиції ускладнюють реалізацію цих нових міждисциплінарних інституцій в Україні.

8. Визначте сутність та значення інституту угоди в кримінальному судочинстві України.

9. Поняття, значення, спрямування інституту «Реституції» у кримінальній юстиції України.

Практичне завдання:

1. На підставі комплексного системно-правового аналізу ст. 46 КК та ст. 75 КК України визначте тотожні та розмежувальні ознаки між формами (правовою природою) інституту примирення «примирення», як підстав для звільнення від кримінальної відповідальності та умовного звільнення від покарання.

2. На підставі співставлення змісту положень кримінального законодавства (ст.ст. 46, 75 КК) та кримінально-процесуального законодавства (ст.ст. 468-476 КПК) в частині застосування інституту «примирення винного з потерплим» або ж «укладання угоди про примирення», - визначте певні суперечливості та недосконалість чинного законодавства, запропонуйте шляхи подальшого реформування.

3. На підставі аналізу основних сутнісних ознак інституту «примирення», «медіації», «реституції» визначте те, що їх об'єднує і є основою для подальшого їхнього зближення, а відповідно і до уточнення понять та підстав застосування.

4. Сформулюйте власне бачення щодо взаємозв'язку між такими категоріями як «ювенальна юстиція», «відновне правосуддя», «медіація». Визначте сучасний стан та проблеми реалізації цих нових інституцій в Україні.

Теми рефератів:

1. Ювенальна юстиція та відновне правосуддя: тотожні та розмежувальні ознаки, сучасні проблеми реалізації в Україні.

2. «Примирення з потерплим» та «Медіація»: поняття, співвідношення, особливості правового регулювання в Україні.

Рекомендована література.

Базова література

1. Відновне правосуддя. Особливості провадження процедури медіації: європейський досвід / О.М. Боброва, А.О. Горова, В.В. Землянська, Н.М. Прокопенко. К.: Наш час, 2006. С. 164.

2. Відновне правосуддя – шлях до безпечної громади: в рамках проекту «Формування альтернатив ув'язненню через розвиток відновного правосуддя в Україні». К.: Український центр порозуміння, 2011. 23 с.

3. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 1 травня 2021 р.. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2021. 300 с.

4. Кримінально-процесуальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповненнями на 01 вересня 2019 р.: Офіц. текст. – К.: Алерта, 2019. 324 с.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 5-е вид., переробл. та доповн. / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2008, 1216 с.

6. Про медіацію у кримінальних справах: Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам від 15 вересня 1999 р. № 19R (99). *Відновне правосуддя в Україні*. 2005. № 1-2. С. 50-53.

7. Про медіацію: проект Закону від 17.12.2015 р. №3665. *Зеркало тижня* від 12.08. 2017 р. № 29 (329). С. 13

8. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 12. *Злочини проти громадського порядку та громадської безпеки*: хрестоматія. – укладачі / О.І. Плужнік, М.В. Корнієнко / під заг. ред. А.О. Шелехова. Одеса: ОДУВС, 2017. С. 130-135.

9. Перепадя О.В. Кримінально-правові аспекти примирення між особою, яка вчинила злочин, та потерпілим (порівняльний аналіз законодавства України та ФРН): дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. К.: Інститут держави і права НАН України, 2003. 219 с.

10. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження) / Колектив авторів. За заг. ред. Ю.В. Бауліна, В.І. Борисова. – Х.: Вид-во Кроссроуд, 2008. 364 с.

Допоміжна література

1. Басиста І.В. Рішення слідчого у кримінальних провадженнях на підставі угод: проблеми та перспективи. *Кримінально-процесуальний кодекс України 2012 р.: кримінально-правові та процесуальні аспекти*: тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 вересня 2013 р.). Львів: ЛДУВС, 2013. С. 188- 194.

2. Буланша Н.І. Правові підстави укладання угоди про примирення та звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. *Роль і місце ОВС у розбудові демократичної правової держави*: матеріали VI Міжнар. наук.практ. конф., м. Одеса, 4 квітня 2014 р.. – Одеса: ОДУВС, 2014. С. 175- 176.

3. Бурдін В.М. Деформація новим КПК України окремих положень КК України. *Кримінально-процесуальний кодекс України 2012 р.: кримінально-правові та процесуальні аспекти*: тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 вересня 2013 р.). – Львів: ЛДУВС, 2013. С. 36-40.

4. Власова Г.П., Жерж Н.А. Нормативне визначення інституту медіації та відновного правосуддя в кримінальному процесі. *Південноукраїнський правничий часопис*. Одеса: ОДУВС. 2011, №4 . С. 73-75.

5. Дудоров О.О. Проблеми вдосконалення законодавства про звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики*: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 8 жовтня 2010 р.) У 2 т. Т. 1. Одеса, 2010. С. 100-104.

6. Корягіна А.М. Примирення винного з потерпілим: кримінологічне визначення поняття. *Протидія злочинності в Україні: кримінально-правові та кримінологічні аспекти*: матер. Всеукр. наук. практ. семінару (м.Миколаїв, 26 травня, 2016 р.); упоряд. Д.ю.н., доц.. Є.О. Письменський, Миколаїв: Луг. держ. унів. внут. справ ім.. Е.О. Дідоренка, 2016. С. 96-98.

7. Книженко О.О. Актуальні питання запровадження пробації в Україні. *Кримінально-виконавча політика України та Європейського Союзу: розвиток та інтеграція*: зб. матеріалів між нар. наук-практ. конф. (Київ, 27 листопада 2015 р.) К.: Ін-т крим.-вик. служби, 2015. С. 50-52.

8. Кулик Л.М., Капленко Т.В. Медіація як пріоритетний напрям профілактики злочинності неповнолітніх. *Кримінально-виконавча політика України та Європейського Союзу: розвиток та інтеграція*: зб. матеріалів між нар. наук-практ. конф. (Київ, 27 листопада 2015 р.). К.: Ін-т крим.-вик. служби, 2015. С. 415-417.

9. Микитин Ю. І. Медіація у кримінальному процесі Англії: деякі аспекти. *Від громадянського суспільства - до правової держави* : Тези III міжнар. наук.-практ. конф. (24 квіт. 2008 р.). Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. С. 308-310.

10. Марченко О.А. Відновне правосуддя: окремі доктринальні аспекти. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави*: Матеріали Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (М. Одеса: ОДУВС – 30 березня 2018 р.). 282 с. С. 247-248.

11. Пазиніч В.І., Мельниченко М.П. Перспективи впровадження й розвитку пробації в Україні. *Сучасна наука – пенітенціарній практиці*: зб. матеріалів II Міжнар. практ. конф. (Київ, 4 грудня 2014 р.) / за ред. В.П. Тихого, Є.Ю. Бараша. К.: Ін-т крим.-вик. Служби; Київський регіональний центр НАПрН України, 2014. С. 283-286.

12. Праніс Кей. Кола примирення. Від злочину до повернення в громаду; пер. з англ. / Кей Праніс, Баррі Стюарт, Марк Уедж. К.: Видавець Захаренко В.О., 2008. 272 с.

13. Туманянц А.Р. Деякі питання впровадження ідеї відновного правосуддя. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики*: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 8 жовтня 2010 р.) У 2 т. Т. 2. Одеса, 2010. С. 318-320.

14. Федорчук Н. Відновне судочинство як альтернатива кримінальному: огляд його у Великій Британії та інших країнах прецедентної системи прав. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2006, Вип. 42. С. 360-362

15. Хавронюк М. Кримінально-правова реституція за законодавством України та інших європейських держав. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2006, Вип. 42. С. 302-307.

16. Юхно О.О. Актуальні проблеми застосування новації щодо відновного і примирного правосуддя як один із чинників стратегії і тактики запобігання злочинності та її рецидиву. *Південноукраїнський правничий часопис*, ОДУВС. 2008, № 3. С. 19-22.

17. Яремко Г.З. Угоди про примирення або визнання винуватості: окремі матеріальні та процесуальні аспекти. *Кримінально-процесуальний кодекс України 2012 р.: кримінально-правові та процесуальні аспекти*: тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 вересня 2013 р.). Львів: ЛДУВС, 2013. С. 174-177.

Тема 9. Кримінальна юстиція країн континентальної Європи

Під час вивчення теми слід засвоїти: особливості європейської наукової доктрини щодо визначення національних особливостей кримінальної юстиції різних країн світу; зміст та сутність основних міжнародно-правових стандартів, на які орієнтується більшість держав світу, європейські країни, зокрема; особливості характеру та цілей діяльності органів кримінальної юстиції в інших країнах світу.

Набути навичок та вмінь правильного тлумачення відповідних положень кримінального законодавства різних країн світу (як матеріальної основи для функціонування органів кримінальної юстиції); міжнародно-правових стандартів – рекомендацій щодо підвищення ефективності правоохоронної системи, взагалі, органів кримінальної юстиції, зокрема; визначення стратегічних та тактичних напрямків реформування кримінальної юстиції в Україні відповідно до вимог міжнародно-правових стандартів; надання узагальненого комплексного аналізу особливостей діяльності органів кримінальної юстиції в європейських державах.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Кримінальна юстиція країн континентальної Європи» пропонуємо розглянути на прикладі особливостей кримінальної юстиції Великої Британії.

Кримінальне судочинство базується *більш ніж на 300 законодавчих актах*, прийнятих парламентом, а також на численних судових рішеннях, що складають прецедентну систему права, яка виправдовує себе вже багато століть.

Що стосується *норм прецедентного права*, то в галузі кримінального процесу, незважаючи на велику кількість законодавчих актів, їхня роль залишається вельми істотною – вона полягає і в тлумаченні положень окремих законодавчих актів, і в усуненні законодавчих прогалин.

Суд не збирає доказів у справі і не витребує додаткових доказів з власної ініціативи, не допитує свідків, не опікується встановленням «об'єктивної істини», а *розглядає справу як неупереджений арбітр* на основі показань свідків, речових та інших доказів, зібраних і представлених сторонами процесу: сторона обвинувачення зобов'язана довести вину підсудного, присяжні повинні бути впевнені, що підсудний винен; в іншому випадку підсудний повинен бути виправданий

Свідчення в англійському кримінальному процесі є найвагомішими з усіх видів доказів, оскільки вважається, що присяжні можуть перевірити їхню істинність і повноту за допомогою процедури перехресного допиту, а також аналізу невербальної мови свідка, його емоційного стану, тактики поведінки в залі суду.

Розмежування функцій судді і присяжних – якщо суддя остаточно вирішує всі питання права, що виникли в ході судового процесу, то присяжні засідателі є «суддями факту» – тільки вони вправі давати остаточно оцінку вагомості доказів, поданих сторонами та вирішувати питання про винуватість підсудного.

Рівність процесуальних статусів сторони захисту і сторони обвинувачення – обвинувачення і захист користуються рівними процесуальними правами для відстоювання своїх вимог і заперечування тверджень протилежної сторони як на стадії судового розгляду, так і на стадії попереднього розслідування. Насамперед ця рівність полягає в рівних процесуальних можливостях сторін щодо участі в процесі доказування: у збиранні, перевірці та оцінці доказів.

Однією з центральних фігур у кримінальному процесі Великої Британії, безперечно, виступає *обвинувачений (підозрюваний, підсудний)*. Серед його основних прав слід перелічити право консультуватися наодинці зі своїм захисником; повідомити будь-кого про своє затримання; знати про відсутність обов'язку свідчити. Обвинувачений (підозрюваний, підсудний) має двоїсте становище в процесі: він одночасно є стороною й джерелом доказової інформації.

Потерпілі в системі англійської кримінальної юстиції мають право отримати від державних установ кримінального судочинства, зокрема поліції та Служби кримінального переслідування різні види допомоги. Згідно з законодавством, потерпілі мають право на: отримання інформації про злочин у встановлені часові рамки, включаючи право на повідомлення про арешт підозрюваного; призначення спеціального співробітника по роботі з родичами потерпілих для, тих хто поніс втрату близької людини; чітке інформування від Служби з компенсацій тілесних ушкоджень, отриманих в результаті злочинів про право на отримання компенсації; розширений перелік послуг для вразливих або заляканих потерпілих.

Свідком у кримінальному процесі Англії може бути будь-яка особа, тобто будь-яка особа є компетентною і зобов'язаною давати свідчення, де під компетентністю розуміється здатність особи правильно сприймати, запам'ятовувати і викладати події та явища навколишньої дійсності.

Експерт у англійському кримінальному процесі в судовому розгляді виступає в якості свідка, який мають право висловлювати свою думку щодо обставин справи на основі своїх знань і досвіду. Основне призначення експертів у тому, що вони роблять висновки для присяжних або дають достатню інформацію для оцінки фактів. Таке розуміння призначення експерта важливо для російського кримінального процесу при визначенні ролі фахівця і його показань.

Стадіями кримінального процесу Великобританії є: попереднє провадження (поліцейське розслідування), в якому іноді бере участь і суд (що порівнюють із континентальним дізнанням); передання матеріалів справи поліцією в *Королівську службу розслідування*, попередній розгляд матеріалів справи *магістратським судом* і рішення про направлення справи до Суду корони; судовий розгляд – розгляд справи по суті в *Суді корони; апеляція* – будь-який вид оскарження.

Виправдувальний вирок може бути анульований, якщо встановлено, що він винесений в результаті тиску на свідків або присяжних засідателів. У такому випадку знову порушується переслідування проти виправданої особи. Вищою та остаточною апеляційною інстанцією для апеляційних судів є Палата лордів, яка розглядає апеляції в найрізкісніших випадках.

Таким чином, *англійський кримінальний процес характеризується поєднанням використання прецедентів та нормативно-правових актів* для вирішення кримінальних справ, домінуванням засад змагальності та переважно диспозитивними, а не ієрархічними відносинами державних суб'єктів.

Питання для самостійної підготовки:

1. Охарактеризуйте особливості європейської наукової доктрини щодо сутності та призначення кримінальної юстиції як такої.

2. В чому полягають міжнародно-правові основи (стандарты) діяльності органів кримінальної юстиції?

3. Визначте зміст та спрямування реформування кримінальної юстиції в Україні відповідно до вимог міжнародно-правових стандартів.

4. Які заходи реформування кримінальної юстиції у Грузії сприяли підвищенню рівня довіри населення до правоохоронної системи держави?

5. Визначте особливості напрямків реформування органів кримінальної юстиції в таких державах Європи як Чеська Республіка та Латвія.

6. Надайте узагальнений комплексний аналіз особливостей діяльності органів кримінальної юстиції європейських держав.

Практичне завдання:

Підготувати схематичне відтворення основних положень однієї із наступних тем:

«Джерела кримінального права в країнах англо-американської правової системи»

«Судовий прецедент як джерело кримінального права Англії та США»

«Джерела кримінального права в країнах романо-германської правової системи»

«Роль шаріату в кримінальному праві країн мусульманської правової системи»

«Юридичні приписи Корану, Сунни, їх тлумачення, юридична сила»

Теми рефератів:

1. Органи кримінальної юстиції Франції
2. Органи кримінальної юстиції Італії
3. Органи кримінальної юстиції Польщі

Рекомендована література:

Базова література

1. Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози; Пер. с фр. В. А. Туманова. М. : Междунар. отношения, 2009. 456 с.

2. Реформування органів кримінальної юстиції України відповідно до європейських стандартів: концептуальний аналіз: монографія / Овчаренко О.М., Сердюк О.В., Мошак Г.Г., Дунаєва Т.Є., Кохан В.П., Шуміло О.О. ; НДІ ВПЗ ім. акад. В.В. Сташиса. Харків, 2015. 242 с.

3. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації: монографія. К.: Юристконсульт, 2006. 1048 с.

Допоміжна література

1. Жукова Т. С. Правова система Італії. Структурні елементи кримінального права щодо неповнолітніх в Україні та Італії. *Державо і право*. 2009 . № 44 . С.469-502.

2. Крикунов, О. В. Підходи до визначення допустимості доказів та їх джерел у кримінальному процесі у державах англо-американської правової сім'ї. *Актуальні питання реформування правової системи України* : Зб. наук. ст. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф. ,

м. Луцьк, 29-30 трав. 2009 р. Луцьк: Волин. обл. друкарня, 2009. С. 563-567.

3. Куценко О. В. Докази і доказування у кримінальних процесах ФРН, Франції, Англії, США. *Вісник прокуратури*. 2006. №5. С. 114-118.

4. Кучевська С.П. Проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та статуту міжнародного кримінального суду: автореф. дисер. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009. 20 с.

5. Лейленд П. Кримінальне право. Злочин, покарання, судочинство. Англійський підхід. Київ: Основи, 1996. 207 с.

6. Міжнародні експерти Ради Європи оцінили реформування кримінальної юстиції. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 7. С. 34-35. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmj_u_2014_7_13

7. Молдован А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США: навч. посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2010. 352 с.

8. Овчаренко О. М. Люстрація в органах кримінальної юстиції: міжнародні стандарти та вітчизняний досвід. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2014. Вип. 28. С. 145-158. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2014_28_16.

9. Рогов А. И. Система органов уголовной юстиции США : структурный аспект. *Правоведение*. 1991. № 5. С. 99.

10. Полянський Є.Ю. Кримінально-правова доктрина США: генезис, обґрунтування, перспективи: автореф. дисер. на здобуття наук. ступ. д-ра юрид. наук: 12.00.08.Одеса, 2015. 36 с.

11. Савченко А.В. Порівняльний аналіз кримінального законодавства України та федерального кримінального законодавства Сполучених Штатів Америки: автореф. дисер. на здобуття наук. ступ. д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 36 с.

12. Скотинюк Я. А. Суд присяжних як ключовий елемент англійського змагального кримінального процесу. *Економіка, фінанси, право*. 2008. №8. С. 26-28.

13. Скотинюк Я. А. Змагальність сторін у заочному провадженні кримінального процесу Англії. *Підприємництво, госп-во і право*. 2012. №11. С. 130-133.

14. Скотинюк Я. А. Принципи кримінального процесу Англії. *Юридична Україна*. 2010. №9. С. 106-112.

15. Стефанчук М. М. Втілення європейських стандартів діяльності прокуратури поза сферою кримінальної юстиції у національному за-

конодавстві України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 3. С. 77-85. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2016_3_15.

16. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації. автореф. дисер. на здобуття наук. ступ. докт. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 36 с.

17. Шуміло О. О. Структурно-функціональний аналіз органів кримінальної юстиції в державах-членах ЄС. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 2. С. 372-376. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_2_90.

Тема 10. Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол

Під час вивчення теми слід засвоїти: поняття, ознаки, міжнародно-правове значення функціонування багаторівневої інституційної системи організацій різних країн світу у боротьбі із транснаціональною, міжнародною злочинністю; характеристики сутнісного призначення, правові основи функціонування Інтерполу.

Набути навичок та вмій надавати характеристику та визначати особливості функціонування кожного структурного елементу міжнародної організації (Генеральна Асамблея, Виконавчий Комітет, Президент, інститут радників (консультантів), Генеральний Секретаріат, Генеральний Секретар, національні центральні бюро Інтерполу); формулювати власне бачення стратегічних та тактичних напрямків удосконалення міжнародного співробітництва України в межах Інтерполу.

Основні поняття, терміни, ознаки, положення, які надають певне уявлення щодо визначеної теми «Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол».

1956 р. у Відні на ювілейній 25-й сесії Генеральної асамблеї МККП прийнято Статут Організації, у ст. 1 якого зазначено, що віднині *Міжнародна комісія кримінальної поліції називатиметься Міжнародною організацією кримінальної поліції (МОКП) – Інтерпол*.

Елементами (інститутами) системи Інтерполу є: створення відповідно до міжнародного права (установчий документ організації повинен відповідати загально визнаним принципам і нормам міжнародного права); наявність прав і обов'язків організації (особливістю ком-

петенції Інтерполу є те, що її права й обов'язки похідні від прав і обов'язків держав-учасниць); офіційна участь держав в Інтерполі (членство).

До структури Інтерполу належать: Генеральна Асамблея; Виконавчий Комітет на чолі з Президентом; Генеральний Секретаріат, який очолює Генеральний Секретар; Національні центральні бюро (НЦБ), що одночасно належать до структури Інтерполу і є структурними підрозділами національних правоохоронних органів; Радники (консультанти).

Вищим представницьким органом Інтерполу є Генеральна Асамблея. До складу Генеральної Асамблеї входять делегати, що призначаються державами — членами Організації. Кількісний склад делегації Статутом та іншими документами не визначений.

Генеральна Асамблея може створювати *спеціальні комітети для вивчення конкретних питань* як постійні, так і тимчасові. Між ними розподіляється робота, пов'язана із різними пунктами порядку денного.

Генеральна Асамблея приймає рішення простою більшістю держав-членів Організації, які присутні та беруть участь у голосуванні. Кожна держава — член Інтерполу має один голос, який є главою делегації, якщо до країни не були застосовані санкції.

Функції Генеральної Асамблеї Інтерполу поділяються на політичні, нормотворчі, виборчі та контрольні.

Виконавчий комітет — це виборний дорадчий орган Організації, який виконує функції Генеральної Асамблеї у період між сесіями.

Функції Виконавчого комітету закріплені ст. 22 Статуту: здійснює контроль за виконанням рішень Генеральної Асамблеї; готує порядок денний сесій Генеральної Асамблеї; представляє Генеральній Асамблеї плани роботи та пропозиції, які вважає за доцільне; здійснює контроль за діяльністю Генерального Секретаря; користується всіма повноваженнями, які делегує йому Генеральна Асамблея. Виконавчий комітет може внести пропозицію про зміну Статуту Інтерполу, приймає та переглядає Правила про персонал, Правила про обробку інформації для цілей міжнародної поліцейської співпраці.

Президент Інтерполу (як правило, найбільш авторитетні професійні керівники кримінальних поліцейських закладів своїх країн), відповідно до нового статуту організації (1956р.), очолює Виконавчий комітет (є головою Виконавчого комітету) та обирається Генеральною Асамблеєю з числа її делегатів строком на 4 роки більшістю в 2/3 голосів.

Генеральний Секретаріат є постійно діючим адміністративно-виконавчим органом Інтерполу, який розташований у м. Ліон, Фран-

ція. Генеральний секретаріат, який очолює *Генеральний секретар*, складається із Кабінету Генерального секретаря, Служби внутрішньої безпеки та *чотирьох відділів*. Персонал Генерального секретаріату складається з службовців, що мають міжнародний статус.

Другий відділ - поліцейський, складається з трьох підвідділів, які в свою чергу поділяються на групи. Перший підвідділ працює зі злочинами *проти особи та власності* і має в своєму складі чотири групи: група С - злочини проти власності; група D - злочини проти особи; група F.O.R.A.C. - організована злочинність; група TE - міжнародний тероризм. До компетенції другого підвідділу належить діяльність з боротьби проти *економічних і фінансових злочинів*. Він складається з трьох груп: група E - фінансові злочини, група F - підробка грошей і документів, підрозділ підготовки періодичного видання «Підробка грошових знаків та цінних паперів». Третій підвідділ - *незаконний обіг наркотиків*. До нього входять групи: розвідки (збирання інформації), оперативного реагування та підрозділ взаємодії з Бангкокським бюро.

Генеральний Секретаріат очолює *Генеральний секретар*, якого можна вважати *центральною фігурою Інтерполу*, яка визначає *стратегію та тактику Організації*. Кандидатура Генерального секретаря пропонується Виконавчим комітетом і затверджується Генеральною Асамблеєю терміном на 5 років.

Національні центральні бюро Інтерполу (далі – НЦБ Інтерполу або НЦБ) – підрозділи, які безпосередньо забезпечують міжнародне співробітництво правоохоронних органів своєї держави в рамках Інтерполу під час розкриття злочинів. Вони є основним структурним елементом механізму оперативної взаємодії країн-учасниць у системі Інтерполу.

Специфіка правового положення Бюро полягає в одночасному перебуванні у складі двох установ: Міжнародної організації кримінальної поліції та національної поліцейської служби держави — члена Інтерполу.

Робота НЦБ здійснюється *на трьох офіційних мовах* Інтерполу — англійська, французька, іспанська і у разі потреби арабська.

До конкретних завдань НЦБ належать, зокрема, оголошення у міжнародний розшук, а також здійснення заходів, які стосуються видачі (екстрадиції), допитів та інших дій щодо злочинців, які оголошені у розшук за лінією Інтерполу.

НЦБ Інтерполу є постійно діючими органами контакту між країнами - членами Інтерполу для координації та зв'язку: отримують та передають усі види міжнародних запитів про певні поліцейські розс-

лідування; слугують центрами зв'язку для місцевих поліцейських сил, митних та імміграційних закладів, а також причетних до боротьби із злочинністю інших державних відомств (фінансові заклади, органи охорони здоров'я, просвітницькі організації і т. д.).

Питання для самостійної підготовки:

1. Надайте визначення поняття та сутнісних ознак Інтерполу як міжнародної організації.
2. Надайте узагальнену характеристику інституційної системи Інтерполу.
3. Визначте основи формування системи органів Інтерполу.
4. Надайте характеристику та функціонального призначення інституту радників (консультантів) Інтерполу.
5. Надайте характеристику та функціонального призначення національних центральних бюро Інтерполу.

Практичні завдання

Надайте відповіді на наступні практичні завдання:

1. Яким чином відбувається пошук, аналіз і розповсюдження інформації про терористичні акти, а також обмін даними, якими володіють правоохоронні органи, щодо підготовки таких злочинів?
2. Яким чином відбувається створення спеціалізованих баз даних про окремих осіб, які причетні до вчинення терактів, терористичні організації, їх методи, ієрархію, територію, на яку розповсюджується злочинний вплив угруповання та його активних учасників?
3. Яким чином надається допомога країнам (за запитом) в обміні інформацією стосовно розслідування таких діянь?
4. Яким чином відбувається надання блоків аналітичної інформації окремим країнам про діяльність терористичних угруповань, а також злочинних та інших організацій, що фінансують діяльність угруповань на їх території?
5. Для чого існують робочі картки в Європолі?
6. У чому відмінність Інтерполу від Європолу?

Теми рефератів:

1. Історія становлення і розвитку Інтерполу.
2. Місце та значення Інтерполу у боротьбі із транснаціональною злочинністю.

Рекомендована література: Базова література

1. Закон України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю)». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 200. N 19. ст.263.

2. Закон України «Про ратифікацію Європейської конвенції про видачу правопорушників, 1957 рік, Додаткового протоколу 1975 року та Другого додаткового протоколу 1978 року до Конвенції» від 16.01.1998 № 43/98-вр. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 23. ст. 129.

3. Закон України «Про приєднання України до Європейської конвенції про передачу засуджених осіб, 1983 рік» від 22 вересня 1995 року N 337/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. № 31. ст. 248

4. Наказ МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України № 3/1/2/5/2/2 від 9 січня 1997 р. про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочині. *Юридичний вісник України*. 1999. № 41 (225) 14-20 жовтня. С. 10-24.

5. Устав Международной организации уголовной полиции Интерпола. *Международное публичное право: Сборник документов*, том 2, М.БЕК, 1996 год.

Допоміжна література

1. Бандурка О.М. Інтерпол: міжнародна організація кримінальної поліції: Наук.-практ. посібник. Харків: Держ. спеціалізоване вид-во „Основа”, 2003. 324 с.

2. Биленчук П.Д., Еркенов С.Е., Кофанов А.В. Транснациональная преступность: состояние и трансформация: Учебное пособие. К.: Атика, 1999. 272 с.

3. Виноградова О. І. Міжнародне співробітництво України у галузі боротьби зі злочинністю (кримінально-процесуальний аспект): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2000. 22 с.

4. Величко В. В. Адміністративно-правові аспекти представництва Міністерством внутрішніх справ інтересів України у Міжнародній організації кримінальної поліції "Інтерпол". *Наука і правоохоронна діяльність*. 2015. № 3. С. 26-32. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2015_3_7.

5. Войціховський А. В. Інтерпол як центр міжнародного співробітництва в боротьбі з фальшивомонетництвом. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2001. Спец. вип.. С. 8-11. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2001_Spets.

6. Лешукова І. В. Поняття і правові основи міжнародного розшуку злочинців, який здійснюється в системі Інтерполу. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 22. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2003_22_12

7. Організована злочинність в Україні та країнах Європи: Посібник / Джу́жа О.М., Васи́левич В.В., Кула́кова Н.В. та ін.; за заг. ред. проф. О.М. Джу́жі. К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2007. 248 с.

8. Паніотів Є.К. Міжнародне співробітництво України у протидії транснаціональній злочинності (теоретичний аспект). *Український науково-теоретичний часопис*. Київ: Київський університет права НАН України. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2006. № 3. С. 150-154.

9. Паніотів Є.К. Правові й організаційно-тактичні основи взаємодії правоохоронних органів каналами Інтерполу. *Підприємництво, господарство і право*. Київ: Інститут приватного права і підприємництва АПРН України. 2008. № 9. С. 167-170.

10. Подойнік О. С. Діяльність Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерполу) в напрямі міжнародного співробітництва в боротьбі з експлуатацією дітей та дитячою порнографією. *Право і Безпека*. 2011. № 2. С. 25-28. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_2_7.

11. Проневич О. С. Організаційно-правове забезпечення здійснення поліцейського розшуку каналами Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерполу) *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2000. № 12(2).С. 39-45.

Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2000_12\(2\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2000_12(2)_12)

12. Рішення № 2009/371/ПВД Ради про створення Європейського поліцейського відомства (Європол)/(Люксембург, 6 апреля 2009 года) [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a78#Text

13. Смелік В.Б. Національне Центральне Бюро Інтерполу в Україні: мета та основні напрямки діяльності. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Вип. 18. Харків: Вид-во НУВС, 2001. С. 127-130.

5. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ

Тема № 1 Загальна характеристика кримінальної юстиції та системи її органів.

1. Кримінальна юстиція в широкому розумінні – це:

А) система судових установ та їх діяльність із здійснення кримінального правосуддя;

Б) система органів та установ, які забезпечують захист прав та свобод людини, громадянина в будь-якій сфері життєдіяльності;

С) різномірівнева система органів та установ, які функціонально забезпечують вирішення завдань щодо захисту та дотримання прав, свобод, законних інтересів громадян під час здійснення кримінального правосуддя у відповідності із міжнародно-правовими стандартами та загальнолюдськими цінностями;

Д) усі відповіді не правильні.

2. Особливість змісту та сутності комплексного соціально-правового інституту кримінальної юстиції відтворюється у наступних ознаках:

А) спрямуванні та особливих завданнях функціональної діяльності органів та установ кримінальної юстиції;

Б) інституційно-функціональному, нормативно-правовому та міжнародно-правовому аспекті діяльності системи органів кримінальної юстиції;

С) процесуальній діяльності уповноважених державних органів, що регламентується кримінально-процесуальним законодавством;

Д) усі відповіді правильні.

3 Правоохоронні органи – це:

А) система державних органів та установ та уповноважених державою громадських формувань, діяльність яких спрямована на запобігання та попередження правопорушень;

Б) система державних органів та установ та недержавних громадських формувань, основою функціонування яких є охорона законності, правопорядку, прав та свобод людини, протидія та запобігання суспільно-небезпечній поведінці;

С) система державних органів та установ, основою функціонування яких є охорона законності, правопорядку, прав та свобод людини, протидія та запобігання суспільно-небезпечній поведінці;

Д) усі відповіді правильні.

4. Система органів кримінальної юстиції – це:

А) судова система, спрямована на вирішення кримінально-правового конфлікту;

Б) система органів судової системи та Національної поліції;

С) частина правоохоронної системи держави, створеної з метою правової охорони суспільних відносин, прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб шляхом застосування заходів державного примусу в межах компетенції та відповідно до закону у сфері реалізації кримінального правосуддя;

Д) усі відповіді не правильні.

5. До органів кримінальної юстиції, які безпосередньо виконують завдання, що постоють перед системою правоохоронних органів, відносяться:

А) оперативні підрозділи, органи досудового розслідування, прокуратура, судові органи, органи та установи виконання покарання, адвокатура;

Б) органи досудового розслідування, прокуратури, адвокатури, судові органи, органи та установи виконання покарання, Міністерство юстиції, Верховна Рада України;

С) органи досудового розслідування, прокуратури, адвокатури, судові органи, органи та установи виконання покарання, нотаріат, наукові установи;

Д) усі відповіді правильні.

6. Залежно від того, чи виконують органи та установи кримінальної юстиції безпосередньо правоохоронні завдання, вони поділяються на:

- А) органи загальної та спеціальної компетенції;
- Б) виконавчо-розпорядчі органи та установи та наглядово-контрольні;
- С) основні органи та установи, допоміжні органи та установи, органи, що формують державну політику у сфері кримінальної юстиції та правоохоронної діяльності;
- Д) усі відповіді не правильні.

7. Основними завданнями системи органів кримінальної юстиції є:

- А) винесення справедливого судового рішення щодо особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та його виконання;
- Б) запобігання, виявлення, розслідування кримінальних правопорушень, притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності;
- С) запобігання, виявлення, розслідування кримінальних правопорушень, притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності, прийняття законного судового рішення та його виконання;
- Д) усі відповіді не правильні.

8. Посилення соціального змісту та сутності цілей діяльності правоохоронних органів (органів кримінальної юстиції) полягає:

- А) у доцільності розглядати цілі як складову загальної соціальної та правової політики держави, спрямованої на задоволення охоронних правових та загально соціальних потреб суспільства;
- Б) у посиленні авторитарного примусового методу впливу у правозастосуванні у кримінальному правосудді;
- С) у превалюванні соціального аспекту над правовим у взаємовідносинах правоохоронних органів із громадськістю та суспільством;
- Д) усі відповіді правильні.

9. Окремими напрямками реформування кримінального правосуддя є:

- А) відмова від превалювання примусового механізму вирішення кримінально-правового конфлікту; трансформація інституту захисту та поновлення порушених прав потерпілої особи; гуманізація сфери виконання покарання;

Б) гуманізація кримінального та кримінально-процесуального законодавства;

С) посилення ефективності взаємодії правоохоронних органів та громадськості у вирішенні правоохоронних завдань;

Д) усі відповіді правильні.

10. Основні етапи реформування органів кримінальної юстиції:

А) концептуальний, правозастосовний, інформаційно-аналітичний;

Б) програмування та вироблення концепції модернізації правоохоронної діяльності; стабілізаційний по створенню належної правової бази; заключний щодо аналізу та оцінки ефективності модернізації та окреслення нових проблем;

С) науково-методологічний, нормативно-правовий та системно-аналітичний;

Д) усі відповіді правильні.

11. Процес конвергенції правоохоронної діяльності та соціальної політики – це:

А) вплив громадських організацій на зміст та спрямування кримінально-виконавчої діяльності держави;

Б) зближення діяльності органів кримінальної юстиції із діяльністю та сутнісним спрямуванням соціальних інститутів громадянського суспільства України;

С) гуманізація кримінально-правової політики та кримінального судочинства України;

Д) усі відповіді правильні.

12. Процес конвергенції в міжнародно-правовому значенні є:

А) впровадження у кримінальне правосуддя міжнародно-правових стандартів;

Б) імплементація у кримінальне та кримінально-процесуальне законодавство України міжнародно-правових положень, що довели свою ефективність;

С) шляхом зближення пострадянської та західної моделі правоохоронної діяльності;

Д) усі відповіді не правильні.

13. Ювенальна юстиція – це:

А) судоустрій і судочинство у справах про правопорушення неповнолітніх;

Б) система державних, муніципальних, судових, правоохоронних, освітніх, виховних органів та установ, правозахисних та громадських організацій, діяльність яких спрямована на попередження правопорушень дітей та проти дітей, здійснення правосуддя та ресоціалізації щодо дитини, яка вчинила суспільно небезпечне діяння;

С) система правоохоронних органів та установ, на яких покладається завдання запобігання, виявлення, розслідування кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітньою особою, ухвалення щодо неї законного судового рішення та його виконання;

Д) усі відповіді не правильні.

Тема № 2 Кримінальна юстиція в механізмі протидії злочинності (кримінально-протиправній поведінці)

1. Ознаки кримінально-протиправної поведінки визначені:

А) в кримінальному законодавстві і інших спеціальних законах;

Б) лише в кримінальному законодавстві;

С) в кримінальному законодавстві та підзаконних нормативно-правових актах;

Д) всі відповіді правильні.

2. Злочинність – це:

А) сукупність конкретних кримінальних правопорушень, вчинених у певний період часу, на певній території;

Б) сукупність абстрактних негативних соціально-правових явищ;

С) сукупність правопорушень вчинених у певний період часу, на певній території;

Д) усі відповіді правильні.

3. Основними ознаками злочинності є:

А) історична мінливість, соціально-психологічна сутність, законодавча визначеність;

Б) історична мінливість, антисоціальна сутність, кримінально-правова визначеність;

С) історична мінливість, соціальна обумовленість, психофізична сутність;

Д) усі відповіді правильні.

4. Системні властивості злочинності відтворюються у:

- А) кількісних, якісних показниках;
- Б) у механічній сукупності вчинених правопорушень на території усієї країни;
- С) у системно-порівняльному співвідношенні сукупності вчинених кримінальних правопорушень в різних регіонах України;
- Д) усі відповіді правильні.

5. Конкретними показниками злочинності є:

- А) стан, рівень, характер, географія, плинність;
- Б) стан, рівень, динаміка, структура, ціна;
- С) стан, рівень, динаміка, ціна, критерій;
- Д) усі відповіді не правильні.

6. Стан злочинності – це:

- А) співвідношення кількості вчинених кримінальних правопорушень та осіб, що їх скоїли, на всій території України за певний період часу;
- Б) співвідношення кількості вчинених кримінальних правопорушень та осіб, що їх скоїли, в різних регіонах України за певний період часу;
- С) певна кількість вчинених кримінальних правопорушень та осіб, що їх скоїли, на певній території, за визначений період часу;
- Д) усі відповіді правильні.

7. Рівень (коефіцієнт) злочинності (кримінальної протиправності) розраховується за формулою (де «К» - коефіцієнт вчинення кримінальних правопорушень; «Ккп(з)» - кількість кримінальних правопорушень (злочинів); «ЗОЧН» заздалегідь обумовлена чисельність населення – 10 тис., 100 тис.; «Чн» - чисельність населення):

- А) $K = (K_{кп(з)} : Чн) \times ЗОЧН$;
- Б) $K = (K_{кп(з)} + Чн) : ЗОЧН$;
- С) $K = (K_{кп(з)} - Чн) \times ЗОЧН$;
- Д) $K = (K_{кп(з)} \times ЗОЧН) : Чн$.

8. Зміни показників кримінальної протиправності (стану, рівня, структури) за певний період часу – це:

- А) прогрес;
- Б) плин;
- С) динаміка;
- Д) систематичність.

9. Структура злочинності – це:

- А) зовнішні кількісні та якісні характеристики окремих груп кримінальних правопорушень;
- Б) внутрішній зміст та співвідношення різних груп кримінальних правопорушень на підставі визначеного критерію;
- С) особливості вчинення кримінальних правопорушень у певних визначених регіонах України;
- Д) усі відповіді правильні.

10. Серед коефіцієнтів кримінальної протиправності виділяють:

- А) коефіцієнт кримінально-протиправної інтенсивності та коефіцієнт кримінально-протиправної пасивності;
- Б) коефіцієнт кримінально-протиправної інтенсивності та коефіцієнт кримінально-протиправної активності;
- С) коефіцієнт кримінально-протиправної інтенсивності та коефіцієнт кримінально-протиправної соціальності;
- Д) усі відповіді правильні.

11. Латентна злочинність – це:

- А) частина кримінальних правопорушень, що були реально вчинені, але про які не повідомила потерпіла особа;
- Б) частина кримінальних правопорушень, що були реально вчинені, але не отримали відображення в офіційній кримінальній статистиці;
- С) частина кримінальних правопорушень, факт вчинення яких не усвідомлюється потерпілою особою;
- Д) усі відповіді правильні.

12. Види латентності:

- А) природна, створена, штучна;
- Б) природна, створена, суспільна;
- С) природна, штучна, гранична;
- Д) природна, штучна, суспільна.

13. Суб'єкти протидії кримінально-протиправно поведінки можуть бути:

- А) неспецифічними, специфічними;
- Б) загальними, спеціальними;
- С) загальними, особливими;
- Д) загальними, специфічними.

Тема № 3 Кримінальне судочинство

1. Кримінальне судочинство – це:

А) діяльність системи судових органів з розгляду кримінального провадження, доведення обставин вчиненого діяння, постановлення судового рішення та контроль за його виконанням;

Б) системна діяльність основних та допоміжних органів та установ кримінальної юстиції, спрямована на запобігання, виявлення та розкриття кримінального правопорушення, притягнення до відповідальності винної особи;

С) діяльність органів дізнання, слідчого, прокурора, суду з порушення, розслідування, судового розгляду кримінального провадження, ухвалення судового рішення та вирішення питань, пов'язаних із його виконанням;

Д) усі відповіді правильні.

2. Сучасні сутнісні ознаки кримінального судочинства:

А) розмежування функцій обвинувачення, захисту, судового розгляду справи; змагальність та рівність сторін кримінального провадження за умови абсолютної безпристрасності суду;

Б) розмежування функцій обвинувачення, захисту, судового розгляду справи; змагальність та рівність сторін кримінального провадження за умови активної позиції суду;

С) розмежування функцій обвинувачення, захисту, судового розгляду справи; змагальність та абсолютна рівність усіх сторін кримінального провадження;

Д) усі відповіді правильні.

3. Завданнями кримінального судочинства є:

А) забезпечення законності рішень на кожній стадії кримінального судочинства; охорона прав та законних інтересів учасників кримінального провадження; швидке, повне та неупереджене розслідування та судовий розгляд справи; ухвалення та виконання судового рішення;

Б) загальна та спеціальна превенція; охорона прав та законних інтересів учасників кримінального провадження; швидке, повне та неупереджене розслідування та судовий розгляд справи; ухвалення та виконання судового рішення;

С) загальна та спеціальна превенція; охорона прав та законних інтересів учасників кримінального провадження; швидке, повне та неупереджене розслідування та судовий розгляд справи; ухвалення та виконання судового рішення;

переджене розслідування та судовий розгляд справи; ухвалення судового рішення;

Д) усі відповіді неправильні.

4. Кримінально-процесуальний кодекс України – це:

А) систематизований звід правових норм, які регулюють процес досудового розслідування, виявлення особи, яка вчинила кримінальне порушення та доведення її вини;

Б) систематизований звід правових норм, які регулюють загальний порядок процесуальної діяльності органів кримінальної юстиції;

С) систематизований звід правових норм, які регулюють весь процес кримінального судочинства в цілому, визначають особливості його стадій (етапів), містять визначення характерних ознак процесуальних інститутів;

Д) усі відповіді правильні.

5. Стадії кримінального судочинства – це:

А) реалізація певних процесуальних етапів, які можуть змінювати свою послідовність, мають свій зміст, завдання, коло виконавців (учасників) та завершуються прийняттям підсумкового процесуального рішення;

Б) реалізація певних процесуальних етапів, які змінюють послідовно один одне, мають свій зміст, завдання, коло виконавців (учасників) та завершуються прийняттям підсумкового процесуального рішення;

С) реалізація певних процесуальних етапів, які мають свій зміст, завдання, коло виконавців (учасників), завершуються прийняттям підсумкового процесуального рішення, відповідно є самодостатніми та не пов'язаними між собою;

Д) усі відповіді не правильні.

6. Основні стадії кримінального судочинства охоплюють:

А) досудове розслідування, судове провадження, виконання судових рішень;

Б) досудове розслідування, звільнення від кримінальної відповідальності, судове провадження, виконання судових рішень;

С) досудове розслідування, закриття кримінального провадження, звільнення від кримінальної відповідальності, судове провадження, виконання судових рішень;

Д) усі відповіді не правильні.

7. Досудове розслідування відтворюється у:

- А) дізнанні, досудовому слідстві, притягненні до кримінальної відповідальності та формулюванні обвинувального акту;
- Б) негласних та гласних слідчих розшукових діях, закритті кримінального провадження, формулюванні обвинувального акту;
- С) досудовому дізнанні, закритті кримінального провадження, формулюванні обвинувального акту;
- Д) усі відповіді правильні.

8. Стадія судового провадження охоплює:

- А) судове провадження у суді першої інстанції, судове провадження з перегляду судових рішень;
- Б) судове провадження у суді першої інстанції, провадження у суді апеляційної та касаційної інстанції;
- С) судове провадження у суді першої інстанції, судове провадження з перегляду судових рішень, виконання судових рішень;
- Д) усі відповіді правильні.

9. Суддівський розсуд – це:

- А). правозастосовна діяльність суду, яка полягає у виборі одного із варіантів рішення у кримінальному судочинстві, що відтворює суб'єктивні мотиви та інтереси судді;
- Б) правозастосовна діяльність суду, яка полягає у виборі одного із варіантів рішення у кримінальному судочинстві, що має здійснюватися у процесуальній формі та в межах закону;
- С) процесуальна абсолютна незалежність суду;
- Д) усі відповіді правильні.

10. Слідчий суддя – це:

- А) суддя суду першої інстанції, який має здійснювати судовий контроль за законністю кримінального провадження;
- Б) суддя суду першої інстанції, який має здійснювати захист прав, свобод, законних інтересів учасників кримінального провадження;
- С) суддя суду першої інстанції, який має здійснювати захист прав, свобод, законних інтересів учасників кримінального провадження, судовий контроль за законністю кримінального провадження, повноваження по розгляду кримінальних проваджень;
- Д) усі відповіді правильні.

11. Основна соціально-правова роль слідчого судді у кримінальному правосудді полягає:

А) у захисті прав та свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні та здійсненні судового контролю за законністю провадження;

Б) необхідності приймати активну участь у здійсненні досудового розслідування;

С) у підготовці розгляду кримінального провадження у суді першої інстанції;

Д) усі відповіді правильні.

12. Дії, бездіяльність слідчого судді:

А) не можуть бути оскаржені взагалі;

Б) можуть бути оскаржені в апеляційному порядку;

С) перелік дій, бездіяльності слідчого судді, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, чітко визначені в законі;

Д) усі відповіді не правильні.

13. Підставою застосування заходів забезпечення кримінального провадження є:

А) рішення прокурора, узгоджене із слідчим суддею;

Б) ухвала слідчого судді;

С) рішення керівника слідчого підрозділу, узгоджене із слідчим суддею;

Д) усі відповіді правильні.

Тема № 4 Прокуратура

1. Прокуратура – це:

А) система державних та недержавних формувань, на які покладені правоохоронні функції;

Б) система органів центрального та місцевого рівнів, які від імені держави уповноважені на виконання правоохоронних функцій, чітко визначених у Конституції України, у спосіб та порядок, регламентований кримінально-процесуальним законодавством;

С) система органів центрального та місцевого рівнів, на які покладаються комплексні соціально-економічні та правові функції держави;

Д) усі відповіді не правильні.

2. Прокуратура України за своїм самостійним конституційним статусом та важливістю функціональних повноважень є:

- А) самостійною гілкою влади;
- Б) єдиною централізованою системою правоохоронних органів, які в той же час входять до системи правосуддя України;
- С) елементом політичної системи держави;
- Д) усі відповіді правильні.

3. Процес конвергенції прокуратури із соціальними інститутами громадянського суспільства України передбачає:

- А) виокремлення повноважень, виконання яких потребує безпосередньої участі громадськості;
- Б) покладання окремих функцій на не державні, громадські формування;
- С) взаємозв'язок із іншими державними органами, місцевим самоврядуванням, різними формуваннями самоорганізації населення;
- Д) усі відповіді правильні.

4. Систему прокуратури України становлять:

- А) Генеральна прокуратура, регіональна прокуратура, місцева прокуратура, спеціалізовані прокуратури (спеціальна антикорупційна, транспортна, військова, оборонна, екологічна);
- Б) Офіс Генерального прокурора, обласні прокуратури, окружні прокуратури, спеціалізовані прокуратури (спеціальна антикорупційна, військова, оборонна, екологічна);
- С) Офіс Генерального прокурора, обласні прокуратури, окружні прокуратури, спеціалізовані прокуратури (спеціальна антикорупційна, транспортна, військова, оборонна, екологічна);
- Д) усі відповіді не правильні.

5. За яким критерієм побудована система органів прокуратури України?

- А) територіальності, спеціалізації, підслідності;
- Б) територіальності, спеціалізації, напрямку повноважень;
- С) територіальності, спеціалізації;
- Д) усі відповіді не правильні.

6. Функціональне призначення прокуратури:

- А) здійснювати нагляд за дотриманням законів в державі усіма гілками влади, державними службами, органами та установами;
- Б) обумовлене чітко визначеними у Основному Законі України повноваженнями;
- С) залежить від територіальної належності системи органів прокуратури;
- Д) усі відповіді не правильні.

7. Функціональне призначення прокуратури відтворюється у її конкретних повноваженнях, які полягають у:

- А) підтриманні державного обвинувачення в суді; нагляду за законністю рішень органами досудового розслідування та судовими органами; представництві інтересів держави в суді; нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень;
- Б) підтриманні публічного обвинувачення в суді; організації і процесуальному керівництві досудовим розслідуванням; представництві інтересів держави та громадян в суді; нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень;
- С) підтриманні публічного обвинувачення в суді; організації і процесуальному керівництві досудовим розслідуванням; представництві інтересів держави та громадян в суді; нагляду за додержанням законів при виконанні кримінальних покарань;
- Д) усі відповіді правильні.

8. Правовою основою діяльності прокуратури є:

- А) Міжнародно-правові стандарти (договори), Конституція, Закон «Про прокуратуру», Кримінально-процесуальний кодекс, накази Офісу Генерального прокурора;
- Б) Міжнародно-правові стандарти (договори), Конституція, спеціальні Закони, що регламентують порядок правоохоронної діяльності, процесуальне законодавство, підзаконні та відомчі нормативно-правові акти;
- С) Міжнародно-правові стандарти (договори), Конституція, Закон «Про прокуратуру», процесуальне законодавство, накази Офісу Генерального прокурора;
- Д) усі відповіді правильні.

9. Загальними, нормативно-правовими, управлінськими актами програмного характеру Офісу Генерального прокурора є:

- А) накази Офісу Генерального прокурора;
- Б) розпорядження Офісу Генерального прокурора;
- С) інструкції Офісу Генерального прокурора;
- Д) усі відповіді правильні.

10. Індивідуальними нормативно-правовими, управлінськими актами Офісу Генерального прокурора є:

- А) накази Офісу Генерального прокурора;
- Б) розпорядження Офісу Генерального прокурора;
- С) інструкції Офісу Генерального прокурора;
- Д) усі відповіді правильні.

11. Яке із повноважень прокуратури в Конституції України поставлено на перше місце?

- А) підтримання публічного обвинувачення в суді;
- Б) організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням;
- С) представництво інтересів держави та громадян в суді;
- Д) захист інтересів засуджених.

12. Прокурор здійснює повноваження прокурора у кримінальному провадженні:

- А) з моменту внесення запису до Єдиного реєстру досудових розслідувань до призначення справи до судового розгляду;
- Б) з моменту призначення справи до судового розгляду до проголошення вироку;
- С) з його початку до завершення;
- Д) з початку кримінального провадження до затвердження обвинувального акту.

13. Прокурор як процесуальний керівник у кримінальному провадженні:

- А) здійснює загальне керівництво та узагальнення інформації для прийняття відповідного процесуального рішення;
- Б) бере активну участь у висуванні версії, плануванні, виконанні слідчих дій;

- С) бере активну участь у висуванні версії, плануванні, виконанні слідчих дій, здійснює загальне керівництво та узагальнення інформації для прийняття відповідного процесуального рішення;
- Д) лише здійснює контрольно-наглядові функції.

Тема № 5 Органи досудового розслідування

1. Досудове розслідування – це:

- А) стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта;
- В) стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності;
- С) стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності;
- Д) всі відповіді правильні.

2. Органами досудового розслідування є:

- А) слідчі підрозділи, органи дізнання, підрозділи детективів;
- Б) слідчі підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, органів Державного бюро розслідувань;
- С) слідчі підрозділи, слідчий суддя, органи дізнання, підрозділи детективів;
- Д) всі відповіді не правильні.

3. Дізнання – це:

- А) перший етап досудового розслідування кримінальних проступків;
- Б) підготовка матеріалів для подальших слідчих дій;
- С) форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків;
- Д) всі відповіді не правильні.

4. Досудове слідство – це:

- А) форма досудового розслідування кримінальних правопорушень;
- Б) форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів;
- С) основний зміст діяльності усіх підрозділів досудового розслідування;
- Д) усі відповіді правильні.

5. Підрозділи детективів є органами досудового розслідування:

- А) Національної поліції; органів безпеки; органів Державного бюро розслідувань;
- Б) Національного антикорупційного бюро України; Бюро економічної безпеки України;
- С) Національної поліції; органів безпеки; Бюро економічної безпеки України; Державного бюро розслідувань; Національного антикорупційного бюро України;
- Д) усі відповіді не правильні.

6. Встановити підслідність кримінального правопорушення – це:

- А) вирішення питання щодо віднесення складу кримінального правопорушення до компетенції певного органу досудового розслідування;
- Б) вирішення питання щодо встановлення та доведення ознак складу кримінального правопорушення;
- С) складання формули кримінально-правової кваліфікації кримінального правопорушення;
- Д) всі відповіді не правильні.

7. Сферою підслідності слідчих підрозділів органів Національної поліції є:

- А) розслідування кримінальних правопорушень, що посягають життя, здоров'я особи, власність громадський порядок та громадську безпеку;
- Б) розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування;
- С) розслідування будь-якого кримінального правопорушення в межах юрисдикції підрозділу;
- Д) усі відповіді не правильні.

8. Сферою підслідності слідчих підрозділів органів безпеки є:

А) злочини, що вчиняються проти основ національної безпеки України, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, життя та здоров'я особи;

Б) злочини, що вчиняються проти основ національної безпеки України, миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, в сфері господарських відносин держави;

С) злочини, що вчиняються проти основ національної безпеки України, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, контрабанда, тероризм;

Д) всі відповіді не правильні.

9. Детективи органів Бюро економічної безпеки України здійснюють досудове розслідування переважно кримінальних правопорушень, які полягають у:

А) незаконному виготовленні, зберіганні, збуту або транспортуванні з метою збуту підакцизних товарів, легалізації доходів, одержаних кримінально-протиправним шляхом, ухиленні від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), доведенні до банкрутства;

Б) посяганні на сферу господарських відносин держави;

С) спричиненні реальної шкоди фінансовій сфері держави;

Д) усі відповіді є правильними.

10. Слідчий слідчого підрозділу Національної поліції – це:

А) службова особа органу Національної поліції, яка уповноважена в межах компетенції самостійно приймати рішення щодо досудового розслідування кримінальних правопорушень;

Б) службова особа органу Національної поліції, яка уповноважена в межах компетенції самостійно приймати рішення щодо досудового розслідування кримінальних правопорушень, крім випадків узгодження свого рішення із прокурором та керівником слідчого підрозділу;

С) службова особа органу Національної поліції, яка уповноважена в межах компетенції самостійно приймати рішення щодо досудового розслідування кримінальних правопорушень, крім випадків узгодження свого рішення із слідчим суддею, прокурором та керівником слідчого підрозділу;

Д) усі відповіді не правильні.

Тема № 6 «Адвокатура»

1. Назвіть завдання адвокатури:

А) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;

Б) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

С) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

Д) всі відповіді вірні.

2. Адвокатура України – це:

А) недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому законом;

Б) державний орган, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі;

С) це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення;

Д) недержавний самоврядний інститут, що здійснюється через систему органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права та надання інших видів правової допомоги на професійній основі.

3. До Міністерства юстиції звернувся громадянин К. із проханням видати свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. Він є громадянином України, має вищу юридичну освіту, пройшов стажування у адвоката, що займається приватною практичною діяльністю, протягом двох років. Які ще умови висувуються перед громадянином К.?

А) скласти кваліфікаційний іспит;

Б) не мати судимості і обмежень дієздатності;

- С) стажування має бути продовжене ще на 4 місяці;
- Д) усі відповіді правильні.

4. Адвокатський запит – це:

- А) письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб про надання певної інформації, копій необхідних адвокату документів;
- Б) письмове звернення адвоката до підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування про надання певної інформації, копій необхідних адвокату документів;
- С) письмове звернення адвоката до громадських об'єднань про надання певної інформації, копій необхідних адвокату документів;
- Д) усі відповіді правильні.

5. Адвокатська таємниця – це:

- А) будь-яка інформація, що стала відомою адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом;
- Б) зміст питань, з яких клієнт звертається до адвоката (адвокатського бюро, адвокатського об'єднання);
- С) зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складених ним документів;
- Д) усі відповіді правильні.

6. Конфлікт інтересів в адвокатській діяльності – це:

- А) суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами та обов'язками;
- Б) суперечність між особистими інтересами адвоката та інтересами клієнта, якого захищає адвокат;
- С) суперечність між інтересами чинного та потенційного клієнта адвоката;
- Д) усі випадки охоплюються поняттям «конфлікту інтересів».

7. Формами адвокатської діяльності є:

- А) індивідуальна адвокатська діяльність, адвокатське об'єднання, рада адвокатів;
- Б) індивідуальна адвокатська діяльність, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання;

- С) індивідуальна адвокатська діяльність, адвокатське бюро, рада адвокатів;
- Д) усі відповіді правильні.

8. До змісту такого виду адвокатської діяльності як надання правової допомоги входить:

- А) правове обґрунтування недоцільності здійснення видачі іноземній державі певної особи (екстрадиції);
- Б) правове обґрунтування доцільності застосування примусових заходів виховного характеру замість покарання;
- С) правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;
- Д) усі відповіді не правильні.

9. До змісту такого виду адвокатської діяльності як представництво інтересів входить:

- А) представництво інтересів фізичних, юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства,
- Б) представництво інтересів фізичних, юридичних осіб в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;
- С) представництво інтересів фізичних, держави, державних органів та органів місцевого самоврядування у міжнародних судах;
- Д) усі відповіді правильні.

10. В яких випадках адвокат не несе відповідальності за розголошення інформації щодо певних фінансових операцій клієнта, навіть за умови спричинення йому шкоди:

- А) вчинення клієнтом особливо тяжкого злочину;
- Б) вчинення діянь, пов'язаних із фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї масового знищення;
- С) вчинення діянь, що спричинили загибель багатьох осіб, екологічну катастрофу;
- Д) усі відповіді не правильні.

11. Який термін відводиться державним органам, органам місцевого самоврядування на підготовку та надання відповіді на адвокатський запит:

- А) десять робочих днів;
- Б) п'ять робочих днів;

- С) двадцять робочих днів;
- Д) усі відповіді не правильні.

12. Підставою для відмови в укладанні адвокатом договору про надання правової допомоги є:

- А) адвокат є членом сім'ї або близьким родичем посадової особи, що бере участь у кримінальному провадженні;
- Б) адвокат брав участь у кримінальному провадженні у якості іншого суб'єкта;
- С) засоби досягнення результату, на яких наполягає клієнт, є протиправними;
- Д) усі відповіді правильні.

13 Стажистом адвоката може бути особа, яка:

- А) має стаж роботи у галузі права понад два роки;
- Б) має стаж роботи помічника адвоката не менше одного року за останні два роки;
- С) має свідоцтво про складання кваліфікаційного іспиту;
- Д) усі відповіді не правильні.

Тема № 7 « Державна кримінально-виконавча служба»

1. Основними завданнями органів та установ виконання покарання є:

- А). забезпечення процесу виправлення та ресоціалізації засуджених, загальне та спеціальне попередження кримінальних правопорушень;
- Б) виконання вироку, забезпечення процесу виправлення та ресоціалізації засуджених, недопущення катування засуджених;
- С) виконання вироку, забезпечення процесу виправлення та ресоціалізації засуджених, загальне та спеціальне попередження кримінальних правопорушень;
- Д) усі відповіді правильні .

2. До органів виконання покарання належать:

- А) центральний орган виконавчої влади (Мінюст), територіальні органи управління, уповноважені органи з питань пробації, арештні дома;

Б) центральний орган виконавчої влади (Мінюст), територіальні органи управління, уповноважені органи з питань пробації, виправні центри;

С) центральний орган виконавчої влади (Мінюст), територіальні органи управління, уповноважені органи з питань пробації, дисциплінарні батальйони;

Д) усі відповіді не правильні.

3. До установ виконання покарання в Україні належать:

А) слідчі ізолятори, арештні дома, кримінально-виконавчі установи (виправні колонії), виховні установи (виховні колонії);

Б) слідчі ізолятори, арештні дома, кримінально-виконавчі установи (виправні колонії), виховні установи (виховні колонії), гауптвахти, дисциплінарні батальйони;

С) слідчі ізолятори, арештні дома, кримінально-виконавчі установи (виправні колонії), виховні установи (виховні колонії), державна виконавча служба;

Д) усі відповіді не правильні.

4. Пробація – це:

А) система заходів нагляду та контролю за особами, засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, звільнених від відбування покарання із випробуванням;

Б) виконання певних видів покарання, не пов'язаних з позбавленням волі та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого;

С) система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду до засуджених, виконання певних видів покарання, не пов'язаних з позбавленням волі, забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого;

Д) усі відповіді лише частково розкривають ознаки пробації.

5. Які із зазначених функцій входять в сферу повноважень уповноваженого органу з питань пробації:

А) нагляд за засудженими, звільненими від відбування покарання з випробуванням, виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських та виправних робіт, обмеження волі;

Б) нагляд за засудженими, звільненими від відбування покарання з випробуванням, виконання покарання у виді позбавлення права обій-

мати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських та виправних робіт;

С) визначення виду установи, де має відбуватися засуджений покарання у виді позбавлення волі на певний строк; підготовка осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі та позбавлення волі на певний строк, до звільнення;

Д) усі відповіді не правильні.

6. Кримінально-виконавчі установи поділяються на:

А) кримінально-виконавчі установи загального типу та кримінально-виконавчі установи особливого типу;

Б) кримінально-виконавчі установи відкритого типу та кримінально-виконавчі установи закритого типу;

С) виправні кримінально-виконавчі установи та трудові кримінально-виконавчі установи;

Д) усі відповіді не правильні.

7. Установою виконання покарань є:

А) державна кримінально- виконавча служба;

Б) виправний центр;

С) дисциплінарний батальйон;

Д) усі відповіді не правильні.

8. Функціональна діяльність уповноважених органів пробації полягає :

А) у нагляді та соціально-виховному впливі на засуджених, звільнених від покарання з випробуванням;

Б) реалізації вироку суду щодо виконання покарань, не пов'язаних із ізоляцією засудженого;

С) підготовці інформації для суду щодо властивостей обвинуваченої особи;

Д) усі відповіді правильні.

9. Видами пробації є:

А) досудова, наглядова, пенітенціарна;

Б) досудова, наглядова, виправно-трудова;

С) наглядова, виправно-трудова, соціально-виховна;

Д) усі відповіді не правильні.

10. Які із зазначених нижче категорій засуджених відбувають покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки:

- А) засуджені за будь-яке діяння, спрямоване проти основ національної безпеки;
- В) діяння, вчинені під час відбування покарання;
- С) чоловіки, засуджені за умисні особливо тяжкі злочини;
- Д) усі відповіді правильні.

11. В якій з наведених варіантів відповідей зазначено вид виправної колонії?

- А) виправні колонії загального режиму;
- В) виправні колонії середнього рівня безпеки;
- С) виправні колонії посиленого режиму;
- Д) колонії-поселення.

12. Державна виконавча служба виконує покарання у виді:

- А) арешту;
- В) конфіскації майна;
- С) позбавлення волі на певний строк;
- Д) обмеження волі.

13. Виправні центри виконують покарання у виді:

- А) позбавлення волі стосовно осіб, засуджених за нетяжкі злочини;
- В) обмеження волі стосовно осіб, засуджених за нетяжкі злочини;
- С) арешту;
- Д) виправних робіт.

Тема № 8 «Відновне або реституційне правосуддя у кримінальній юстиції»

1. Правова природа відновного правосуддя полягає у тому, що воно є:

- А) позасудовим способом вирішення кримінально-правового конфлікту;
- Б) позасудовим вирішенням спорів в будь-якій сфері життєдіяльності суспільства;
- С) невід'ємною складовою чинної системи судочинства в Україні;
- Д) усі відповіді правильні.

2. Сутністю відновного правосуддя є те, що:

- А) усі учасники процесу відновного правосуддя на рівних беруть активну участь у розв'язанні конфлікту;
- Б) виключно превалююче значення у здійсненні відновного правосуддя мають інтереси потерпілої особи;
- С) процесуальне рішення у відновному правосудді залежить від третьої сторони – медіатора (посередника);
- Д) усі відповіді правильні.

3. Визначте сутнісну ознаку «відновного правосуддя»:

- А) це процес, де жертва, злочинець та члени громади, що потерпіли від кримінального правопорушення, беруть участь у розв'язанні кримінально-правового конфлікту;
- Б) це стан примирення між особою, що вчинила кримінальне правопорушення, та потерпілою особою;
- С) це узгодження виду та терміну покарання між винною особою та прокурором;
- Д) усі відповіді неправильні.

4. Основним методом правового регулювання відносин, що виникають між конфліктуючими сторонами під час відновного правосуддя є:

- А) імперативний метод;
- Б) диспозитивний метод;
- С) метод стимулювання;
- Д) усі відповіді правильні.

5. Дострокове досягнення цілей покарання виправлення та ресоціалізація винної особи у процесі відновного правосуддя досягається за рахунок:

- А) погодження винної особи на вирішення конфлікту у позасудовий спосіб та виконання усіх умов потерпілої особи;
- Б) відшкодування заподіяної потерпілій особі матеріальної, фізичної та моральної шкоди;
- С) щире каяття;
- Д) усі відповіді правильні.

6. Гуманність відновного правосуддя при вирішенні кримінально-правового конфлікту полягає у тому, що:

- А) винна особа у разі досягнення примирення з потерпілою особою взагалі не зазнає відповідальності за вчинене діяння;

- Б) винна особа зазнає доволі м'якої кримінальної відповідальності;
- С) винна особа звільняється від кримінальної відповідальності та покарання;
- Д) усі відповіді неправильні.

7. «Примирення потерпілого з винною особою» та «угода про примирення» - це:

- А) тотожні за підставами, правовою природою та кримінально-правовими наслідками кримінально-правові інститути;
- Б) кримінально-правові інститути, які є різними за підставами, правовою природою та кримінально-правовими наслідками;
- С) кримінально-правові інститути, які ніякого відношення до кримінальної відповідальності не мають;
- Д) усі відповіді неправильні.

8. Підстави, правова природа, кримінально-правові наслідки застосування «примирення потерпілого з винною особою» та «угоди про примирення» визначаються:

- А) лише у кримінальному законодавстві України;
- Б) лише у кримінально-процесуальному законодавстві;
- С) у кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві;
- Д) усі відповіді неправильні.

9. Примирення потерпілої особи з особою, яка вчинила кримінально-протиправне діяння, є:

- А) складовою медіаційних процедур відновного правосуддя;
- Б) складовою як класичного, так і відновного правосуддя;
- С) складовою виключно класичного правосуддя;
- Д) усі відповіді правильні.

10. Медіація – це:

- А) процес пошуку взаємоприйняттого рішення між потерпілим і правопорушником за посередництва компетентної особи – медіатора;
- Б) процес вирішення кримінально-правового конфлікту між потерпілим та правопорушником за посередництва компетентної особи – медіатора;
- С) процес пошуку взаємоприйняттого рішення між потерпілим і правопорушником виключно стосовно відшкодування заподіяної шкоди за посередництва компетентної особи – медіатора;
- Д) усі відповіді правильні.

11. Особливості співвідношення «медіації» та «примирення» полягають у тому, що ці поняття:

- А) є тотожними;
- Б) співвідносяться як засіб та результат;
- С) є самостійними і незалежними категоріями;
- Д) усі відповіді неправильні.

12. Кримінально-правова реституція- це:

- А) поновлення особистих первинних прав потерпілого, порушених кримінально-протиправним діянням;
- Б) відшкодування потерпілому матеріальних збитків, спричинених кримінально-протиправним діянням;
- С) процес досягнення угоди між потерпілим і винною особою щодо порядку та обсягу відшкодування завданих збитків;
- Д) усі відповіді правильні.

13. Потерпілою від кримінального правопорушення є особа, якій:

- А) заподіяно фізичну, матеріальну та майнову шкоду;
- Б) завдано тяжкої та особливо тяжкої шкоди;
- С) спричинено істотні обмеження основних прав;
- Д) спричинено істотні обмеження основних прав, заподіяно фізичну, матеріальну та майнову шкоду;

Тем № 10 «Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол»

1. Інтерпол – це:

- А) сукупність міжнародних організацій, утворених відповідно до міжнародного права та загальноновизнаних принципів, спрямованих на сприяння міжнародному поліцейському співробітництву щодо попередження та припинення кримінальних правопорушень;
- Б) сукупність міжнародних організацій, утворених відповідно до міжнародного права та загальноновизнаних принципів, спрямованих на сприяння впровадження міжнародно-правових стандартів в правоохоронну діяльність різних держав;
- С) сукупність міжнародних організацій, утворених відповідно до міжнародного права та загальноновизнаних принципів, спрямованих на боротьбу із незаконним обігом зброї та наркотичної речовини;
- Д) усі відповіді не правильні.

2. Вперше слово «Інтерпол» як сучасний символ організації виник:

- А) на сторінках міжнародних видань Монако під час Першого міжнародного конгресу кримінальної поліції у 1914 р.;
- Б) на другому Міжнародному поліцейському конгресі, що відбувався у 1923 р. у Відні, коли офіційно було засновано Міжнародну комісію кримінальної поліції;
- С) на конгресі Міжнародної комісії кримінальної поліції у 1946 р. – після завершення Другої світової війни;
- Д) усі відповіді не правильні.

3. Зміна назви «Міжнародна комісія кримінальної поліції» на «Міжнародну організацію кримінальної поліції - Інтерпол» відбулося:

- А) у 1946 р. у Брюсселі, де вперше зустрілися представники 17 держав після Другої світової війни;
- Б) у 1956 р. у Відні, коли було прийнято Статут Інтерполу;
- С) у 1996 р., коли Інтерпол отримав статус спостерігача в ООН;
- Д) усі відповіді не правильні.

4. Основне сутнісне призначення Інтерполу полягає у:

- А) пошуку злочинців, які намагаються уникнути кримінальної відповідальності та покарання;
- Б) попередженні та припиненні міжнародної злочинності;
- С) попередженні та припиненні транснаціональної злочинності;
- Д) усі відповіді правильні.

5. Генеральна Асамблея Міжнародної організації кримінальної поліції – це:

- А) вищий представницький орган, якій складається із делегатів держав - членів МОКП, що мають досвід роботи в системі права;
- Б) вищий представницький орган, якій складається із делегатів держав - членів МОКП, що виконують будь-які функції представника влади, або місцевого самоврядування;
- С) вищий представницький орган, якій складається із делегатів держав - членів МОКП, що виконують поліцейські функції;
- Д) усі відповіді правильні.

6. Які функції Генеральної Асамблеї Інтерполу?

- А) політичні, виборчі, контрольні;
- Б) нормотворчі, ідеологічні, політичні, контрольні;

- С) виборчі, політичні, екологічні, контрольні;
- Д) політичні, нормотворчі, виборчі, контрольні.

7. Президент Інтерполу обирається Генеральною Асамблеєю строком на:

- А) 4 роки більшістю в 2/3 голосів;
- Б) 2 роки в 1/3 голосів;
- С) 5 років обирається одногосно;
- Д) усі відповіді не правильні.

8. За компетенцією Президентом Інтерполу може бути:

- А) особа, яка має вищу юридичну освіту;
- Б) особа, яка не лише має вищу юридичну освіту, але й досвід роботи у органах державної влади чи місцевого самоврядування;
- С) особа, яка є високопрофесійним керівником поліцейських закладів;
- Д) усі відповіді правильні.

9. При виконанні своїх обов'язків Генеральний секретар Інтерполу представляє якусь конкретну країну?

- А) так;
- Б) ні;
- С) залежить від рішення Генерального секретаря;
- Д) усі відповіді не правильні.

10. Генеральний секретар Інтерполу:

- А) визначає стратегію та тактику діяльності організації;
- Б) є експертом у вирішенні питань поліцейської діяльності;
- С) готує та пропонує Генеральній асамблеї пропозиції та проекти щодо діяльності Міжнародної організації кримінальної поліції;
- Д) усі відповіді правильні.

11. Національне центральне бюро Інтерпол функціонує:

- А) в кожній державі-члені МОКП;
- Б) лише у тих державах, які виконують фінансові зобов'язання;
- С) залежить від рішення держави-учасника;
- Д) усі відповіді не правильні.

12. Національне центральне бюро Інтерпол підпорядковане:

- А) лише Міжнародній організації кримінальної поліції;
- Б) лише керівництву конкретної держави-члену МОКП;

- С) має подвійний правовий статус;
- Д) усі відповіді не правильні.

13. Національне центральне бюро Інтерпол забезпечує:

- А) міжнародне співробітництво правоохоронних органів;
- Б) збирають та узагальнюють інформацію щодо міжнародної та транснаціональної злочинності;
- С) формують банк даних щодо осіб, що вчинили злочини, предмети, документи, які використовуються як докази по кримінальному провадженню;
- Д) усі відповіді правильні.

6. САМОСТІЙНА ТА ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи студента навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу. Під час самостійної роботи студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні семінарські заняття.

Найтипівішими формами самостійної роботи є: виконання домашніх завдань; опрацювання матеріалів лекцій; робота в інформаційних мережах; опрацювання додаткової літератури; складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення; підготовка контрольних навчальних заходів.

Найбільшою мірою стан самостійного засвоєння матеріалу, науково-теоретичного дослідження окремих питань, які не були предметом розгляду під час занять, перевіряються під час підготовки реферату, розв'язання практичних задач, складання схем та конспектів, згідно визначених тем, виконання тестових завдань. При цьому особливу увагу слід приділяти тим питанням, які недостатньо висвітлювалися на лекційних заняттях.

Самостійна робота складається з наступних етапів:

- ознайомлення зі змістом відповідної теми в анотації навчальної дисципліни;
- ознайомлення з питаннями, які винесені на самостійну роботу з певної теми;
- вивчення конспекту лекції;
- ознайомлення з методичними вказівками щодо особливостей вивчення даної теми;

- опрацювання рекомендованої для вивчення теми літератури;
- конспектування окремих положень, що стосуються питань теми;
- засвоєння понять, які є визначальними /опорними/ для цієї теми;
- підготовки відповідей на кожне питання, що виноситься на обговорення, плану відповіді, що зробить її більш чіткою, логічною та послідовною;
- повторення основних положень та визначень з попередніх тем;
- ознайомлення з переліком запропонованих тем рефератів;
- ознайомлення з рекомендованими монографічними роботами, науковими статтями, та використання їх положень під час підготовки рефератів.

Відповідно до “Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців” *індивідуальна робота* студентів включає до себе:

- анотацію прочитаної додаткової літератури з навчальної дисципліни, бібліографічний опис, тощо;
- написання рефератів та наукових доповідей;
- підготовку наукових статей або тез доповідей на щорічних кафедральних курсантських та студентських наукових конференціях;
- участь у роботі наукового курсантсько-студентського гуртка;
- написання наукових робіт на Всеукраїнський конкурс наукових робіт.

Вибір студентом індивідуальної роботи здійснюється за погодженням із кафедрою. Організацію, контроль та оцінку якості виконаної індивідуальної роботи студентів здійснює керівник, який закріплюється кафедрою за академічною групою, або керівник гуртка. За завданням викладача окремі студенти можуть готувати реферати за темами, які пропонуються і узгоджуються із викладачем, що проводить практичні заняття, або лектором. Крім того, за своїм бажанням і інтересами студенти за допомогою викладача-консультанта готують наукові доповіді, які представляють на курсантсько-студентському науковому гуртку, або працюють над курсовими роботами та роботами на конкурс.

Оптимальний обсяг реферату – до 10 с., наукової доповіді – до 20 с., курсової роботи – до 25 с. рукописного тексту, а роботи на конкурс – не більше 50 с. тексту, набраного на комп’ютері.

7. РЕКОМЕНДОВАНИЙ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ З КУРСУ «КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ: ПРАВОВІ ДОКТРИНИ ТА ПРИНЦИПИ ПРАВОТВОРЧОСТІ» (в алфавітному порядку)

1. Адвокатура в Україні: Збірник офіційних нормативних актів/ Спілка адвокатів України, Ін-т адвокатури при Київ. ун-ті ім. Т. Шевченка; — К.: Юрінком Інтер, 2005. — 205 с.
2. Анрі Дюнан. Воспоминание о битве при Сольферино / Пер. с фр.3-изд., без изм. Москва: Международный Комитет Красного Креста, 2009. 108 с.
3. Бакаянова Н. М. Функціональні і організаційні основи адвокатури України: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.19. Одеса, 2017. 486 с.
4. Басиста І.В. Рішення слідчого у кримінальних провадженнях на підставі угод: проблеми та перспективи. *Кримінально-процесуальний кодекс України 2012 р.: кримінально-правові та процесуальні аспекти: тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 вересня 2013 р.)*. Львів: ЛДУВС, 2013. С. 188 - 194.
5. Бараш Є. Ю. Організаційно-правові засади діяльності установ виконання покарань : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2006. 20 с.
6. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Протидія злочинності та профілактика кримінальних правопорушень: монографія. Харків: ХНУВС, 2011. 308 с.
7. Берендєєва А.І. Роль громадських формувань з охорони громадського порядку в сучасному українському суспільстві. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X між нар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2018 .. Одеса: ОДУВС, 2018. 282 с.
8. Бичкова С.С., Чурпіта Г.В. Окремі аспекти участі адвоката у цивільно-му процесі України. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2014. № 9. С. 116–122. URL: irbis-nbuv.gov.ua.
9. Bruggeman Willy. “Parliamentary Control : European Co–operation in the Field of Policing and Criminal Justice” // Public Seminar of the Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs, European Parliament. – Brussels, 18 December, 2006.
10. Варфоломєєва Т.В. Впровадження міжнародних правил адвокатської етики в Україні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 1 (14). С. 7–20.
11. Вакан Л. Нарис неоліберальної держави : ринок праці, в'язниці та соціальна незахищеність. *Спільне: журнал соціальної критики*. 2010. № 1. С. 9–17.
12. Відновне правосуддя – шлях до безпечної громади: в рамках проекту «Формування альтернатив ув'язненню через розвиток відновного правосуддя в Україні». Київ: Український центр порозуміння, 2011. 23 с.

13. Власова Г.П., Жерж Н.А. Нормативне визначення інституту медіації та відновного правосуддя в кримінальному процесі. *Південноукраїнський правничий часопис*. Одеса: ОДУВС. 2011, №4 . С. 73-75.
14. Вільчик Т. Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.10. Х., 2016. 491 с.
15. Гладкова Є.О., Литвинов О.М. Суб'єкти протидії злочинності як правоохоронні корпорації. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2019. №1 (20). С. 90-98. <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6e3e3215-608a-47cd-b71b-9524b59b0d6d/content>
16. Голіна В.В. Кримінологічна політика як основа розробки теорії і практики запобігання злочинності в Україні. 2016. 192 с.
17. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частина. Навчальний посібник. Х.: Право, 2014. 513 с.
18. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
19. Гребенюк М.В. Деякі питання реформування правоохоронної системи України (щодо посилення спроможності поліції України у сфері боротьби з організованою злочинністю). *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X між нар. наук.-практ. інтернет-конф.*, м. Одеса, 30 березня 2018 .. Одеса: ОДУВС, 2018. 282 с.
20. Cape, E. and Hodgson, J. “The Right of Access to a Lawyer at Police Stations: Making the European Union Directive Work in Practice.” *New Journal of European Criminal Law*, vol. 5 (2014): 450-479.
21. Celiksoy, E. “Overruling ‘the Salduz Doctrine’ in *Beuze v Belgium*: The ECtHR’s further retreat from the Salduz principles on the right to access to lawyer.” *New Journal of European Criminal Law*, no. 10, 4, (2019): 342-362.
22. Декларация основных принципов правосудия для жертв преступления и злоупотребления властью № 40/34: Утверждена Генеральной Ассамблеей ООН 29.11.1985 г. *Международные акты о правах человека: Сб. документов*. М., 1998. 71-86.
23. Добровольська О.Г. Провадження на підставі угоди про примирення обвинуваченого з потерпілим. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої XX-річчю Національної академії правових наук України* (м. Одеса, 1 листопада 2013 р.). Одеса: Фенікс 2013. 532 с. С. 261-263.
24. Дудченко В.В. Становлення та правові засади ювенальної превенції в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 3, 2018. С. 73-76.
25. Deflem Matthieu. *Policing World Society: Historical Foundations of International Police Cooperation*. – Oxford : Oxford University Press, 2002.
26. Європейська Конвенція про відшкодування шкоди жертвам злочинів від 24 листопада 1983 р. *Международные акты о правах человека: Сб. документов*. М.: НОРМА- ИНФРА, 1998. С. 606-609.

27. Єсімов С.С. Формування єдиного інформаційного простору в діяльності державних органів України / С. С. Єсімов // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. – 2015. – № 813. – С. 48–53., с. 53.

28. Europol’s EU Serious and organized crime threat assessment 2014 (SOCTA 2014). Режим доступу: <https://www.europol.europa.eu/content/eu-serious-and-organised-crime-threatassessment-socta> (дата звернення 18.08.2016 р.

29. Заборовський В.В., Манзюк В.В. Правова природа принципів, на яких побудовані взаємовідносини адвоката із судом та іншими учасниками судового провадження. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 32, т. 3. С. 157–161.

30. Загальна характеристика Державної кримінально-виконавчої служби України. URL : <https://kvs.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0-01.02.2022.pdf>

31. Загальний коментар №32 Комітету ООН з прав людини. Стаття 14: Право на рівність перед судами та трибуналами та право на справедливий суд. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/606075>.

32. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. К. : Видавничий Дім «Ін Юре». Кп. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.

33. Звіти Національної поліції України про результати роботи за 2018–2022 роки.

https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/1/Docs/Dialnist/Richni_zvity/Zvit_NPU_2018.pdf

https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/1/Docs/Dialnist/Richni_zvity/zvit_npu_2019.pdf

https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/1/Docs/Dialnist/Richni_zvity/zvit-npu-za-2020-rik_com.pdf

https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/1/Docs/Dialnist/Richni_zvity/Zvit_NPU_2021_.pdf,

https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/1/Docs/Dialnist/Richni_zvity/Zvit_NPU_2022_.pdf

https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/1/Docs/Dialnist/Richni_zvity/Zvit_NPU_2023_.pdf

34. Зміни, що вносяться до Регламенту Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1454 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1454-2021-%D0%BF#Text>

35. Зміни до Конституції: Рада попередньо підтримала законопроект про скасування адвокатської монополії. [Espresso TV. 2020. 14 січня. URL: https://espresso.tv/news/2020/01/14/zminy_do_konstytuciyi_rada_poperedno_pidtrymala_zakonoprojekt_pro_skasuvannya_advokatskoyi_monopoliyi.

36. Jacqueline S. Hodgson, *The Metamorphosis of Criminal Justice: A Comparative Account*, (Oxford University Press, 2020), 207.

37. Калайанов Д.П. До питання про співробітництво поліції та громадян у сфері захисту й охорони громадського порядку. Південноукраїнський правничий часопис. № 3. 2001. С. 18-22.
38. Ключев М. М. Прикладні аспекти формування змісту і структури програми запобігання злочинності. *Проблеми розвитку транспортної галузі та удосконалення транспортного законодавства* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Одеса : ОЮІ ХНУВС, 2007. – С. 56–58.
39. Концепція реформування кримінальної юстиції України : Указ Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008 [*Електронний ресурс*]. Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008.
40. Конституція України: прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.#Text>
41. Конвенція, основана на статті к. 3 Договору Європейського Союзу про заснування Європейської поліцейської установи (Конвенції Європолу). – Режим доступу: http://cyberpeace.org.ua/files/konvencia_evropol.pdf (дата звернення 15.08.2016 р.
42. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
43. Корнієнко М.В. Взаємодія поліції з громадськістю в Україні. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали Х між нар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2018 .. Одеса: ОДУВС, 2018. 282 с. С. 46-47.
44. Корягіна А.М. Примирення винного з потерпілим: кримінологічне визначення поняття. *Протидія злочинності в Україні: кримінально-правові та кримінологічні аспекти*: матер. Всеукр. наук. практ. семінару (м. Миколаїв, 26 травня, 2016 р.); упоряд. Д.ю.н., доц.. Є.О. Письменський, Миколаїв: Луг. держ. унів. внут. справ ім.. Е.О. Дідоренка, 2016. С. 96-98.
45. Коваль К. «Ручна» адвокатура не потрібна нікому» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lawyersunion.org.ua/?p=4914>.
46. Кравчук В.М. Прокуратура України як орган державної влади: інституційно-правовий аспект: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ: Генеральна прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України, 2012. 200 с.
47. Кравченко І.С., Кононець В.П. Застосування методики «Зелена кімната» в діяльності Національної поліції: методичні рекомендації для проведення занять зі слухачами на базі тренінгового центру «Зелена кімната» Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2018. С. 18.
48. Крестовська Н.М. Ювенальне право України: генезис та сучасний стан: дис. ...д-ра юридл. Наук: 12.00.01. Одеса, 2008. С. 354.
49. Крестовська Н.М. Концепт юстиції, дружньої до дитини, як модель реформування ювенальної юстиції. Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави: матеріали V міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 26 квітня 2013 р. Одеса: ОДУВС, 2013. – 426 с., С. С. 130-131 с.

50. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 8 листопада 2022 р.. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2022. 312 с.
51. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 1 лютого 2022 р.: (джерело документа: <https://zakon.rada.gov.ua>). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2022. – 476 с.
52. Кримінальний процес : навч. посіб. для підгот. до іспиту / [О. В. Капліна, М. О. Карпенко, В. І. Маринів та ін.]. Харків : Право, 2018. 298 с. С. 9 – 11..
53. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І.В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 2. 260 с. – С. 7 – 9.
54. Кримінально-виконавче право України. підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів /За ред. Проф. А.Х. Степанюка. Х.: Право, 2005. 256 с.
55. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11.07.2003 № 1129-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
56. Криминологія : підручник/ А.М. Бабенко, О.Ю.Бусол, О.М. Костенко та ін. ; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2018. 416 с.
57. Криминологічна теорія розбитих вікон і модель взаємодії поліції та громади у запобіганні кримінальним правопорушенням : інформаційно-аналітичний огляд / О. В. Копан, А. А. Вознюк, Д. М. Тичина, О. Ю. Дрозд та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 48 с. <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/23556/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%85%20%D0%B2%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%BD.pdf>
58. Курило Т.В. Адвокат як суб'єкт надання професійної правової (правничої) допомоги. Соціальноправові студії. 2018. Вип. 2. С. 83–90.
59. Литвинов О. М. Організаційні засади функціонування системи протидії злочинності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. № 39. С. 37-44.
60. Литвинов О. М. Правові основи протидії злочинності в Україні : навч. посіб. / [Литвинов О. М., Пабаг О. В., Мірошніченко О. С., Галкіна О. М.]. Х. : Титул, 2009. 132 с.
61. Маковій В.П. Правова природа медіаційних угод. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1, 2021.
62. Матвеева Л.Г., Балтаджи П.М. Медіація в Україні: проблеми транзитного періоду. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 3, 2020. С. 23-28.
63. Марченко О.А. Відновне правосуддя: окремі доктринальні аспекти. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (М. Одеса: ОДУВС – 30 березня 2018 р.). 282 с. С. 247-248.
64. Мавдрик М.Я. Становлення та розвиток прокуратури України як інституту захисту прав і свобод людини і громадянина. *Вісник Харківського університету внутрішніх справ*. 2012. № 3(58). С. 22–35.

65. Міщенко С. Г. Роль кримінальної юстиції в протидії злочинності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2011. 19 с.
66. *Mols, V.* 2017. “Bringing directives on procedural rights of the EU to police stations: Practical training for criminal defence lawyers.” *New Journal of European Criminal Law*, no. 8, 3, (2017): 300-308.
67. Назимко Є.С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України (нарис з методології дослідження): Монографія. Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2014. 370 с.
68. Назимко Є.С. Зарубіжний досвід кримінально-правової регламентації покарання неповнолітніх: монографія / за заг. ред. О.М. Литвинова. К.: КНТ, 2015. 386 с.
69. Назимко Є.С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України. Генеза, міжнародні та європейські стандарти, ювенальна пеналогія: Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2016. 384 с.
70. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 5-е вид., переробл. та доповн. / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2008, 1216 с.
71. Наказ МВС України від 16.03.2015 № 271 “Про затвердження Положення про Робочий апарат Укрбюро Інтерполу”. – Режим доступу: http://interpol.np.gov.ua/?page_id=1061 (дата звернення 17.08.2016 р.
72. Неледва Н.В. Угоди в кримінальному процесі України – перші кроки // Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої XX-річчю Національної академії правових наук України (м. Одеса, 1 листопада 2013 р.). – Одеса: Фенікс 2013. – 532 с. - С. 354-356.
73. *Nepote J.* *Crime international // Revue de la Police National (Paris).* 1973. № 437. P. 46.
74. Носач А.В. Кримінологічне забезпечення захисту державного суверенітету і територіальної цілісності України: дисертація на здобуття наук. ступ. д-ра юрид. наук за спеціальністю 12.00.08: кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Харків: ХНУВС, 2022 р. 355 с.
75. Обловацька Н. О. Поняття адвокатської діяльності в Україні та Росії // *Адвокат.* 2011. № 11. С. 45–48.
76. Ольшанський І.В. Ювенальна юстиція: проблеми законодавчого врегулювання її органів в Україні (ювенальний суддя, прокурор, слідчий, адвокат). Правова держава. № 37, 2020. С. 47.
77. Онопенко П. В. Правоохоронні функції Української держави: зміст і реалізація : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2005. 204 с.
78. Організація роботи підрозділів досудового розслідування : навч. посібник / [А.Г. Гаркуша, О.Ф. Кобзар, Ю.А. Кричун, Н.П. Черняк та ін.]. 2-е вид., доп. і перероб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 108 с. 79. Перепадя О.В. Кримінально-правові аспекти примирення між особою, яка вчинила злочин, та потерпілим (порівняльний аналіз законодавства України та ФРН): дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. К.: Інститут держави і права НАН України, 2003. 219 с.

80. Підготовка законів та управління формотворчістю в країнах центральної та східної Європи. К.: УАДУ, 1998. С. 14 - 15.
81. «Підприємництво» та «просвітництво» як заходи протидії злочинності . <https://studfile.net/preview/5455632/page:7/>
82. Пікуля Т. О. Правоохоронні органи в механізмі держави України теоретико-правові питання функціонування) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2004. 203 с.
83. Попович Є.М. Шляхи розвитку прокуратури України: монографія. Харків: Торнадо, 2009. 352 с.
84. Положення про державну установу «Центр пробачії» : затв. наказом Міністерства юстиції України від 18.08.2017 № 2649/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
85. Положення про Офіс Президента України, затверджене Указом Президента України від 25.06.2019 № 436/2019. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2019#n8>.
86. Подцерковний О., Костін А. «Адвокатська монополія» та процесуальні проблеми самопредставництва. Судебно-юридическая газета : блог. 2019. 24 жовтня. URL: https://sud.ua/ru/news/blog/153119-postupovo-usunuti-problemi-advokaturi-ta-sudovogo-redstavnitstva?fbclid=IwAR1O_8lM65WDuIYdNqgRKI7J6wWOJCa1mxDoRnBnc-d5S2M5zgVCBRLSMXg.
87. Подоляка А.М. Захист прав і свобод громадян засобами адвокатури. *Форум права*. 2009. № 1. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09pamgza.pdf>.
88. Погребняк С.П. Принцип верховенства права: деякі теоретичні проблеми. *Вісник Академії правових наук України*. 2006. № 1 (44). С. 26–36.
89. Погрібна К.Ф. Роль громадського контролю у правовому механізмі виконання та відбування кримінальних покарань та запобігання злочинам у сфері суспільних відносин. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1. 2021. С. 53.
90. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження): монографія. / Ю.В. Баулін та ін.; за заг. ред.. Ю.В. Бауліна, В.І. Борисова. Харків: Вид-во Кроссроуд, 2008. 364 с.
91. Праніс Кей. Кола примирення. Від злочину до повернення в громаду; пер. з англ. / Кей Праніс, Баррі Стюарт, Марк Уедж. К.: Видавець Захаренко В.О., 2008. 272 с.
92. Правові основи протидії злочинності в Україні: навч. посіб. / Литвинов О. М., Пабат О. В., Мірошніченко О. С., Галкіна О. М. Харків: Титул, 2009. 132 с.
93. Правила адвокатської етики, затверджені з'їздом адвокатів України 09.06.2017. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#n4>.
94. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України від 09.10.2015. 2015 р., № 40-41 / <https://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>
95. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII Відомості Верховної Ради України від 07.07.1992 — 1992 р., № 27, стаття 382 <https://zakon.rada.gov.ua/go/2229-12>

96. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 № 1150-IX. Відомості Верховної Ради України від 04.06.2021 — 2021 р., № 23, стор. 2, стаття 197. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1150-20>
97. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. Відомості Верховної Ради України від 05.02.2016 . 2016 р., № 6, стор. 5, стаття 55 <https://zakon.rada.gov.ua/go/794-19>
98. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII Відомості Верховної Ради України від 21.11.2014 . 2014 р., № 47, стор. 3040, стаття 2051 <https://zakon.rada.gov.ua/go/1698-18>
99. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19 квітня 2011 року № 3236 – VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення: 10.06.2019).
100. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. Голос України. 2014. 25 жовтня. № 206. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
101. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 22. Ст. 303.
102. Про пробацію : Закон України від 05 лютого 2015 року. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 93.
103. Про державні цільові програми : Закон України від 18 березня 2004 року № 1621-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 25. Ст. 352.
104. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» : Указ Президента України від 8 квітня 2008 року № 311. *Офіційний вісник України*. 2008. № 27. Ст. 838.
105. Про затвердження *порядку* координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: *Наказ* Генерального прокурора від 08.02.2021 № 28. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0028905-21>.
106. Про вдосконалення організації діяльності органів прокуратури у сфері захисту прав дітей та протидії насильству : *Наказ* Генерального прокурора від 14.02.2020 р. № 90. *Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора*. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/iord?_m=publications&_t=rec&id=262782
107. Про особливості виконання функцій прокуратури з питань захисту інтересів дітей та протидії насильству: *Наказ* Генерального прокурора від 04.11.2020 № 509 <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0509905-20>.
108. Про організацію діяльності органів прокуратури у сфері запобігання і протидії корупції поза межами кримінального провадження: *Наказ* Генерального прокурора від 18.11.2021 № 365. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0365905-21>.
109. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність. (Зі змінами, внесеними згідно з Наказами Генеральної прокуратури № 4/Ігн-1 від 25.01.2013, № 98 від 13.11.2013) <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0004900-12>.

110. Про організацію діяльності прокурорів з протидії порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах: Наказ Генерального прокурора від 29.12.2021 № 400

111. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Постанова Кабінету міністрів України від 02.07.2014 р. № 228 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#n8>

112. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>

113. Про ліквідацію територіальних органів управління Державної пенітенціарної служби та утворення територіальних органів Міністерства юстиції : постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2016. *Офіційний вісник України*. 2016. № 44. Ст. 1117.

114. Про затвердження Типового положення про уповноважений орган з питань пробації та Типового положення про сектор ювенальної пробації : затв. наказом Міністерства юстиції України від 18.08.2017 № 2649/5. <https://zakon.rada.gov.ua>.

115. Про місце жертв злочинів у кримінальному судочинстві: Рамкове рішення Ради ЄС від 15 березня 2001 р. Вестник юстиції. 2002. Вып. 4., С. 72-77.

116. Про стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України 20 травня 2015 р. № 276/2015. URL:<https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>.

117. Про медіацію у кримінальних справах: Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам від 15 вересня 1999 р. № 19R (99). *Відновне правосуддя в Україні*. 2005. № 1-2. С. 50-53.

118. Про медіацію: проект Закону від 17.12.2015 р. №3665. *Зеркало тижня* від 12.08. 2017 р. № 29 (329). С. 13

119. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 12. *Злочини проти громадського порядку та громадської безпеки*: хрестоматія. укладачі / О.І. Плужнік, М.В. Корнієнко / під заг. ред. А.О. Шелехова. Одеса: ОДУВС, 2017. С. 130-135.

120. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text>.

121. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво: Закон України від 05.10.2010 № 2576-VI // Відомості Верховної Ради. – 2011. – № 6. – Ст.48. 5.

122. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950 Київ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#Text>

123. Про поліпшення організації законопроектної діяльності: Указ Президента України. Із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 374/2012 (374/2012) від 01.06.2012} URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1348/2003#Text>.

124. Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади: Указ «Президента України { Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента № 143/2003 (143/2003) від 19.02.2003 № 1411/2004 (1411/2004) від 16.11.2004 № 395/2011 (395/2011) від 06.04.2011 } URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145/99#Text>
125. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
126. Про безоплатну правову допомогу: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 51, ст.577: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>.
127. Про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії): Проект Закону України від 29.08.2019 № 1013. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66242.
128. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення можливостей самопредставництва в суді органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб незалежно від порядку їх створення : Закон України від 18.12.2019 № 390-IX. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-20>.
129. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 2102 – VIII. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*.
130. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06. 2000 № 1835 [Електронний ресурс]- режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.
131. Проневич О.С. Інституціоналізація добровільної поліцейської служби в Україні: до постановки проблеми. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави*: матеріали VI Між нар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 4 квітня 2014 .. Одеса: ОДУВС, 2014. 242 с., С. 78-79.
132. Рахимбердин К. Х. Уголовно-исполнительная политика Казахстана : новые векторы развития. Астана : Центр исследования правовой политики при поддержке Центра Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ) в Астане, 2009 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.zakon.kz:8080/analytics/155425-ugolovno-ispolnitelnaja-politika.html>
133. Реформування органів кримінальної юстиції України відповідно до європейських стандартів: концептуальний аналіз: монографія / Овчаренко О.М та ін. Харків: НДІ ВПЗ ім. акад. В.В. Сташиса, 2015. 242 с.
134. Рогов А.И. Система органов уголовной юстиции США: структурный аспект. *Правоведение*. 1991. № 5. С. 99.
135. Саакян К.А. Ювенальная юстиция: формы та її засади. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2, 2016 р. С. 185-187.
136. Сайт Національної Асоціації адвокатів України. URL: <http://unba.org.ua/komitety>.
137. Святоцька В. Стандарти адвокатури: поняття, ознаки класифікація, джерела. *Право України*. 2017. № 7. С. 163-174.

138. Северин *К.М.* Проблеми нормативного регулювання та реалізації принципу конфіденційності адвокатської діяльності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 9-2, т. 2. С. 120–122. (Сер. «Юриспруденція»).
139. Сидоренко *К.О.* Перспективи розвитку регулювання волонтерської діяльності в Україні. *Право і суспільство*. № 4. 2012. С. 133-137.
140. Синеокий О. В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты : учеб. пособие. Харьков : Право, 2008. 496 с.
141. Сердюк *П.П.* Теорія кримінальної відповідальності в сучасному кримінальному праві: порівняльно-правове дослідження: автореф. дисер. д-ра юрид наук: 12.00.08. Запоріжжя: Класичний приватний університет. 2013. 569 с.
142. Смоков *С.М.* Чи завжди нам потрібен потерпілий у кримінальному провадженні // Актуальні проблеми реформування кримінальної юстиції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 20 квітня 2018 р. – Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2018 р. – 152 с. - С. 86-89.
143. Соловійова-Полудніщина О.Є. Особливості укладання угоди про примирення сторін у кримінальному процесі України // Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої XX-річчю Національної академії правових наук України (м. Одеса, 1 листопада 2013 р.). – Одеса: Фенікс 2013. – 532 с. - С. 405 – 407
144. Солодко Є. Плюси та мінуси адвокатської монополії. *Юридична Газета online*. Всеукраїнське щотижневє професійне юридичне видання. 2019. 4 вересня. URL: <http://yur-gazeta.com/golovna/plyusi-taminusi-advokatskoyi-monopoliyi-pro-shcho-govoryat-advokati.html>.
145. Сухачова І.О. Процесуальне керівництво прокурора досудовим розслідуванням. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики*: матер. V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої XX-річчю Національної академії правових наук України (м. Одеса, 1 листопада 2013 р.). Одеса: Фенікс, 2013. 532 с.
146. Сучасні тенденції розвитку кримінальної юстиції в Україні: колективна монографія / І. Серкевич, Н. Устрицька, В. Навроцька та ін.: за ред. І Главюк, Н. Лашук. Львів: ПП «Видавництво «БОНА», 2021. 388 с. С. 37-62.
147. Тарасишина О. М. Справедливість і толерантність у сучасному праві України : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2007. 182 с.
148. Токарська І.С., Батюк О.В., Колб О.Г., Міліщук Л.І., Фідря О.М., Наливайко В.С. Правовий статус потерпілих та інших учасників кримінального процесу у кримінальному судочинстві України та засоби їх захисту. Луцьк, 2002., 83 с.
149. Тетерятник Г.К. Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 500 с.
150. Томіна В.Ю., Пашаєв З.О. Порівняльно-правовий аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства в питаннях волонтерської діяльності. *Південно-український правничий часопис*. № 2. 2019. С. 13- 15.
151. Туманянц А.Р. Деякі питання впровадження ідеї відновного правосуддя. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики*: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 8 жовтня 2010 р.) У 2 т. Т. 2. Одеса, 2010. С. 318-320.

152. Україна: поступ у XXI століття. Стратегія економічної та соціальної політики на 2000–2004 рр. : Послання Президента України до Верховної Ради України 2000 рік. *Урядовий кур'єр*. 2000. 28 січня. С. 6.
153. Улик О. Г., Наумова І. В., Бова А. А. Злочинність в Україні: фактори, тенденції, протидія (2002–2014 рр.) : монографія. Київ : ДНДІ МВС України, 2015. 362 с.
154. Участь адвоката в судовому процесі: допустити не можна відмовити. 2019. 11 січня. URL: <http://kdkako.com.ua/uchast-advokata-v-sudovomu-procesi-dopustiti-ne-mozhna-vidmoviti/>.
155. Федорчук Н. Відновне судочинство як альтернатива кримінальному: огляд його у Великій Британії та інших країнах прецедентної системи прав. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2006, Вип. 42. С. 360–362.
156. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. К. : Атіка, 2005. 332 с.
157. Фіолевський Д.П. Адвокатура : підручник. 3-тє вид., стереотипне. Київ : Алерта, 2017. 624 с.
158. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації: монографія. Київ: Юрисконсульт, 2006. 1048 с.
159. Хавронюк М. Кримінально-правова реституція за законодавством України та інших європейських держав. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2006, Вип. 42. С. 302–307.
160. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
161. Ювенальна юстиція: Навчальний посібник / Кол. Авторів: А.І. Гусев, Ю.Б. Костова, Н.М. Крестовська, Т.Є. Семікоп, І.Г. терещенко, В.І. Шмеріга; за заг. ред. Н.М. Крестовської. Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. 243 с.
162. Ясиновський І.Г. Проблеми впровадження та проведення медіації в Україні. Актуальні проблеми політики. Вип. 55, 2015. С. 260–267.
163. Як Україна співпрацює з Європолем та Євроюстом // <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/yak-ukrayina-spivpracuye-z-evropolom-ta-evroyustom.html>
164. Як працює українське НЦБ Інтерполу // <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/yak-pracuye-ukrayinske-ncb-interpolu.html>.
165. Ярмакі В.Х. Міжнародний досвід здійснення громадського контролю за правоохоронною діяльністю та шляхи його адаптації в Україні. Південноукраїнський правничий часопис. № 3. 2014. С. 219–222.
166. What kind of Criminal Policy for Europe // edited by Delmas–Marty. KLUWER LAW International. Amsterdam. 1997. P. 58.
167. Walker Nail. Europe's Area of Freedom, Security, and Justice. – Oxford : OUP Oxford, 2004.

8. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ: ПРАВОВІ ДОКТРИНИ ТА ПРИНЦИПИ ПРАВОТВОРЧОСТІ»

1. Поняття та значення кримінальної юстиції.
2. Місце та роль кримінальної юстиції у правовій системі України.
3. Система органів кримінальної юстиції та їх функції.
4. Концепція реформування кримінальної юстиції України (2008р.).
5. Концептуальні підходи до реформування кримінального та адміністративно-деліктного законодавства.
6. Концептуальні підходи до реформування кримінального процесуального законодавства.
7. Концептуальні підходи до реформування органів кримінальної юстиції.
8. Поняття кримінального проступку та його співвідношення зі злочином.
9. Кримінальне переслідування, поняття місце та роль у системі кримінальної юстиції.
10. Сучасна система міжнародної кримінальної юстиції.
11. Кримінальна юстиція в механізмі протидії вчиненню кримінальним правопорушенням.
12. Поняття та кримінологічні ознаки кримінально-протиправної поведінки.
13. Латентна кримінально-протиправна поведінка (злочинність) та її види.
14. Стан та основні тенденції вчинення кримінальних правопорушень в Україні.
15. Поняття і форми протидії кримінальним правопорушенням.
16. Рівні протидії кримінально-протиправній поведінці (злочинності).
17. Суб'єкти протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинів).
18. Заходи протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності).
19. Соціально-правовий механізм протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності).
20. Механізм спеціальної протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності).

21. Місце кримінальної юстиції в механізмі протидії кримінально-протиправній поведінці.
22. Діяльність органів кримінальної юстиції з протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності) та її правове забезпечення.
23. Основні принципи процесуальної діяльності органів кримінальної юстиції з протидії вчиненню кримінальних правопорушень (злочинності).
24. Роль органів кримінальної юстиції у протидії злочинності.
25. Кримінальне судочинство в Україні. Поняття кримінального судочинства.
26. Стадії кримінального судочинства.
27. Поняття, види, характеристика принципів кримінального судочинства.
28. Процесуальний статус судді, слідчого судді.
29. Загальні положення здійснення кримінального судочинства за новим КПК України.
30. Суд присяжних.
31. Ювенальна юстиція та кримінальне судочинство.
32. Прокуратура України
33. Поняття прокуратури та її роль в системі кримінальної юстиції України.
34. Правова основа діяльності прокуратури. Основні принципи організації і діяльності прокуратури.
35. Функції прокуратури.
36. Система органів прокуратури.
37. Правове регулювання діяльності органів прокуратури.
38. Поняття прокурорського нагляду.
39. Акти прокурорського реагування на порушення закону.
40. Підтримання державного обвинувачення як функція прокуратури.
41. Повноваження прокурора у судовому процесі.
42. Нагляд за дотриманням законів органами, які здійснюють дізнання, досудове слідство і оперативно-розшукову діяльність.
43. Нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень.
44. Органи досудового розслідування в Україні.
45. Правова основа діяльності органів досудового розслідування.
46. Завдання органів досудового розслідування.
47. Принципи діяльності органів досудового розслідування в Україні.

48. Компетенція слідчих підрозділів органів Національної поліції України (НПУ), органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства.

49. Державне бюро розслідувань: поняття, завдання.

50. НАБУ: компетенція, принципи діяльності.

51. Система і структура органів Національної поліції України.

52. Правова основа діяльності органів НПУ.

53. Завдання НПУ.

54. Принципи діяльності органів НПУ.

55. Правові засади діяльності органів НПУ.

56. Структура НПУ.

57. Значення діяльності НПУ у попередженні кримінальних правопорушень.

58. Служба безпеки України та її завдання.

59. Правове регулювання діяльності органів безпеки.

60. Принципи діяльності Служби безпеки.

61. Система органів Служби безпеки.

62. Структура Центрального управління СБУ.

63. Колегія Служби безпеки, її склад і повноваження.

64. Гарантії законності в діяльності Служби безпеки.

65. Соціальний і правовий захист працівників органів безпеки.

66. Адвокатура в Україні.

67. Правова основа діяльності адвокатури.

68. Завдання адвокатури.

69. Принципи та засади адвокатської діяльності.

70. Організаційні форми адвокатської діяльності.

71. Вимоги до осіб, які бажають займатися адвокатською діяльністю.

72. Адвокатська діяльність та її види.

73. Правове регулювання адвокатської діяльності.

74. Гарантії адвокатської діяльності.

75. Професійні права та обов'язки адвоката.

76. Кримінально-процесуальна діяльність адвоката.

77. Кримінальна юстиція країн континентальної Європи

78. Загальна характеристика системи кримінальної юстиції країн континентальної Європи.

79. Кримінальна юстиція Німеччини.

80. Кримінальна юстиція Англії

81. Кримінальна юстиція Франції.

82. Кримінальна юстиція Італії.

83. Кримінальна юстиція Польщі.
84. Міжнародна організація кримінальної поліції - Інтерпол
85. Форми міжнародного співробітництва у сфері боротьби із злочинністю.
86. Історія створення Інтерполу.
87. Поняття і значення Інтерполу.
88. Основні завдання Інтерполу.
89. Правові засади функціонування Інтерполу.
90. Статут міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол.
91. Принципи організації і діяльності Інтерполу.
92. Головні напрямки діяльності Інтерполу.
93. Бюджет Інтерполу.
94. Система органів Інтерполу.
95. Генеральна асамблея.
96. Виконавчий комітет.
97. Президент і віце-президенти Інтерполу.
98. Повноваження Генерального Секретаря Інтерполу.
99. Радники Інтерполу.
100. Національне центральне бюро Інтерполу в Україні (Укрбюро Інтерполу).
101. Характеристика та поняття кримінально-виконавчої системи України.
102. Державна кримінально-виконавча служба України та її структура.
103. Поняття та види органів і установ виконання покарань, їх місце у системі державних органів, які запобігають злочинності.
104. Завдання органів і установ кримінально-виконавчої системи України, принципи їх організації та діяльності.
105. Класифікація установ, що виконують покарання.
106. Персонал органів і установ виконання покарань.
107. Органи виконання покарань.
108. Державна кримінально-виконавча служба України, як центральний орган виконавчої влади в сфері виконання покарань, його завдання, функції та структура.
109. Територіальні органи управління Державної кримінально-виконавчої служби України. Види виправних колоній.
110. Виправні колонії мінімального, середнього та максимального рівнів безпеки. Виховні колонії.

111. Інші державні органи, що виконують кримінальні покарання, не пов'язані з ізоляцією засуджених.
112. Взаємодія органів і установ виконання покарань з іншими правоохоронними органами.
113. Відновне правосуддя: поняття та значення.
114. Сутність програм відновлювального правосуддя.
115. Мета процедури примирення або «Медіації».
116. Основні завдання процедури примирення.
117. Принципи процедури примирення.
118. Програми або моделі відновлювального правосуддя.
119. Фази процедури примирення або «Медіації».
120. Угоди в кримінальному судочинстві України.
121. Актуальні проблеми Медіації у кримінальній юстиції.
122. Реституція щодо осіб, які постраждали від кримінального переслідування

9. СЛОВНИК ДОДАТКОВИХ ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Амністія – повне або часткове звільнення від відбування покарання певної категорії осіб, визнаних винними у вчиненні кримінального правопорушення, або кримінальні справи стосовно яких розглянуті судами, але вироки стосовно цих осіб не набрали законної сили.

Арешт – основний вид покарання, який призначається судом у межах від одного до шести місяців і відбувається засудженим у спеціальних установах виконання покарання – арештних домах. Військово-службовці відбувають арешт на гауптвахті.

Виправні роботи – основний вид покарання, згідно з яким на засудженого протягом строку, встановленого вироком, покладається обов'язок працювати за місцем його роботи, періодично з'являтися на реєстрацію до кримінально виконавчої інспекції, а також встановлюється заборона на звільнення з роботи за власним бажанням і на виїзд за межі України без дозволу кримінально-виконавчої інспекції. З усієї суми заробітку засудженого до виправних робіт примусово здійснюються щомісячні відрахування в доход держави в межах від десяти до двадцяти відсотків.

Громадські роботи – основний вид покарання, який полягає у виконанні засудженим протягом строку, встановленого вироком суду, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид та характер яких визначають органи місцевого самоврядування (наприклад, прибирання вулиць, благоустрій території, ремонт доріг, будинків, споруд, комунікацій тощо).

Дійове каяття – такі дії особи, які свідчать про щирий осуд вчиненого нею злочину і про прагнення усунути його наслідки.

Довічне позбавлення волі – найбільш суворий вид основного покарання, згідно з яким засуджений ізолюється від суспільства шляхом примусового поміщення його до спеціальної кримінально-виконавчої установи без зазначення у вироку конкретного строку тримання там.

Загальний рецидив – рецидив, що утворюється різнорідними кримінальними правопорушеннями.

Закон про кримінальну відповідальність – письмовий нормативно-правовий акт, що приймається Верховною Радою України або всеукраїнським референдумом і містить правові приписи, які встановлюють підставу і принципи кримінальної відповідальності, визначають, які суспільно небезпечні діяння є злочинами, які покарання належить застосовувати до осіб, винних у їх вчиненні, формулюють інші

кримінально-правові наслідки вчинення кримінального правопорушення.

Звільнення від покарання – відмова держави від застосування покарання до особи, яку обвинувальним вироком суду було визнана винною у вчиненні кримінального правопорушення.

Злочин визнається вчиненням злочинною організацією, якщо він скоєний стійким ієрархічним об'єднанням декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змогою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації злочинної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп.

Іспитовий строк – певний проміжок часу, протягом якого здійснюється контроль за засудженим і останній під загрозою реального відбування призначеного покарання зобов'язаний виконувати покладені на нього обов'язки та інші умови випробування.

Кримінальна відповідальність – передбачені КК обмеження прав і свобод особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, що індивідуалізуються в обвинувальному вирокі суду і здійснюються спеціальними органами виконавчої влади держави.

Кримінальне право як галузь права – система юридичних норм (законів), прийнятих Верховною Радою України, що встановлюють, які суспільно небезпечні діяння є кримінальними правопорушеннями і які покарання підлягають застосуванню до осіб, що їх вчинили.

Обмеження волі – основний вид покарання, який полягає в триманні засудженого в кримінально-виконавчій установі відкритого типу – виправному центрі без ізоляції від суспільства, але в умовах здійснення за ним нагляду та обов'язкового залучення до праці.

Особливо тяжкий злочин – злочин, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічне позбавлення волі.

Позбавлення волі на певний строк – основний вид покарання, яке встановлюється в межах від одного до п'ятнадцяти років і згідно з яким засуджений ізолюється від суспільства шляхом поміщення його до кримінально-виконавчої установи закритого типу на строк, встановлений вирокі суду.

Покарання – захід державного примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Система покарань – встановлений кримінальним законом і обов'язковий для суду вичерпний перелік покарань, розташованих у певному порядку за ступенем їх суворості.

Службове обмеження для військовослужбовців – основний вид покарання, який призначається в межах від шести місяців до двох років і при застосуванні якого засуджений не може бути підвищений за посадою і у військовому званні; строк покарання не зараховується йому в строк вислуги років для присвоєння чергового військового звання; протягом строку покарання із усієї суми грошового забезпечення засудженого здійснюються відрахування в доход держави в межах від десяти до двадцяти відсотків.

Спеціальний рецидив – рецидив, що утворюється тотожними чи однорідними кримінальними правопорушеннями.

Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців – основний вид покарання, який полягає у примусовому триманні засудженого на строк від шести місяців до двох років в особливій військовій частині – дисциплінарному батальйоні, призначеному для відбування покарання військовослужбовцями, які вчинили злочини під час проходження ними строкової військової служби.

Тяжкий злочин – злочин, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років.

Штраф – покарання, яке полягає у грошовому стягненні, що накладається судом у випадках і межах, встановлених в Особливій частині КК.

Науково-методичне видання

**КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ:
ПРАВОВІ ДОКТРИНИ ТА ПРИНЦИПИ
ПРАВОТВОРЧОСТІ:
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

*студентів першого курсу денної форми навчання
за напрямком підготовки фахівців освітнього
ступеня «магістр»,
за спеціальністю 081 «Право»*

**За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора В.О. Меркулової**

Підписано до друку 21.12.2023. Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times.

Ум.-друк. арк. 7,20. Обл.-вид. арк. 6,05

Наклад 30 прим.

Надруковано з готового оригінал-макета

Редакційно-видавничий відділ

Одеського державного університету внутрішніх справ

м. Одеса, вул. Успенська, 1,

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009